

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**PROGRAM SHOVÍVAVOSTI V EVROPSKÉM A ČESKÉM
KARTELOVÉM PRÁVU**

**THE LENIENCY PROGRAMME IN THE EUROPEAN AND
CZECH CARTEL LAW**

Konzultant: Doc. JUDr. Pavel Svoboda Ph.D., D.E.A.

Zpracovatel: Mgr. Zuzana Tučková

Únor 2011

„Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 1. února 2011

Zuzana Tučková

Tímto bych chtěla velice poděkovat svému konzultantovi Doc. JUDr. Pavlovi Svobodovi Ph.D., D.E.A. za odborné vedení, vstřícnost a cenné rady, které mi poskytoval při řešení této práce.

Obsah

1	Úvod	6
2	Obecný pohled na program shovívavosti	8
2.1	Podstata programu shovívavosti.....	8
2.2	Původ programu shovívavosti.....	10
2.3	Klíčové prvky úspěšně fungujícího programu shovívavosti	12
2.3.1	Přísné sankce	12
2.3.2	Vysoké riziko odhalení.....	13
2.3.3	Transparentní uplatňování programu a jeho atraktivita	15
2.3.4	Shrnutí.....	15
2.4	Odhalování a sankcionování zakázaných dohod v rozhodovací praxi Komise a ÚOHS	16
2.4.1	Evropská komise	17
2.4.2	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	19
3	Program shovívavosti v právu EU	25
3.1	Vývoj evropského programu shovívavosti	25
3.1.1	Oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů 1996.....	25
3.1.2	Oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů 2002.....	27
3.2	Oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů 2006	28
3.2.1	Podmínky pro udělení ochrany před pokutami	29
3.2.2	Průběh řízení	30
3.2.3	Rozhodovací praxe Komise a program shovívavosti	32
3.3	Horizontální a vertikální spolupráce soutěžních úřadů při uplatňování kartelového práva.....	34
3.3.1	Pravidla alokace kartelových případů	34
3.3.2	Evropská soutěžní síť	35
3.3.3	Modelový program shovívavosti.....	37
4	Program shovívavosti v České republice	40
4.1	Podmínky českého programu shovívavosti	40
4.2	Rozhodovací praxe ÚOHS týkající se programu shovívavosti.....	44
4.3	Otázka deliktní odpovědnosti soutěžitele.....	48
5	Komparativní exkurz do právní úpravy programu shovívavosti ve vybraných zemích	50
5.1	Spojené státy americké.....	50
5.1.1	Rozsah a podmínky aplikace PS	51
5.1.2	Procesní pravidla	52
5.1.3	Program shovívavosti v praxi.....	54
5.1.4	Základní odlišnosti americké úpravy programu shovívavosti od evropského programu.....	55

5.2	Členské státy EU.....	56
5.2.1	Velká Británie.....	56
5.2.2	Polsko.....	61
5.3	Shrnutí.....	64
6	Soulad programu shovívavosti se základními právními principy.....	67
6.1	Zásady <i>nemo tenetur se ipsum accusare a in dubio pro reo</i>	67
6.2	Zásada ne bis in idem.....	68
6.2.1	Rozhodovací praxe ESD.....	69
6.2.2	Rozhodovací praxe českých soudů.....	72
7	Beztrestnost porušitele práva a principy morálky.....	77
7.1	Program shovívavosti a obecné zásady morálky.....	77
7.2	Program shovívavosti ve srovnání s vybranými instituty trestního práva.....	78
7.2.1	Účinná lítost.....	78
7.2.2	Spolupracující obviněný.....	79
7.2.3	Další instituty trestního práva.....	80
7.3	Shrnutí.....	81
8	Kriminalizace kartelů a její dopad na program shovívavosti.....	83
8.1	Kriminalizace kartelů a evropské soutěžní právo.....	83
8.2	Kriminalizace kartelů v ČR.....	85
9	Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva a jeho vliv na program shovívavosti.....	89
9.1	Soukromoprávní postih kartelů v USA.....	91
9.2	Žaloby na náhradu škody způsobené porušením evropského soutěžního práva.....	92
9.2.1	Zelená kniha.....	93
9.2.2	Bílá kniha.....	94
9.2.3	Nejnovější vývoj.....	95
9.3	Soukromoprávní postih kartelů v ČR.....	96
9.4	Shrnutí.....	97
10	Úvahy nad dalším směřováním programu shovívavosti.....	100
10.1	Další směřování evropského programu shovívavosti.....	100
10.1.1	Potřeba jednotného systému.....	100
10.1.2	Zefektivnění řízení před Komisí.....	101
10.1.3	Zavedení <i>amnesty plus a penalty plus</i>	101
10.2	Další směřování českého programu shovívavosti.....	102
10.2.1	Legislativní úprava programu shovívavosti.....	102
10.2.2	Vyřešení vztahu programu shovívavosti a trestního postihu kartelistů.....	104
10.2.3	Procedura narovnání.....	104
10.2.4	Zrušení výjimky pro iniciátora a vůdce kartelu.....	105

11 Závěr	107
Seznam zkratk.....	109
Použitá literatura	110
Seznam příloh.....	121
Příloha č.1: Přehled všech rozhodnutí Komise v období 2000 - 2005, ve kterých byl použit program shovívavosti.	121
Příloha č. 2: Počet podaných žádostí o shovívavost ve Velké Británii za období 2001-2009.....	122
Příloha č. 3: Počet podaných žádostí o shovívavost v Polsku za období 2004 - 2009.....	122
Příloha č. 4: Polská reklama na program shovívavosti.....	123
Příloha č. 5: Pokuty uložena americkým DOJ za účast na kartelu za období 2000-2009.....	124
Příloha č. 6: Přehled společností, kterým DoJ udělilo pokuta převyšující 100 milionů dolarů.	125
Summary	126
Abstrakt.....	128
Abstract	130
Klíčová slova	132

1 Úvod

Soutěžitelé, kteří coby vzájemní konkurenti mezi sebou uzavírají dohody fixující nákupní nebo prodejní ceny, rozdělující trhy, omezující výrobu nebo předem stanovující výsledek výběrového řízení (tedy *hard-core* kartely), je možné přirovnat ke zlodějům okrádajícím spotřebitele. Mario Monti, bývalý komisař pro hospodářskou soutěž, označil kartely za „rakovinu otevřené tržní ekonomiky, která je základem Evropského společenství.“¹ Je možné říci, že hlavním cílem a úkolem soutěžních úřadů po celém světě, je právě odhalování a trestání takových zakázaných dohod. Nejedná se však vůbec o úkol jednoduchý. Kartelisté jsou při skrývání důkazů o své ilegální činnosti vždy o krok napřed před vyšetřovateli, využívají nejrůznější důmyslné prostředky utajení a ani hrozba obrovských sankcí, upravených v nedávné době v kartelovém právu, pro ně není dostatečným motivem k ukončení účasti na kartelech.

Účinným nástrojem odhalování kartelů v rukou soutěžních orgánů je program shovívavosti, pocházející ze Spojených států amerických. S jeho pomocí se vyšetřovatelé dostanou k interním informacím o zakázané dohodě, a to přímo od jejího účastníka. Na území České republiky i Evropské unie je tento netradiční instrument upraven poměrně nedlouho, navíc se postupně stává pro boj s kartely nenahraditelným. Jeho aplikace navíc vzbuzuje řadu otázek, ať už právně-filozofických, tak čistě praktických. Proto jsem si jej vybrala jako téma své rigorózní práce.

Tato práce si klade za cíl zhodnotit pravidla a efektivitu fungování českého a evropského programu shovívavosti a porovnat tyto údaje s pravidly a efektivitou programů shovívavosti fungujících v jiných zemích. V rigorózní práci se rovněž zaměřím na soulad programu shovívavosti se základními právními principy a právně - filozofickými principy morálky. Účelem mé práce je nejen analýza programu shovívavosti, ale i prozkoumání vzájemných vztahů programu

---

¹ MONTI, M. Fighting Cartels Why and How? Why should we be concerned with cartels and collusive behaviour? Projev na 3rd Nordic Competition Policy Conference Stockholm, 11.-12. září 2000 . [citováno 22.srpna 2010] Dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/00/295&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

shovívavosti a některých dalších nástrojů soukromoprávního a veřejnoprávního potlačování kartelů a možnosti jejich dalšího budoucího společného fungování.

První část práce se zaměří na původ programu shovívavosti. Dále definuji základní principy a podmínky jeho úspěšného fungování. Tato obecná pravidla pak porovnam s reálnými údaji, které vyplývají z praxe Evropské komise a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při vymáhání soutěžního práva. Úvodní část bude dále rozšířena o historii programu a popis jeho současné úpravy jak na území Evropské Unie, tak České republiky. Budu se zajímat o to, jaké podmínky musí soutěžitel splnit, aby mu byla udělena imunita nebo alespoň snížena pokuta a jak celý proces od podání žádosti postupuje. Zaměřím se i na to, jak program shovívavosti funguje v praxi, tedy nakolik je Evropskou komisí a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže aplikován v jejich rozhodnutích a jak je ovlivňuje. Pro zodpovězení otázky, zda bude na konkrétní kartel aplikován český nebo evropský program shovívavosti, bude nutno také vyřešit aplikační pravidla evropského práva a vzájemný vztah evropského a českého soutěžního práva.

Na základě tohoto širšího pohledu na český a evropský program shovívavosti pak provedu jejich komparaci s programy fungujícími ve Spojených státech amerických, Velké Británii a Polsku.

Skutečnost, že na základě programu shovívavosti je odpuštěna sankce porušiteli práva, vzbuzuje otázky týkající se jeho morálnosti a souladu se základními právními zásadami. Proto bude součástí práce i pohled na program z hlediska zásad morálky a porovnam jej s některými instituty trestního práva, které jsou založeny na obdobném principu, beztrestnosti pachatele. A dále se zaměřím na vybrané právní principy, u kterých je namítáno, že aplikací programu dochází k jejich porušování.

Nejen pro vysokou aktuálnost tématu se zaměřím také na trestněprávní postih kartelového jednání a jeho dopad na program shovívavosti a ze stejného úhlu pohledu i na otázku soukromoprávních nároků vzniklých v souvislosti s porušením pravidel hospodářské soutěže v České republice i Evropské unii.

Závěr práce se bude týkat úvah *de lege ferenda*, subjektivních názorů a představ o možnostech dalších budoucích úprav a změn programu a vývoje jeho vztahu k ostatním nástrojům využívaných soutěžními úřady v boji proti kartelům.

2 Obecný pohled na program shovívavosti

2.1 Podstata programu shovívavosti

Primárním posláním soutěžního práva je ochrana hospodářské soutěže, která povede k zajištění jejího zdravého fungování. Profesor Dědič definuje hospodářskou soutěž jako ekonomické soupeření na trhu mezi subjekty nabídky a poptávky s cílem dosáhnout před ostatními určitých výsledků.² Takové soupeření mezi soutěžiteli s sebou přináší řadu výhod, můžeme za ně označit především nižší ceny a lepší kvalitu výrobků pro spotřebitele, širší možnost výběru mezi nimi, snahu soutěžitelů být inovativní a celkově vyšší efektivitu fungování trhu. Neoklasická ekonomická teorie přímo stanoví, že sociální blahobyt se maximalizuje v podmínkách dokonalé konkurence.³ Je možné uzavřít, že hospodářská soutěž je tedy základním stavebním kamenem fungujícího tržního hospodářství, která umožňuje konkurenci a přináší prospěch spotřebitelům.

Jedno z největších nebezpečí pro fungování hospodářské soutěže představují dohody mezi soutěžiteli – kartely.⁴ Těmi nejzávažnějšími jsou pak tzv. hard-core kartely⁵, tedy protisoutěžní dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků nebo protisoutěžní jednání ve vzájemné shodě, které určují ceny, manipulují s veřejnými zakázkami (bid ridding), omezují výrobu a stanovují kvóty nebo rozdělují trhy přidělením zákazníků, dodavatelů, území nebo obchodních sítí.⁶ Důsledkem takových dohod je omezení nebo úplné vyloučení soutěžního prostředí na relevantním trhu.

Soutěžitelé, kteří jsou členy těchto kartelů, se samozřejmě snaží svoje ilegální aktivity všemožně tajit a jejich metody skrývání jsou stále propracovanější. Například rozhodnutí Evropské komise ve věci *Gas insulated switchgear* hovoří o

---

² DĚDIČ, J. Obchodní zákoník komentář. Praha: Prospektrum, 1997, s. 130.

³ WHISH, R. Competition Law, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009, s. 4.

⁴ Srovnej § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále je „ZOHS“) a čl. 101 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“).

⁵ V literatuře též označované jako „tvrdé kartely“.

⁶ Definice hard core kartelů podle Doporučení Rady Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci o efektivních opatřeních proti tvrdým kartelům, s. 3 [citováno 9.července 2010] Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/39/4/2350130.pdf>

tom, že účastníci kartelu používali pro pojmenování společností kódy, šifrovali mailovou i telefonickou konverzaci pomocí speciálních telefonů a softwaru, používali anonymní emailové schránky, jejichž jména pravidelně měnili, přílohy emailů si okamžitě stahovali na paměťové karty, aniž by je v počítači otevřeli atd.⁷ Pro soutěžní úřady je tedy za této situace nesmírně náročné nejen takové kartely odhalit, ale také jejich nelegální činnost prokázat. Skutečnost, že před přijetím programu shovívavosti na evropské úrovni (tedy v období 1964–1996) vydala Evropská komise pouhých 37 rozhodnutí ve věci kartelů,⁸ to jen potvrzuje. Soutěžní úřady se proto pokoušely najít způsob, jakým zefektivnit potírání kartelových dohod. Výsledkem jejich snažení byl program shovívavosti (*leniency program*), který se postupně stal jedním z nejdůležitějších nástrojů vymáhání soutěžního práva.

Program shovívavosti motivuje účastníky nelegálních dohod, aby příslušnému orgánu, který provádí dohled nad fungováním hospodářské soutěže, oznámili kartel, na kterém se účastní, a předložením důkazů pomohli jeho existenci prokázat. To vše výměnou za neuložení pokuty, nebo uložení pokuty nižší, než jakou by dostali v případě, že nebudou spolupracovat.⁹ Soutěžní úřad tak díky programu shovívavosti získá přístup k detailním interním informacím o zakázané dohodě, ke kterým by se bez jejich vyjádření samotným účastníkem kartelu jen velice těžko dostával. Program shovívavosti se po překonání počátečních obtíží stal hojně využívaným a nejefektivnějším nástrojem potírání zakázaných protisoutěžních dohod. O tom svědčí skutečnost, že naprostá většina případů porušení kartelového práva, které Evropská komise v poslední době řešila, začala právě podáním žádosti o leniency.^{10 11} Není proto s podivem, že například

---

⁷ Odstavec 170–176, rozhodnutí Komise ze dne 24. ledna 2007 sp. zn. COMP/38.899 – Gas insulated switchgear, OJ 2008/C 5/07.

⁸ SLOT, P. J. A view from the mountain: 40 years of developments in EC competition law. *Common Market Law Review*. 2004, č. 41, s. 443–473.

⁹ PETR, M. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vyhlásil nový program leniency *Právní zpravodaj*, 2007, č. 7, s. 3.

¹⁰ WHISH, R. *Competition Law*, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009, s. 276.

¹¹ V roce 2005 byla 3 z 5 rozhodnutí Komise o kartelech zahájena žádostí o imunitu, srovnej Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005, odstavec 174, [citováno 11. července 2010], dostupná z: http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf; v roce 2006 byla takto zahájena 5 ze 7 rozhodnutí Komise, srovnej Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006, odstavec 8; v roce 2007 pak 6 z 8.

Spagnolo označuje poslední desetiletí rozvoje programu shovívavosti za „leniency revoluci“.¹² Bylo by však mylné usuzovat, že soutěžní úřady nyní při odhalování kartelů spoléhají jen na program shovívavosti.¹³ Naopak i nadále je přikládán značný význam šetřením z moci úřední, založených na sledování trhu a odvětvovým šetřením.¹⁴

2.2 Původ programu shovívavosti

První zemí, která zavedla program shovívavosti umožňující vyhnout se trestněprávnímu postihu, byly v 70. letech Spojené státy americké. Tento program však nebyl příliš využíván, a to především proto, že nebyl založen na principu automatického udělení imunity prvnímu oznamovateli. Ti se tudíž obávali svoje nelegální aktivity americkým protikartelovým úřadům nahlásit.¹⁵ Proto došlo v roce 1993 k nahrazení programu aktualizovanou verzí (*Corporate Leniency Policy*),¹⁶ která je platná dodnes. Pakliže soutěžitel splní všechny podmínky a šetření nebylo dosud zahájeno, je mu automaticky udělena imunita. Dále je možné udělit imunitu i v případě, že šetření již zahájeno bylo, ale DoJ nedisponuje důkazem, který by kartel průkazně uznával vinným.¹⁷ Pravidlem amerického leniency programu je, že vždy pouze první společnost, která oznámila svou účast na zakázané dohodě, je oprávněna k imunitě – a to vždy k imunitě plné. Pokud se i ostatní členové kartelu rozhodnou spolupracovat s DoJ, mohou výši svých pokut snížit pomocí *plea bargaining*, což už ale není součástí programu leniency.¹⁸

---

¹² SPAGNOLO, G. Leniency and whistleblowers in antitrust. London: Centre for Economic Policy Research, 2006, s. 3. [Citováno 12. července 2010] Dostupný na:

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=93640

¹³ Například rozhodnutím Komise ve věci Flat Glass bylo rozhodnuto o kartelu, který byl odhalen Evropskou komisí na základě pomoci soutěžních úřadů členských států. Srovnej: Commission fines flat glass producers € 486.9 million for price fixing kartel, [citováno 11.července 2010] Dostupné na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1781>.

¹⁴ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2007, odstavec 6, [citováno 11.července 2010], dostupná na: http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2007/cs.pdf.

¹⁵ Jsou jimi ministerstvo spravedlnosti - Department of Justice (dále jen „DoJ“) a Federal Trade Commission (dále jen „FTC“)

¹⁶ Dostupný na <http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/0091.htm>.

¹⁷ MOTTA, M. Competition Policy: Theory and Practice. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 193.

¹⁸ HAMMOND, S. D. Cornerstones of an Effective Leniency Program. U. S. Department of Justice [citováno 26. července 2010] s. 10. Dostupný z:

<http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/206611.pdf>.

Americký program shovívavosti byl postupně doplněn dalšími důležitými instituty. V roce 1994 byl přijat *Individual Leniency Policy*,¹⁹ tedy program, který umožňuje jednotlivcům udělení imunity od trestněprávních sankcí za jejich individuální odpovědnost, nezávisle na společnosti, ze které pocházejí. V roce 1999 byl zaveden program *Amnesty Plus* umožňující žadateli, který oznámil kartelovou dohodu, ale nebyl oprávněn k úplné ochraně před pokutou za ni, aby se v rámci plea bargaining pokusil tuto pokutu snížit tím, že soutěžnímu úřadu navíc oznámí další kartelovou dohodu, na které se na jiném trhu účastní a za kterou již získá plnou imunitu v následujícím řízení.²⁰

Evropská komise se nechala inspirovat úspěchem amerického leniency programu a v roce 1996 přijala vlastní program shovívavosti. Ten byl celkem dvakrát přepracován, jeho poslední znění je z prosince roku 2006.

Evropská komise nemá pravomoci, jak přimět členské státy k přijetí vlastních programů shovívavosti, a nemůže jim ani diktovat jejich obsah. Ve většině členských států však program shovívavosti existuje, jedinou výjimkou je nyní již jen Malta, která vlastní, národní program shovívavosti stále nezavedla.²¹ Část členských států upravila ve svém národním soutěžním právu program shovívavosti v době velmi nedávné, jak například Slovinsko, které program shovívavosti zavedlo až s účinností k 1.1.2010. Rozdíly mezi verzemi jednotlivých států se pokouší sblížovat modelový program shovívavosti přijatý Evropskou soutěžní sítí, který ale není právně závazný. V České republice byl první program shovívavosti přijat v roce 2001 a v roce 2007 byl přepracován právě podle vzoru evropského modelového programu.

Je zřejmé, že rozdíly v jednotlivých programech shovívavosti soutěžních úřadů členských států EU (případně i jejich neexistence) značně ztěžují vymáhání kartelového práva. Evropský program shovívavosti totiž nelze chápat jako jednotný program unijní, aplikovatelný na celé území Evropské unie. Evropský program shovívavosti může používat pouze Komise, podniky ho tedy mohou využít

---

¹⁹ Dostupný na <http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/0092.htm>.

²⁰ ROUX, C., VON UNGERN-STEMBERG, T. Leniency Programs in a Multimarket Setting: Amnesty Plus and Penalty Plus, s. 5 [citováno 11.července 2010] Dostupné z: <http://www.hec.unil.ch/deep/textes/07.03.pdf>.

²¹ WHISH, R. Competition Law, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009, s. 284.

jen v řízeních, která jsou před ní vedena. Pokud tedy bude například soutěžní úřad Malty vyšetřovat kartel, který porušuje evropské soutěžní právo, nebude na něj aplikovat evropský program shovívavosti. A jelikož nedisponuje ani vlastním národním programem, nebudou se účastníci takového kartelu porušujícího pravidla evropského soutěžního práva moci leniency vůbec domáhat.

2.3 Klíčové prvky úspěšně fungujícího programu shovívavosti

Program shovívavosti je ve světě používán již 40 let. Na základě zkušeností z jeho uplatňování je tedy možné stanovit určité základní požadavky správného nastavení samotného programu, ale i požadavky na vlastnosti právního systému, v němž bude program shovívavosti uplatňován. Tyto základní stavební kameny pak pomohou vybudovat program, který bude úspěšně motivovat soutěžitele, aby nahlásili soutěžnímu úřadu svoji účast na kartelové dohodě, jejíž existence nebyla doposud známa. Mezi základní stavební kameny programu shovívavosti patří především přísné sankce za porušení kartelového práva, vysoké riziko odhalení kartelu, transparentnost uplatňování programu a dostatečná atraktivita programu pro oznamovatele.

2.3.1 Přísné sankce

Dohody narušující hospodářskou soutěž jsou nelegální, a proto za jejich uzavření následuje sankce. Ta musí být natolik přísná, aby měla dostatečně odstrašující účinek a způsobovala újmu citelnější, než bude případný prospěch, který soutěžiteli přinese účast na zakázané dohodě.

Při postihování kartelů uplatňují státy v zásadě dva druhy systému sankcí, a to sankce trestněprávní i administrativní – příkladem je ČR – nebo pouze sankce administrativní, což je případ i samotné EU. Evropská unie nedisponuje trestněprávními pravomocemi, za porušení soutěžního práva tak může uložit pouze finanční sankce, tedy pokuty. Je také důležité zmínit, že EU může tyto pokuty uložit pouze společnostem, nikoliv jednotlivým fyzickým osobám. Je pravděpodobné, že nebezpečí trestního postihu (trestu odnětí svobody) bude pro manažery společností vždy dostatečnou výstrahou, pro kterou budou zvažovat

výhodnost účasti na zakázané dohodě. Pokud je ale sankcí za takové chování pouze finanční postih, musí být pokuta natolik represivní, aby na ni nebylo nahlíženo pouze jako na nezbytný náklad nebo daň úspěšného podnikání.²²

Maximální výše pokuty, kterou může Komise uložit, činí buď 1 milion euro, nebo 10 % celkového obrátu soutěžitele za předchozí hospodářský rok.²³ Tato částka může být samozřejmě obrovská, zejména s přihlédnutím k faktu, že se nevypočítává pouze z obrátu na trhu, který byl kartelem dotčen, nebo trhu evropského, ale z obrátu celosvětového na relevantním trhu.²⁴

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže může soutěžiteli za uzavření kartelové dohody uložit pokutu do výše 10 % čistého obrátu dosaženého za poslední ukončené účetní období nebo 10 mil. Kč, přičemž se ukládá vyšší z těchto dvou částek.²⁵ Nový trestní zákoník zavedl trestní sankce pro fyzické osoby za uzavření horizontální kartelové dohody, a to trest odnětí svobody až na tři léta, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.²⁶ Zavedením možnosti uložení trestu odnětí svobody za protisoutěžní jednání na území ČR, se jistě zvýšila obava manažerů z účasti na zakázané dohodě. Je však důležité si uvědomit, že český program shovívavosti na rozdíl od amerického neuděluje imunitu od trestního postihu, ale pouze od administrativní sankce.²⁷

2.3.2 Vysoké riziko odhalení

Vysoké sankce, ať už jakkoliv hrozivé, nebudou samy o sobě představovat dostatečně motivující prvek, pokud si soutěžitel zároveň vyhodnotí riziko odhalení svého nezákonného jednání jako velice malé. Pokud tedy podniky nebudou pod tlakem obav z odhalení, nebudou ani nikdy příliš nakloněny tomu, aby své nelegální jednání samy nahlásily. Naopak vysoká úspěšnost soutěžního úřadu při odhalování kartelů povede k nejistotě členů kartelu a neustálá možnost, že jeden

---

²² HAMMOND, S. D. Cornerstones of an Effective Leniency Program. U. S. Department of Justice, s. 8 [citováno 11. července 2010] Dostupný z: <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/206611.pdf>.

²³ Čl. 23 odst. 2 písm. a) Nařízení Rady o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy, č. 1/2003.

²⁴ WHISH, R. Competition Law, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009, s. 272.

²⁵ §22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

²⁶ § 248 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

²⁷ K tomu blíže viz. Kapitola 8.

z členů nevydrží tlak a kartel udá, povede k obavám a vzájemné nedůvěře mezi nimi. Z toho důvodu musí být soutěžní úřady nadány dostatečně účinnými pravomocemi, které jim umožní provádět efektivní vyšetřování vedoucí k častému a efektivnímu odhalování zakázaných dohod. Hammond shrnuje: „Vyšetřovatelé kartelů by měli mít přístup ke všem dostupným vyšetřovacím oprávněním, tak aby se ‚zločiny v oblecích‘ bylo zacházeno stejně, jako se ‚zločiny v ulicích‘.“²⁸

I zde udělala Evropská unie jistě správný krok přijetím Nařízení č. 1/2003,²⁹ které přineslo Komisi nové vyšetřovací pravomoci, z nichž nejdůležitější jsou oprávnění k šetřením v obchodních prostorách bez předchozího oznámení, tzv. dawn raids, a k šetřením v ostatních prostorech, včetně například soukromých obydlí a dopravních prostředků patřících členům statutárních orgánů a zaměstnancům šetřených podniků. Musí ovšem existovat důvodný předpoklad, že v těchto prostorách se nacházejí účetní knihy nebo jiné obchodní záznamy.³⁰ Jestliže Komise vydá o šetření rozhodnutí, musí s ní vyšetřovaný podnik pod hrozbou sankce spolupracovat. Komise k vyšetřování nepotřebuje jakékoliv povolení ze strany orgánů státu, na jehož území k šetření dochází. Pouze pokud se jedná o šetření v ostatních prostorách, je nezbytné předchozí povolení ze strany soudu dotčeného státu.³¹ Komise má právo vstupovat do jakýchkoliv prostor, kontrolovat účetní knihy a ostatní obchodní záznamy, bez ohledu na to, v jaké formě jsou uloženy, má tedy právo nahlížet i do počítačů a emailové korespondence, pořizovat si kopie dokumentů a požadovat vysvětlení od zaměstnanců šetřené společnosti.

Vyšetřovací oprávnění ÚOHS byla vytvářena podle vzoru evropské úpravy a tudíž jsou v zásadě stejná. Proto je možné uzavřít, že tento základní stavební prvek fungujícího programu shovívavosti je alespoň v rovině legislativní úpravy vyšetřovacích oprávnění naplněn jak na národní úrovni ČR, tak na komunitární úrovni. Je však třeba je efektivně využívat a uplatňovat, aby se úspěšnost úřadů při odhalování kartelů neustále zvyšovala.

---

²⁸ HAMMOND, S. D. Cornerstones of an Effective Leniency Program. U. S. Department of Justice, s. 10 [citováno 11. července 2010] Dostupný z: <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/206611.pdf>.

²⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy (dále jen „Nařízení 1/2003“).

³⁰ Čl. 20 a 21 Nařízení 1/2003.

³¹ PETR, M. Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1.vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 104.

2.3.3 Transparentní uplatňování programu a jeho atraktivita

Podniky budou ochotné podávat žádost o imunitu pouze v případě, že budou schopny předem předvídat, do jaké míry bude jejich žádost úspěšná.³² Není možné od kartelistů očekávat motivaci k podání žádosti v případě, kdy si nemohou být jisti, že nahlášení dohody pro ně nakonec nebude mít negativní efekt. Důvodem neúspěchu prvních programů leniency byla právě vysoká možnost správního uvážení ze strany soutěžního úřadu při hodnocení žádosti a také jejich nízká atraktivita. Právě správní uvážení, ale i neurčité a vágní právní pojmy je třeba v programu shovívavosti co nejvíce omezit a prvnímu žadateli, který naplní stanovená kritéria, by měla být plná ochrana přidělena automaticky.³³

S požadavkem transparentnosti se stále lépe vypořádává americký program shovívavosti. Podle něj se totiž sankce promine ihned po skončení vyšetřování a oznamovatel se tak už neúčastní soudního řízení. Naproti tomu jak Evropská komise, tak ÚOHS rozhodne o upuštění od uložení pokuty až v konečném rozhodnutí ve věci, tedy až na konci celého řízení.³⁴ Nový český program shovívavosti ale tento „handicap“ nahrazuje možností anonymních konzultací před podáním žádosti a povinností ÚOHS informovat žadatele o průběhu vyřizování žádosti. Pokud po předběžném vyhodnocení podkladů dojde Úřad k závěru, že žadatel podmínky pro leniency nesplňuje, mohou být žadateli předložené dokumenty vráceny.

2.3.4 Shrnutí

Propojení výše uvedených principů je předpokladem funkčnosti programu shovívavosti. Nejedná se samozřejmě o uzavřený výčet, ale pouze o definování nejdůležitějších prvků. Aby byl program shovívavosti dostatečně účinný, musí naplnit i další kritéria, například je nezbytné zaručit imunitu od trestněprávních

---

³² FIALA, T. Postihování kartelových dohod v rámci programu shovívavosti. Právní rádce, 2003, č. 11, s. 27.

³³ OECD. Fighting Hard-Core Cartels, Harm, Effective Sanctions and Leniency Programmes. Paris: OECD Publications, 2002, s. 22.

³⁴ WILS, P.J.W. Leniency in antitrust enforcement: Theory and Practice. Word Competition, č. 30, 2007, s. 32.

sankcí také oznamovateli jako fyzické osobě. Pokud pro soutěžitele bude existovat možnost odpuštění finanční sankce, ale jeho manažerům bude stále hrozit trest odnětí svobody, jen těžko dojde k oznámení nezákonného jednání. Dále je nutné, aby společnosti o existenci programu věděly. Proto je třeba šířit informace o programu shovívavosti do povědomí široké veřejnosti.

2.4 Odhalování a sankcionování zakázaných dohod v rozhodovací praxi Komise a ÚOHS

V předchozí podkapitole byly teoreticky definovány základní prvky kartelového práva, které jsou pro úspěšné fungování programu shovívavosti klíčové. Tyto základní stavební kameny účinného leniency programu jsou po stránce legislativní v českém i evropském právu dostatečně upraveny. Nyní se pokusím zjistit, nakolik jsou tyto teoretické požadavky v reálném fungování českého a evropského práva naplněny, jak doopravdy fungují. Tedy kolik kartelů jsou vyšetřující orgány schopny v praxi skutečně odhalit a prokázat, a jak přísně je potrestají.

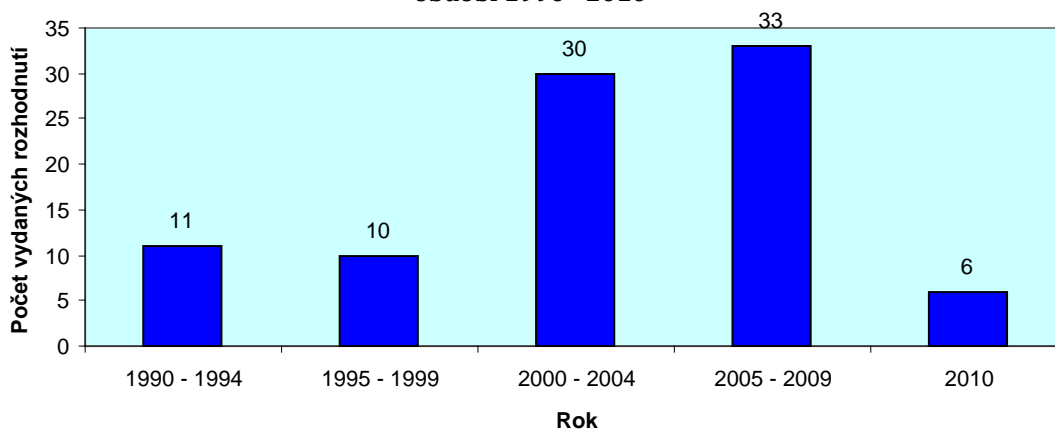
Poznatky z této kapitoly budou důležitým podkladem pro další zkoumání programu shovívavosti, neboť se bude jednat o poznání „zázemí“, které praxe vymáhání kartelového práva pro fungování programu shovívavosti vytvořila. Z těchto zjištění pak bude možné vyvodit, jak dobré předpoklady má program shovívavosti na území České republiky či Evropské unie ke svému efektivnímu uplatnění.

Pokud jsou soutěžní úřady schopny odhalit jen minimální počet existujících kartelů a těmto provinilcům uloží sankce, které se vůbec nepřiblíží maximálním limitům, jimiž zákon výši sankce omezuje, pak lze jen těžko očekávat, že praxe vymáhání kartelového práva vzbudí v účastnících zakázaných dohod obavy a přiměje je ke zvážení možnosti využít program shovívavosti jako prostředek, jak se vyhnout nepříznivým dopadům plynoucím z odhalení kartelu. Sebelepší program pak bude jen zřídka využívaným nástrojem, který k ochraně hospodářské soutěže nijak nepřispěje.

2.4.1 Evropská komise

Hodnotit úspěšnost Komise při odhalování kartelů je velmi obtížné, poněvadž není možné stanovit, kolik kartelů zůstává neodkrytých. Víme však, že od roku 1990 vydala Komise celkem 90 rozhodnutí v kartelových věcech. Přičemž počet kartelových rozhodnutí, které Evropská komise každý rok vydá, stále stoupá. Za posledních pět let bylo průměrně rozhodnuto o sedmi kartelech ročně. Graf č. 1 dokládá počet rozhodnutí v kartelových věcech za jednotlivá pětiletá období.

Graf č. 1: Počet Komisí vydaných rozhodnutí v kartelových věcech za období 1990 - 2010

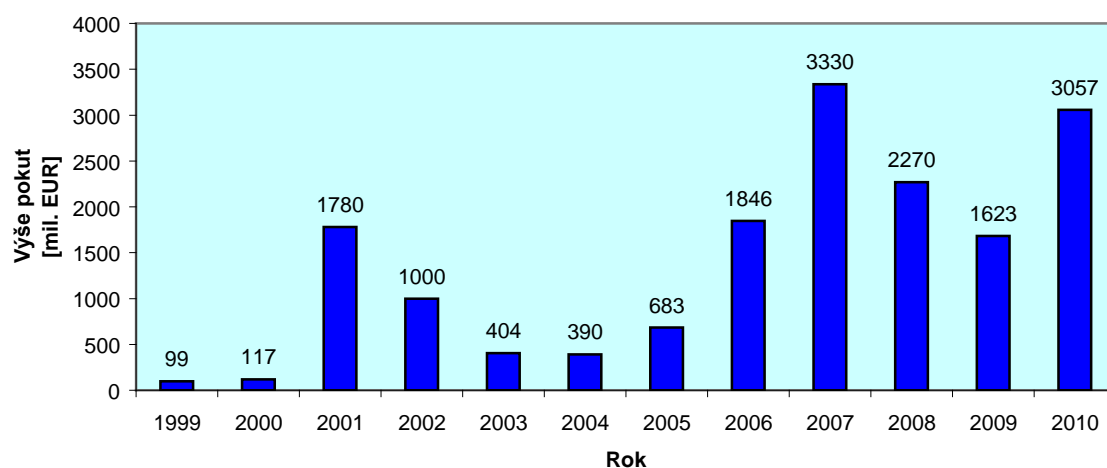

Zdroj: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>.

Pokuty, které Komise v současné době ukládá za účast na zakázané dohodě, jsou nejvyšší na světě.³⁵ A jejich hodnota má stále stoupající tendenci, jak dokládá následující graf č.2: Pokuty uložené Evropskou komisí za účast na kartelu v období 1999 – 2010 a tabulka č. 1: Deset nejvyšších pokut uložených Komisí jednotlivému podniku za účast na kartelu.

³⁵ Srovnej s přílohou č. 5: Pokuty uložené americkým DOJ za účast na kartelu za období 2000-2009 a s přílohou č. 6: Přehled společností, kterým DoJ udělilo pokutu převyšující 100 milionů dolarů.

Graf č. 2: Pokuty uložené Komisí v letech 1999-2010

Zdroj: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

Tabulka č. 1: Deset nejvyšších pokut uložených Komisí jednotlivému podniku za účast na kartelu

Rok vydání rozhodnutí	Společnost	Dotčený výrobek	Pokuta v €
2008	Saint Gobain	Car glass	896.000.000
2009	E.ON	Gas	553.000.000
2009	GDF Sue	Gas	553.000.000
2007	ThyssenKrupp	Elevators and escalators	479.669.850
2001	F. Hoffmann-La Roche	Vitamins	462.000.000
2007	Siemens AG	Gas insulated switchgear	396.562.500
2008	Pilkington	Car glass	370.000.000
2010	Ideal Standard	Bathroom fittings	326.091.196
2008	Sasol Ltd	Candle waxes	318.200.000
2010	Air France / KLM	Airfreight	310.080.000

Zdroj: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

Z hlediska vymáhání kartelového práva je tedy možné říci, že Evropská unie slaví veliký úspěch a kartelisté se opravdu musí obávat následků porušení evropského antimonopolního práva. Objevují se ale také kritiky ukládání pokut v tak enormních částkách. Mezinárodní obchodní komora podotýká, že výše pokut ukládaných Evropskou komisí dosáhla tak vysoké úrovně, že úměrný vztah mezi závažností pokuty a závažnosti protiprávního jednání může být vážně zpochybněn. Navíc, v mnoha případech, se zdá být výše pokuty přímo konfiskační, což není

vhodné. ³⁶ Sankce by měla být efektivní, mít dostatečný odstrašující efekt, ale na subjekty by neměla mít ničivý dopad.

Dále například Hofstetter poukazuje na skutečnost, že udělování tak vysokých pokut by mělo být zajištěno velmi propracovanými procesními pravidly a standarty. Realita je však opačná a v procesu rozhodování o porušení kartelového práva chybí základní systém vah a protivah. Komise, orgán čistě politický, vystupuje jako žalobce i soudce, ale též jako normotvůrce. Právní základ pro vybírání pokut, tj. § 23 Nařízení 1/2003, nechává Komisi téměř neomezenou volnost při stanovování výše pokuty. Uznávající tento fakt, si Komise sama vydala Pokyny pro výpočet pokut (Guidelines on the method of setting fines imposed pursuant to Article 23(2)(a) of Regulation No 1/2003).³⁷ ³⁸ Podle nich se vždy nejprve určí základní výše pokuty, a to podle hodnoty tržeb, která se následně zvýší nebo sníží, je-li zjištěna existence přitěžující nebo polehčující okolnosti, a to až o 100 %. Otázka naplnění zásad spravedlivého procesu, při ukládání pokut za porušení kartelového práva bude blíže rozebrána v kapitole 6.

2.4.2 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže³⁹ (dále jen „ÚOHS“ nebo „Úřad“) potrestal od roku 1999 do konce roku 2010 účastníky celkem čtrnácti zakázaných horizontálních dohod mezi soutěžiteli. V průměru tedy připadají na tři roky práce Úřadu čtyři odhalené horizontální kartely, což je poměrně tristní výsledek, zvláště s přihlédnutím k faktu, že velká část těchto rozhodnutí byla následně soudy zrušena. V roce 2007 byl zřízen samostatný odbor, který se zabývá výlučně

---

³⁶ ICC Commission on competition discussion paper: The fining policy of the European Commission in competition cases, 2009. [citováno 12. listopadu 2010] Dostupný na: http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/ICC/policy/competition/pages/ICC_The%20fining%20policy%20in%20the%20EU%2002-07-09.pdf.

³⁷ Dostupná na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006XC0901%2801%29:EN:NOT>

³⁸ HOFSTETTER, K., EU Cartel Fining Laws and Policies in Urgent Need of Reform, A Rebuttal to Philip Lowe's Article, Cartels, Fines, and Due Process, 2009, s. 3. [citováno 12. listopadu 2010]

Dostupný na: <http://www.rwi.uzh.ch/lehreforschung/tp/tit-hofstetter/person/Rebuttal-Lowe-GCP-25Nov2009.pdf>.

³⁹ Jeho působnost upravuje zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a zákon č. 237/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

odhalováním a prokazováním zakázané horizontální spolupráce mezi konkurenty, a tak se v budoucnu snad tato čísla změní. V tabulce č. 2 jsou tato jednotlivá rozhodnutí vypsána i s celkovou pokutou, která byla kartelistům udělena. Tento seznam nezahrnuje odhalené horizontální kartely, za které nebyli účastníci potrestáni pokutou, ale které byly vyřešeny jen pomocí soutěžní advokacie, protože případy, které jsou vyřešeny touto cestou, neznamenají závažná porušení soutěžního práva. Případy, kdy byla pokutována sdružení za svá rozhodnutí a soutěžitelé za vertikální dohody vedoucí k narušení hospodářské soutěže, rovněž nejsou zahrnuta.

Tabulka č. 2 : Rozhodnutí ÚOHS o horizontálních dohodách mezi soutěžiteli, ve kterých byla udělena pokuta

Sp. zn.	Potrestané společnosti	Způsob porušení kartelového práva	Pokuta v mil. Kč	Následné soudní spory
Rozhodnutí není k dispozici	Výrobci obrazovek	Dohoda o určení ceny – APLIKOVÁN PROGRAM SHOVIÁVOSTI	51,8	-
Rozhodnutí není k dispozici	Uchazeči o veř. zakázku Min. obrany	Jednání ve shodě v rámci soutěže o veřejnou zakázku - bid-rigging	4,9	-
S014/07	Jateční kuřata	Dohoda o přímém určení prodejní ceny	14,2	KS rozhodnutí zrušil
S222/06	PISU	Dohoda o cenách a rozdělení trhu – APLIKOVÁN PROGRAM SHOVIÁVOSTI	941,9	Pokuta zrušena, soudní spor probíhá
S60/06	Distributoři léčiv	Dohoda o koordinovaném postupu vůči některým nemocnicím	113,0	Žalobu proti rozhodnutí KS zamítl
S 67/04	Stavební spořitelny	Dohoda o výměně informací	55	Sankce zrušena KS, NSS
S164/03	Český Mobil, Eurotel Praha	Dohody o nepřímém určení obchodních podmínek	27,5	Pokuta potvrzena NSS
S165/03	Český Mobil, T-Mobile CR	Dohody o nepřímém určení obchodních podmínek	16,5	Pokuta potvrzena NSS
S 233/03	Pekárenské společnosti	Dohoda o určení ceny	52,8	Pokuta soudem potvrzena

S 94/02	Billa, Julius Meinl	Koordinace nákupních cen od dodavatelů	44,5	Pokuta nově vyčíslena po rozhodnutí KS
S 72/01	Benzínky	Určování prodejních cen ve vzájemné shodě	313	Pokuta zrušena, soudní spor stále probíhá
S023/01	Plemenáři	Dohoda o určení ceny	2,6	Potvrzeno rozhodnutím NSS
S002/00	Dzurenda Zahořany, Wrigley	Dohoda o rozdělení trhu a určení cen	0,15	Žaloba nebyla podána
S025/99	Chlazená, mražená kuřata	Dohoda o určení ceny	0,08	Žaloba nebyla podána

Zdroj: Sbírka rozhodnutí ÚOHS dostupná na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/sbirky-rozhodnuti>.

Co se týká sankcionování, v ČR je momentálně možné potrestat odhaleného kartelistu hned třemi prostředky. Vedle správněprávních trestů ve formě pokut udělovaných Úřadem, jsou to také trestněprávní sankce a civilněprávní vymáhání náhrady škody ze strany poškozených subjektů. Ani jeden z těchto dvou vedlejších prostředků však doposud nebyl v České republice jedinkrát uplatněn.

Zákon o ochraně hospodářské soutěže stanoví pouze maximální horní limit pokuty. Proto, aby mohli soutěžitelé předem alespoň řádově odhadnout, jaká pokuta je za účast na zakázané dohodě čeká a pro zvýšení transparentnosti procesu sankcionování kartelistů, přijal Úřad v květnu roku 2007 vlastní Zásady postupu při stanovování výše pokut.⁴⁰ Jak Úřad v těchto zásadách přímo uvádí, jedním z dalších cílů jejich přijetí, byla i snaha do budoucna více diferencovat a využívat zákonem stanoveného sankčního rozpětí, poněvadž doposud se Úřad ve svých rozhodnutích držel velmi při zemi a ukládal pokuty v dolní polovině

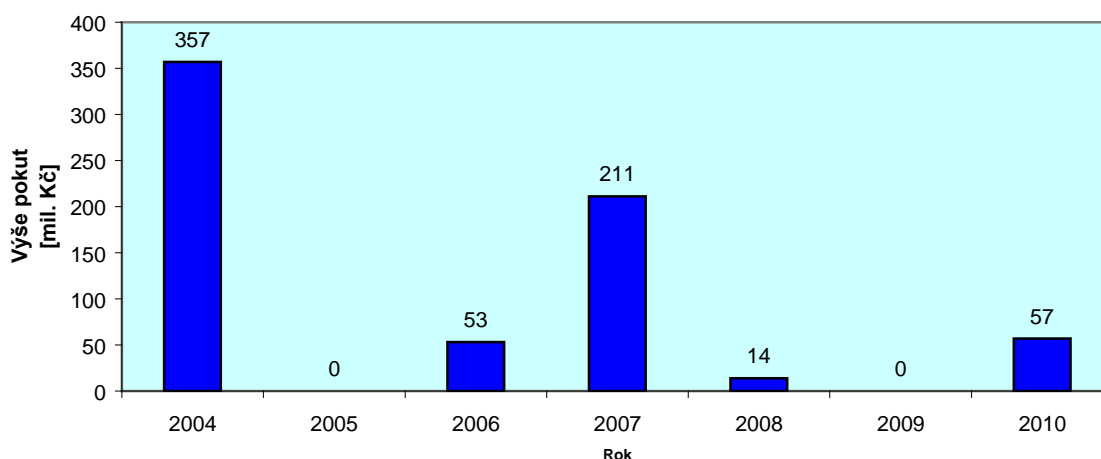
⁴⁰ Zásady postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut podle § 22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění. Dostupná na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/zasady_stanovovani_pokut.pdf

zákonem stanovené sazby, a to i v případě nejzávažnějších protisoutěžních jednání.⁴¹

Úřad při stanovování pokuty postupuje ve dvou krocích. Nejprve stanoví základní částku pokuty, ve které se odráží jednak obrat dosažený konkrétním soutěžitelem z prodeje výrobku, jehož se narušení soutěže přímo týká, a to na vymezeném geografickém relevantním trhu, a dále typová závažnost protisoutěžního jednání a délka protisoutěžního jednání. Následně Úřad vyhodnotí polehčující a přitěžující okolnosti, které ve vztahu k jednotlivým soutěžitelům vedou ke zvýšení nebo snížení pokuty. Základní částka může být snížena nebo navýšena celkem až o 50 %.

Následující graf č. 3 dokládá výši pokuty, která byla ročně udělena společností za účast na horizontálních kartelových dohodách. V údajích za rok 2007 není zahrnuta dosud nejvyšší pokuta, kterou ÚOHS za svou historii udělil, a to v celkové výši 941.881.000 Kč strojírenským firmám v případě plynem izolovaných spínacích ústrojí⁴² (dále též „PISU“). Pokuta není zahrnuta z toho důvodu, že sankcionované firmy nebyly české, v ČR nepůsobily a neměly tedy na trhu PISU v ČR žádný obrat.

Graf č. 3: Pokuty uložené ÚOHS za horizontální kartely v letech 2004-2010

Zdroj: Informační listy ÚOHS

⁴¹ Odst. 11 zásad postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut podle § 22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění.

⁴² Rozhodnutí Úřadu ze dne 26. dubna 2007 sp. zn. R 059-070, 075-078/2007/01-08115/2007/310 – Plynem izolované spínací ústrojí, blíže k tomuto rozhodnutí kapitola 4.2. a 6.2.2.

Tabulka č. 3 ukazuje nejvyšší pokuty udělené za horizontální kartel jednotlivým společnostem, spolu s procentuálním vyjádřením výše pokuty v poměru k ročnímu obratu sankcionované společnosti. Ani v této tabulce není zahrnut případ PISU.

Tabulka č. 3: 15 nejvyšších udělených pokut za horizontální dohodu českým subjektům

Subjekt	Rok	Případ	Pokuta v mil. Kč	% z obratu	Platnost
BENZINA a. s.,	2004	Benzínky	96	0,60	Zrušeno soudem
OMV Česká republika, s.r.o.,	2004	Benzínky	68	0,28	Zrušeno soudem
Shell Czech Republic a.s.,	2004	Benzínky	65	0,54	Zrušeno soudem
PHOENIX, a.s.	2007	Distributoři léků	53,7	0,23	✓
HYPO stavební spořitelna a.s.	2007	Stavební spoř.	46	3,15	Zrušeno soudem
Aral ČR, a.s.,	2004	Benzínky	40	0,59	Zrušeno soudem
DELTA PEKÁRNY a.s.	2006	Pekárenské spol.	31	8,30	✓
Alliance UniChem CZ, s.r.o.	2007	Distributoři léků	23,86	0,21	✓
Eurotel Praha, spol. s r.o.	2004	Eurotel Praha	22	---	Zrušeno soudem
ConocoPhillips Czech Republic s.r.o.	2004	Benzínky	22	0,56	Zrušeno soudem
Českomoravská stavební spořitelna, a.s.	2007	Stavební spoř.	20,5	0,32	Zrušeno soudem
AGIP Praha, a.s.	2004	Benzínky	20	0,56	Zrušeno soudem
PHARMOS, a.s.	2007	Distributoři léků	18,6	0,18	✓
PENAM spol.s r.o.	2006	Pekárenské spol.	18,5	5,75	✓
ODKOLEK a.s.	2006	Pekárenské spol.	18,5	3,03	✓
GEHE Pharma Praha, s.r.o.	2007	Distributoři léků	16,8	0,28	✓

Zdroj: BENEŠOVÁ, A. Analýza protikartelové politiky a její efektivity. Diplomová práce. Masarykova univerzita, 2009, s. 59, Obchodní rejstřík a Sbírka rozhodnutí ÚOHS.

Z uvedeného je zřejmé, že Úřad uděluje pokuty sankcionované společnosti v poměru k jejímu obratu poměrně nízké a ty tudíž nemají příliš odstrašující charakter. Sankční politika Úřadu se ale v nedávné době začala měnit, čehož je důkazem právě vydání Zásad postupu při stanovování výše pokut. Aktuální přístup českého soutěžního úřadu vychází z přesvědčení, že prevence protisoutěžního jednání, tam kde je možná, je důležitější než následná represe v podobě vysokých sankcí. Pakliže ale dojde k závažnému porušení soutěžního práva, které nelze napravit, které mělo negativní dopad na široký okruh subjektů, jež nebylo krátkodobé, popř. jichž se stejný subjekt dopustil opakovaně, musí následovat velmi přísná sankce.⁴³

V ostatních případech Úřad nyní častěji usiluje o alternativní ukončení případu pomocí soutěžní advokacie. Tam, kde jednání mělo pouze krátkodobý charakter a nevedlo k zásadním změnám na trhu, je soutěžitelům dána možnost přijmout prosoutěžně orientované závazky k nápravě závadného stavu. Pokud soutěžitel využije této možnosti a přijme závazná opatření, správní řízení nebude vůbec zahájováno, nebo je-li již zahájeno, bude zastaveno bez uložení pokuty.⁴⁴

Domnívám se, že přestože ÚOHS neslaví při odhalování a sankcionování horizontálních kartelů veliké úspěchy, začíná se jeho přístup k této problematice měnit, jak dokládá zřízení samostatného odboru v rámci Úřadu specializovaného na horizontální kartely a vydání Zásad postupu při stanovování výše pokut. Proto lze předpokládat, že v budoucnu se situace zlepší.

---

⁴³ NERUDA, R., Sankce a nesankční řešení soutěžních případů z pohledu českého soutěžního úřadu. Informační list ÚOHS, č. 2, 2007, s. 3. [citováno 13. listopadu 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2007/Infolist_2_07_defin.pdf.

⁴⁴ Více o soutěžní advokacii v kapitole 4.2.

3 Program shovívavosti v právu EU

3.1 Vývoj evropského programu shovívavosti

Svůj první program shovívavosti přijala Komise v roce 1996, a to ve formě oznámení, publikovaném v ústředním věstníku ES.⁴⁵ Již před rokem 1996 ale Komise v několika případech významně snížila pokutu podnikům, které s ní spolupracovaly v průběhu vyšetřování a to přesto, že pro takové snížení pokuty v té době ještě neexistoval žádný právní základ.⁴⁶ Nejznámějším příkladem této *pre-leniency* je rozhodnutí ve věci *Cartonboard*⁴⁷ z roku 1994. Zde Komise snížila o dvě třetiny pokutu podniku, který spontánně přiznal svou účast na protisoutěžní dohodě a poskytl Komisi detailní důkazy o tomto kartelu.⁴⁸

3.1.1 Oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů 1996⁴⁹

První evropský program shovívavosti byl založen na třístupňovém snížení pokuty. Stupeň podle části B znamenal snížení pokuty o 75 až 100 % (bylo tedy možné i její úplné odpuštění). Aplikoval se pouze na případy, kdy podnik byl prvním, kdo existenci kartelu oznámil a zároveň předložil důkazy, které jeho existenci prokazovaly. Oznámení muselo být podané před tím, než Komise zahájila vyšetřování. Pokud již vyšetřování probíhalo, mohl podnik žádat pouze o snížení ve stupni C, tedy v rozmezí 50–75 %. I bez oznámení zásadních informací bylo možné získat určitou „slevu“ na pokutě v rámci posledního stupně D. Zde stačilo, že podnik s Komisí během vyšetřování spolupracoval. Pokuta mu pak byla snížena o 10–50 %.

---

⁴⁵ I všechny další programy shovívavosti byly přijímány v této formě správního aktu.

⁴⁶ STEPHAN, A. The Direct Settlement of EC Cartel Cases, Centre for Competition Policy, University of East Anglia, Norwich, s. 15. [citováno 28. července 2010] Dostupný na: http://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/cartels_settlements/astephan.pdf

⁴⁷ Rozsudek Evropského soudního dvora, ze dne 14. května 1998 T-304/94 *Europa Carton v. Komise ES*.

⁴⁸ JONES, A., SUFRIN, B. *EC Competition Law: Text, Cases and Materials*, 3rd edition, New York: Oxford University Press, 2008, s. 1240.

⁴⁹ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (96/C 207/04). Dále jen „Oznámení 1996“

Stejně jako první americký program shovívavosti, ani evropskou variantu nelze považovat za příliš úspěšnou. Hlavním důvodem je nízká předvídatelnost programu, netransparentnost a především nedostatečná velkorysost a atraktivita.⁵⁰ Nelze mu však odepřít význam v tom, že jako první zavedl základní principy leniency na území EU.

Předmětem kritiky byla hlavně nízká úroveň právní jistoty žadatele, který se až v konečném rozhodnutí ve věci dozvěděl, zdali mu bude udělena ochrana nebo ne, případně v jaké míře mu bude odpuštěna pokuta. Vzhledem ke zdlouhavosti řízení pak musel přečkávat v této nejistotě i několik let.⁵¹

Za atraktivní nabídku také rozhodně nelze považovat možnost snížení pokuty o 75 %, se kterou mohl podnik skončit, i když byl prvním oznamovatelem kartelu, o kterém Komise do té doby neměla tušení.

Další nevýhodou byla neurčitá a vágní definice důkazů, které byl podnik povinen předložit k prokázání kartelu. Muselo se jednat o informace nové a dostatečně přesvědčivé (*decisive evidence*). Až později bylo judikaturou Soudu prvního stupně stanoveno, že „takové důkazy nemusí být nezbytně samy o sobě dostatečné k prokázání existence kartelové dohody, musí být nicméně určující pro tentýž účel. Nesmí se tedy jednat jen o pouhý ukazatel směru, kterým má Komise vést šetření, ale o důkazní prostředek, který může být přímo použit jako hlavní důkazní podklad pro rozhodnutí o zjištění protiprávního jednání.“⁵²

Není proto s podivem, že Oznámení 1996 bylo v průběhu své účinnosti (tedy do konce roku 2001) uplatněno pouze v 16 rozhodnutích Komise⁵³ a pouze ve 3 případech byla podnikům udělena plná imunita.⁵⁴ Z těchto důvodů potřeboval

---

⁵⁰ STEPHAN, A. An Empirical Assessment of the 1996 Leniency Notice, CCP Working Paper, 2006, č. 5, s. 5. [Citováno 30. července 2010] Dostupný na: <http://ssrn.com/abstract=911592>.

⁵¹ GERADIN, H. DAVID, H., The EC fining policy for violations of competition law: An empirical review of the Commission decisional practice and the Community courts' judgments, The Global Competition Law Centre Working Paper, 2005, č.3, s. 16 [Citováno 30. července 2010] Dostupný na: <http://www.coleurop.be/content/gclc/documents/GCLC%20WP%2003-05.pdf>.

⁵² Rozsudek Evropského soudního dvora, ze dne 15. března 2006, T-15/02, BASF v. Komise, bod 491.

⁵³ Question & Answer On the Leniency Policy [Citováno 30. července 2010]. Dostupné na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/02/23&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>.

⁵⁴ Konečný počet rozhodnutí podle Oznámení 1996 viz kapitola 3.2.3.

evropský program shovívavosti zásadní změny, aby se stal skutečně funkčním prostředkem vynucování evropského soutěžního práva.

3.1.2 Oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů 2002⁵⁵

S následnou revizí programu shovívavosti podle zkušeností s jeho aplikací se počítalo již v době jeho zavedení v roce 1996. Komise se nejen inspirovala úspěšným přepracováním programu v USA, ale ještě před přijetím Oznámení 2002 dala veřejnosti možnost připomínkovat jeho návrh. Tím dala vzniknout programu, který znamenal významný pokrok v procesu potírání kartelových dohod.

Snad největším přínosem Oznámení 2002 bylo zavedení institutu automatického udělení plné ochrany prvním oznamovateli, tedy zavedení garance snížení pokuty o 100 %, a to navíc za mírnějších podmínek, než jaké vyžadoval předchozí program. Bylo upuštěno od požadavku dostatečně přesvědčivých důkazů (*decisive evidence*) a stačilo předložit důkazy, které umožní Komisi přijmout rozhodnutí o provedení kontroly, tzv. *dawn raids*, nebo zjistit protiprávní jednání podle čl. 101 SFEU.⁵⁶ Oznamovatel mohl případnou nejistotu ohledně kvality svých důkazů vyřešit podáním soupisu hypotetických důkazů. Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž také začalo přijímat žádosti v ústní podobě,⁵⁷ což zajišťovalo větší ochranu předávaných informací proti jejich „zneužití“ třetí stranou v soukromoprávní žalobě.

Pokud se podniku nepodařilo naplnit kritéria pro získání plné ochrany, existovala možnost snížení pokuty výměnou za předložení důkazů s významnou přidanou hodnotou (*significant added value*) k důkazům, které již Komise proti kartelu měla. Slevy na pokutě byly opět rozděleny do několika stupňů, odvíjejících se od pořadí, v jakém podnik žádost podal.⁵⁸

---

⁵⁵ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2002/C 45/03). Dále jen Oznámení 2002.

⁵⁶ Dříve čl. 81 SES.

⁵⁷ Možnost ústního podání nebyla součástí Oznámení 2002, ale samostatného dokumentu vydaného komisí „Procedure For Corporate Statements Made for the Purpose for obtaining Immunity from fines or reduction of fines in cartel cases“

⁵⁸ Komise byla kritizována, že klade větší důraz na pořadí žádostí než na kvalitu důkazů, které jsou v nich předloženy. Srovnej JOSHUA, J.; CAMESASCA P.D. Where Angels Fear to Tread: the

Právní jistotu také zvýšilo zavedení institutu písemného potvrzení o podmíněné ochraně. V něm Komise informovala podnik o svém záměru, udělit mu v konečném rozhodnutí ve věci úplnou ochranu, nebo použít určité pásmo pro snížení pokuty, pokud bude podnik po celou dobu správního řízení naplňovat stanovená kritéria.

Program shovívavosti z roku 2002 představoval značný pokrok oproti původnímu programu z roku 1996. To dokládají i čísla: Do konce roku 2005 bylo podáno dvakrát více žádostí o shovívavost podle Oznámení 2002 než podle jeho předchůdce. Na základě oznámení podle programu shovívavosti z roku 1996 přijala Komise celkem 36 rozhodnutí, z nichž ve 14 případech udělila plnou imunitu. Podle Oznámení 2002 obdržela Komise celkem 87 žádostí o ochranu před pokutami, na základě nichž vydala zatím 51 rozhodnutí o podmíněné ochraně před pokutami, a dále 80 žádostí o snížení pokuty, celkem tedy 167 žádostí.^{59 60}

3.2 Oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů 2006⁶¹

Současný evropský program shovívavosti nabyl účinnosti 8. prosince 2006. Nový program reaguje na přijetí Nařízení 1/2003 a také zpřesňuje některé nedostatky Oznámení 2002. Předchozí program byl natolik úspěšný, že základní pravidla pro získání ochrany nebo snížení pokuty zůstaly zachovány i v současném, a ten tak navíc jen detailněji popisuje důkazy a informace, které je třeba Komisi předložit. Dále nově zavádí možnost rezervace pořadí (*marker system*) a zvyšuje ochranu předložených informací proti jejich zveřejnění jako podkladů v řízení o náhradě škody. V porovnání s předchozími programy je opět o něco zúžen prostor pro správní uvážení Komise, vágní pojmy jsou nahrazeny

---

Commission's New Leniency Policy Revisited, The European Antitrust Review č. 11, 2005. Dostupný na: http://www.whereladersgo.com/docs/JulianJoshua_WhereAngelsFeartoThread.pdf

⁵⁹ KROES, N. Enforcement of Prohibition of Cartels in Europe, proslov prezentovaný na 11. Výročném EU Competition Law and Policy Workshopu, EUI Florence, 2.-3. června 2006. Dostupný na [http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2006\(pdf\)/200610-COMPed-Kroes.pdf](http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2006(pdf)/200610-COMPed-Kroes.pdf).

⁶⁰ Pro přehled všech rozhodnutí Komise od roku 2000 do konce roku 2006, ve kterých byla udělena ochrana před pokutami, nebo pokuta snížena podle Oznámení 1996 a Oznámení 2002 srovnej Přílohu 2.

⁶¹ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2006/C 298/11). Dále jen „Oznámení 2006“.

pojmy lépe definovanými a jsou zavedeny další podněty pro ještě lepší motivaci kartelistů.

3.2.1 Podmínky pro udělení ochrany před pokutami

Ochranu před všemi pokutami, které by podniku jinak byly uloženy, může získat pouze první účastník *hard-core* kartelu,⁶² který poskytne Komisi informace a důkazy, které jí umožní, aby v souvislosti s údajným kartelem provedla cílenou kontrolu⁶³ nebo zjistila protiprávní jednání podle čl. 101 SFEU,⁶⁴ za předpokladu, že Komise v době přijetí žádosti ještě neměla dostatek důkazů k takovému konání. Pokud Komise již cílenou kontrolu v souvislosti s tímto kartelem provedla, je možné stále získat plnou imunitu, ale pouze za podmínek bodu 8, písm. b), který klade vyšší nároky na standard důkazů. Oznámení 2006 přesně vymezuje důkazy a informace, které je třeba předložit, aby Komise mohla provést cílenou kontrolu,⁶⁵ čímž je učiněno zadost požadavku transparentnosti. Komise zhodnotí tyto důkazy z hlediska udělení imunity ještě před samotnou cílenou kontrolou, tedy bez ohledu na to, zda kontrola bude úspěšná nebo jestli vůbec bude provedena.⁶⁶

I po naplnění těchto kritérií je však automaticky udělená ochrana pouze podmíněná a podnik musí splnit ještě další požadavky. V průběhu zvažování podání žádosti nesmí zničit nebo padělat žádné důkazy o kartelu, ani zveřejnit svůj úmysl podat žádost. Bezprostředně po podání žádosti musí podnik ukončit svoji účast v kartelu a během celého správního řízení musí s Komisí průběžně a pohotově spolupracovat. Oznámení 2006 dále stanoví, že podnik, který svými opatřeními jakkoliv nutil jiné podniky na účasti nebo setrvání v kartelu, je absolutně nezpůsobilý k plné imunitě, ale může podat žádost o snížení pokuty.⁶⁷

---

⁶² Dle bodu 1 Oznámení 2006.

⁶³ Bod 8 písm. a) Oznámení 2006.

⁶⁴ Bod 8 písm. b) Oznámení 2006.

⁶⁵ Bod 9 Oznámení 2006.

⁶⁶ SUUMAKKI, S., CENTELLA, M. L. T. Commission adopts revised Leniency Notice to reward companies that report hard-core cartels. Competition Policy Newsletter, 2005, č. 3, s. 8. Dostupný na: http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/2007_1_7.pdf

⁶⁷ Bod 13 Oznámení 2006 představuje ochranu proti zneužívání programu shovívavosti v konkurenčním boji, kdy by silný podnik mohl přinutit konkurenty k účasti na kartelu a pak je zlikvidovat vysokými pokutami, které by jim byly uloženy poté, co sám kartel nahlásí a získá plnou ochranu.

Plnou ochranu získá vždy pouze první žadatel. Ti, kdo prohrají boj o první místo, mají možnost výši svých pokut snížit poskytnutím důkazů s významnou přidanou hodnotou k důkazům, které má již Komise k dispozici. Přidaná hodnota je rozsah, kterým důkaz posiluje schopnost Komise prokázat údajné protiprávní jednání. Skutečnosti těmito důkazy zjištěné nebudou při stanovení pokuty přičítány k tíži podniku, který je předložil. Oznámení 2006 dále upravuje způsob hodnocení takovýchto důkazů, aby zajistilo vyšší transparentnost. Maximální možné snížení pokuty činí 50 %, rozsah snížení je rozdělen do třech procentních pásem podle pořadí, v jakém podnik významnou přidanou hodnotu poskytl. Konkrétní výši slevy se ale podnik dozví až v konečném rozhodnutí.

3.2.2 Průběh řízení

Oznámení 2006 detailně upravuje postup podání žádosti a následující procesní kroky. Žádost se podává u Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž Komise v podobě prohlášení podniku v písemné nebo ústní formě.⁶⁸ Ředitelství vydá podniku potvrzení o přijetí žádosti a ověří, zda předložené důkazy a informace splňují podmínky pro udělení ochrany. Je-li tomu tak, poskytne podniku písemně podmíněnou ochranu před pokutami, resp. informuje ho o svém záměru použít určité pásmo pro snížení pokuty. Podnik musí i nadále s Komisí spolupracovat a splňovat stanovené podmínky. Pokud tomu tak nebude, Komise mu podmíněnou ochranu odebere. V konečném rozhodnutí ve věci pak Komise rozhodne o udělení ochrany, případně o přesné částce snížení pokuty. Je důležité zdůraznit, že udělená ochrana se vztahuje pouze na podnik a netýká se jeho manažerů a zaměstnanců. Podle evropského programu shovívavosti neexistuje žádná možnost, jak získat imunitu coby jednotlivec.

Komise také zavedla instituty ulehčující oznamujícím podnikům jejich situaci a zvyšující jejich právní jistotu. Jedná se jednak o možnost podat

---

⁶⁸ Oznámení 2006 stanoví, že i prohlášení v ústní formě je součástí spisu Komise a může být použito jako důkaz. Pokud se pak objeví i v konečném rozhodnutí Komise nebo v oznámení o námitkách, může být snadno použito jako důkaz v řízeních o náhradu škody. Komise tedy stále nebere prohlášení jako pouhý podnět k zahájení vyšetřování a ochrana spolupracujících kartelistů proti jejich znevýhodnění vůči nespolečným stále není dokonalá.

hypotetickou žádost⁶⁹ a dále o *marker system*, tedy rezervaci pořadí. Předložením důkazů v hypotetické podobě podnik nezávazně zjistí, zda důkazy, které má, jsou dostatečné pro udělení ochrany. V této žádosti je však nutné konkrétně definovat výrobek dotčený údajným kartelem a zeměpisný rozsah tohoto kartelu. Pokud se podnik od Komise dozví, že jeho důkazy nejsou pro udělení ochrany dostačující, nemusí žádost podávat. Komise již ale bude vědět, že ohledně trhu s tímto výrobkem by měla minimálně zbystřit svou pozornost. Toto pravidlo tedy značně snižuje využitelnost hypotetické žádosti.

Program shovívavosti je založen na principu boje o první místo. Jen první podnik, který oznámí kartel, může získat ochranu. Cílem programu je motivovat podniky, aby kartel nahlásily co nejrychleji a zároveň předložily ty nejlepší důkazy, které mají k dispozici. Střetává se zde tedy požadavek na rychlost a kvalitu důkazů. Podstata rezervace pořadí spočívá v tom, že podniku je stanovena lhůta, do které má předložit všechny vyžadované důkazy, a po tuto lhůtu je mu rezervované první místo mezi oznamovateli. V žádosti o rezervaci musí podnik uvést stanovené informace, které o kartelu má, a odůvodnit ji.

Rozhodnutí o tom, zda podniku přizná právo na rezervaci pořadí a jak dlouhou lhůtu k doplnění důkazů mu určí, je plně v diskreční pravomoci Komise a rezervace tedy není udělována automaticky. Komise se vyjádřila, že právo na rezervaci pořadí je odůvodněno zvláště v případech, kdy žádost podává podnik mající v kartelu okrajovou roli a tudíž i ztížený přístup k dokumentům a důkazům, nebo za situace, kdy nový management po převzetí podniku zjistí, že se podnik podílí na zakázané dohodě.⁷⁰ Rezervace pořadí se neuděluje při žádosti o snížení pokuty, v tomto případě Komise podporuje závod mezi podniky o včasné předložení důkazů.

Někteří autoři uvádějí, že neudělení rezervace automaticky, snižuje právní jistotu programu. Rovněž fakt, že Komise nestanovila alespoň obecný časový

---

⁶⁹ Upraveno již v předchozím Oznámení 2002.

⁷⁰ Competition: Commission proposes changes to the Leniency Notice-frequently asked questions. [Citováno 29. července 2010]. Dostupný z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/357&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.

rámec, ve kterém je třeba důkazy doplnit a určuje jej vždy případ od případu, nepřispívá předvídatelnosti programu.⁷¹

3.2.3 Rozhodovací praxe Komise a program shovívavosti

Program shovívavosti představuje bezesporu nejefektivnější nástroj evropského soutěžního práva pro odhalování kartelů. Míra, jakou se podílí na potírání kartelových dohod, se rok od roku zvyšuje – jak dokládá tabulka níže. V roce 2006 Komise udělila pokutu za celkem pět kartelových dohod, přičemž ve všech rozhodnutích byla udělena plná imunita na základě žádosti o ochranu podle programu shovívavosti. V roce 2007 přijala Komise osm rozhodnutí týkajících se zakázaných dohod, přičemž u pěti z nich byla provedena cílená kontrola na základě žádosti o shovívavost. V roce 2008 se tak stalo ve čtyřech případech ze sedmi konečných rozhodnutí, v roce 2009 ve čtyřech ze šesti a v roce 2010 byla prozatím všechna ukončená řízení Komise o kartelech zahájena na základě žádosti o program shovívavosti. Tabulka dále uvádí, v kterém roce bylo vydáno konečné rozhodnutí ve věci, jaký program shovívavosti byl na případ aplikován, celkovou uloženou pokutu a procentní vyjádření míry snížení pokuty na základě programu shovívavosti a počet podniků, jimž byla pokuta snížena.

Tabulka 1: Rozhodnutí Komise ve věci kartelů v období od 1. 1. 2006 do 30. 11. 2010⁷²

Rok	PS	Dotčený trh	Snížení pokuty a počet podniků	Pokuta v mil. €
2010	2002	LCD panel	100%:1, 50%:1, 20%:1, 5%:1	648
2010	2002	Air Cargo Carriers	100%:1, 50%:1, 25%:1, 20%:3, 15%:3, 10%:1	799

⁷¹ Blíže SANDHU, J. S. The European Commission's Leniency Policy: A Success? European Competition Law Review, 2007, č. 3, s. 148–157
a BILLIET P., VERMA P.: Why would Cartel Participants still refuse to blow the Whistle under the current EC Leniency Policy?, G.A.R., 2009. [Citováno 20. listopadu 2010]. Dostupný z: <http://www.icc.qmul.ac.uk/GAR/GAR2009/GAR%20On-line%20Verma%20Billiet%201.pdf>.

⁷² Zpracováno autorkou na základě jednotlivých rozhodnutí, dostupných na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/cases/cases.html>, viz. Seznam použitých rozhodnutí.

2010	2002	Animal Feed Phosphates	100%:1, 50%:1, 25%:1, 5%:1	176
2010	2002	Prestressing steel	100%:1, 50%:1, 35%:1, 25%:1, 20%:2, 5%:2	518
2010	2002	Bathroom fittings & fixtures	100%: 1, 30%: 2	622
2010	2002	DRAM	100%:1, 45%: 1, 27%: 1, 18%: 3	331
2009	2002	Heat stabilisers	100%: 1, 30%: 1, 20%:1, 15%: 1	174
2009	2002	Power transformers	100%: 1, 40%: 1, 18%: 2	68
2009	1996	Concrete reinforcing bars	20%: 1	83
2009	2002	Calcium Carbide	100%: 1, 35%: 1, 20%: 1	61
2009	2002	Gas 1	PS nebyl aplikován	1 106
2009	2006	Marine Hoses	100%: 1, 30%: 1	132
2008	2002	Car Glass	50%: 1	1 384
2008	2002	Bananas	100%: 1	60
2008	2002	Paraffin Waxes	100%:1, 50%: 1, 25%: 1	676
2008	2002	Aluminium fluoride	100%: 1	5
2008	2002	Sodium chlorate	100%: 1, 50%: 1	79
2008	2002	International Removal Services	50%: 1	33
2008	2002	Nitrile Butadiene Rubber	30%: 1, 20%: 1	34
2007	2002	Chloroprene Rubber	100%: 1, 50%: 1, 25%: 3	248
2007	2002	Flat glass	50%: 1	487
2007	2002	Professional videotape	40%: 1, 20%: 1	75
2007	2002	Bitumen Spain	100%: 1, 40%: 1, 25%: 1	184
2007	2002	Hard Haberdashery: Fasteners	PS nebyl aplikován	329
2007	2002	Dutch beer market	100%: 1	274
2007	2002	Elevators and escalators	100%: 3, velké množství dalších snížení	992
2007	2002	Gas insulated switchgear	100%: 1	751
2006	2002	Synthetic rubber	100%: 1, 40%: 1	519
2006	1996	Copper fittings	100%:1, 30%: 1	315
2006	2002	Bitumen Netherlands	100%:1, 30%: 1	267
2006	2002	Acrylic Glass	100%:1, 40%: 1, 30%: 1	345
2006	2002	Hydrogen Peroxide	100%:1, 40%: 1, 30%: 1, 10%: 1	388

3.3 Horizontální a vertikální spolupráce soutěžních úřadů při uplatňování kartelového práva

3.3.1 Pravidla alokace kartelových případů

Pro určení jaký program shovívavosti bude na konkrétní zakázanou dohodu aplikován (tedy zda program Komise nebo některého z členských států) je třeba stanovit, který soutěžní úřad se bude zakázanou dohodou zabývat. Je proto nezbytné definovat pravidla alokace kartelových případů v rámci Evropské unie.

Nařízení 1/2003 zavedlo princip decentralizace a paralelních kompetencí soutěžních úřadů členských států a Komise při uplatňování článků 101 a 102 SFEU. Pokud měl tedy kartel komunitární rozměr, může být řízení o něm vedeno Komisí nebo jedním národním soutěžním úřadem samostatně, nebo soutěžním orgánem jednoho státu ve spolupráci se soutěžním úřadem jiného členského státu.⁷³

Pravidla alokace případů mezi jednotlivé soutěžní úřady provádí dále Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě soutěžních orgánů pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Oznámení ECN“).⁷⁴ Základním pravidlem je, že řízení by měl vést soutěžní úřad, který je tzv. dobře umístěn (*well placed*). Dobře umístěn je úřad toho státu, na jehož území měl kartel přímý, skutečný vliv nebo byl realizován v rámci či pocházel z jeho území, který může shromáždit dostatek důkazů k jeho posouzení a který má dostatek pravomocí k zakázání a případnému sankcionování tohoto kartelu.⁷⁵

Jedním z cílů Nařízení 1/2003 je, aby každý případ porušení soutěžního práva řešil pouze jeden orgán.⁷⁶ Proto toto nařízení dále stanoví, že již samotná skutečnost, že se případem zabývá jeden úřad, je pro ostatní úřady členských států dostatečným důvodem k přerušení vlastního řízení nebo k zamítnutí stížnosti. Stejně pravidlo platí i pro Komisi.⁷⁷ Povinnost zastavit v takovém případě řízení, ale stanovena není, zda bude úřad v řízení pokračovat je tak jen na jeho uvážení.

---

⁷³ MUNKOVÁ, J., KINDL, J. Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2007. s. 227.

⁷⁴ Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro ochranu hospodářské soutěže (2004/C 101/03).

⁷⁵ Odst. 8 Oznámení ECN.

⁷⁶ Odst. 18 Preambule Nařízení 1/2003.

⁷⁷ Čl. 13 Nařízení 1/2003.

K paralelnímu řízení před více soutěžními úřady by tak mělo dojít jen výjimečně, a to pokud jediný soutěžní úřad nemá dostatek pravomocí k tomu, aby protisoutěžní jednání skutečně ukončil nebo uložil odpovídající sankci. Úřady, které se případem zabývají paralelně, musí své jednání v nejvyšší míře koordinovat a mohou si za tím účelem zvolit vedoucí úřad (lead authority).⁷⁸

Dalším z cílů Nařízení bylo co nejvíce odlehčit Komisi z její práce při aplikaci evropských soutěžních pravidel a stanovit jí prioritní postavení, jež zaručí kontrolu jednotné aplikace. Většinou případů by se proto měli zabývat národní soutěžní úřady. Komise je však považována za dobře umístěný úřad v případě, že kartel měl dopad na trhy více než tří členských států a dále v případě, kdy vyvstane nová soutěžněprávní otázka, nebo je třeba zajistit účinné prosazování soutěžního práva a proto je v zájmu EU, aby Komise ve věci vydala své rozhodnutí.⁷⁹ V takovém případě Komise zahájí řízení nebo případ atrahuje. Národní soutěžní úřady pak již nemohou ve stejné věci aplikovat čl. 101 SFEU. Komise disponuje i dalšími oprávněními, která zajišťují koherenci. Jednotlivé úřady jsou povinny 30 dní před vydáním rozhodnutí Komisi o jeho obsahu informovat a ta k němu může zaujmout stanovisko, pokud by se rozhodnutí mělo odchylovat od ustálené aplikační praxe.⁸⁰

V modernizovaném systému začaly národní soutěžní úřady (dále též „NCA“) komunitární soutěžní právo skutečně používat. Podle statistiky Evropské soutěžní sítě, řeší Komise již jen asi desetinu všech případů projednávaných v jejím rámci.⁸¹

3.3.2 Evropská soutěžní síť

Jednotnost uplatňování evropského soutěžního práva nezajišťuje pouze výše popsané nadřazené postavení Komise v rámci vertikální alokace kartelových případů, ale především také horizontální spolupráce všech národních soutěžních úřadů a Komise v rámci Evropské soutěžní sítě (*European Competition Network*, dále jen „ECN“). Síť sdružuje Evropskou komisi a 29 národních soutěžních úřadů. Byla založena jako fórum pro diskuzi a spolupráci mezi Komisí a jednotlivými NCA

---

⁷⁸ Odst. 12 a 13 Oznámení ECN.

⁷⁹ Odst. 14 a 15 Oznámení ECN.

⁸⁰ PETR, M. Modernizace komunitárního soutěžního práva a její dopady na národní právo členských států. Dizertační práce. Masarykova univerzita, 2007, s. 118.

⁸¹ Tamtéž s. 117.

v případech, kdy aplikují čl. 101 a 102 SFEU. Úkolem ECN je zajistit efektivní rozdělení případů a účinné a jednotné uplatňování evropských pravidel hospodářské soutěže. Pravidla jejího fungování upravuje přímo Nařízení 1/2003, dále jsou pak rozvedena v Oznámení ECN a ve Společném prohlášení Rady a Komise o fungování sítě soutěžních úřadů.

V rámci ECN má především docházet k efektivní alokaci případů. Dále má síť umožnit předávání informací a spolupráci úřadů při vyšetřovacích úkonech a poskytnout konzultace vedoucí k jednotné aplikaci evropského soutěžního práva. Pro zajištění toho, aby řízení vedl vždy nejlépe umístěný orgán, je nezbytné, aby všichni členové ECN vždy věděli o všech probíhajících řízeních.⁸² Nařízení 1/2003 proto ukládá NCA povinnost informovat Komisi o tom, že v určité věci zahajuje řízení, a to nejpozději bezprostředně po prvním formálním vyšetřovacím úkonu, který v této věci učiní.⁸³ Soutěžní úřady se zavázaly, že si tyto informace budou poskytovat i sobě navzájem.

Členové ECN jsou oprávněni předávat si vzájemně i jakékoliv jiné skutkové nebo právní informace a ty užívat jako důkazy. A to i v případě, že se jedná o informace důvěrné. Podmínkou je, že tyto informace se použijí jako důkazy za účelem aplikace článků 101 a 102 SFEU a v souvislosti s předmětem pro který je shromáždil předávající orgán. Případně i pro aplikaci práva národního, pokud to je aplikováno paralelně s právem evropským a pokud jeho použití nepovede k odlišnému výsledku než aplikace práva komunitárního.

Právě tato výměna informací mezi jednotlivými soutěžními úřady by mohla u potenciálního žadatele o shovívavost vyvolávat obavy. Již jen povinnost informovat o zahájení řízení na základě žádosti o leniency by vedla k tomu, že ostatní úřady by zahájily vyšetřování z vlastní iniciativy, ještě než by je žadatel stihl o aplikaci programu požádat. Z toho důvodu Oznámení ECN výslovně stanoví jedinou výjimku z obecného systému předávání informací v rámci ECN právě pro informace získané na základě žádosti o shovívavost.⁸⁴

---

⁸² PETR, M. Modernizace komunitárního soutěžního práva a její dopady na národní právo členských států. Dizertační práce. Masarykova univerzita, 2007, s. 121.

⁸³ Čl. 11, odst. 3 Nařízení 1/2003.

⁸⁴ Srovnej odst. 37 n. Oznámení ECN.

Soutěžní úřad je povinen informovat členy ECN o zahájení řízení i v případě, že bylo zahájeno na základě žádosti o program shovívavosti. V oznámení musí výslovně uvést, že se jedná o případ leniency. Informace takto předložené však nesmí být jinými členy ECN využity jako podklad pro zahájení jejich vlastního vyšetřování.⁸⁵ Ostatní informace a důkazy, získané o případu, v němž byl aplikován program shovívavosti, již ale v rámci ECN vyměňovány být nemohou, pokud k tomu nedá výslovný souhlas sám žadatel o shovívavost. Výjimkou jsou pouze případy, kdy jsou informace předány jinému úřadu, který s žadatelem rovněž spolupracuje v rámci programu shovívavosti, anebo pokud se úřad písemně zaváže, že obdržené informace nepoužije v neprospěch žadatele.⁸⁶

3.3.3 Modelový program shovívavosti

Systém paralelních kompetencí Komise a členských států s sebou navíc přináší další problém pro žadatele. Žádost o ochranu podaná v jednom státě není automaticky předána také do ostatních států. Podmínky programu shovívavosti se vždy vztahují jen k jurisdikci NCA, který jej vyhlásil. Evropská program shovívavosti je aplikovatelný pouze v řízeních vedených Komisí. V zájmu žadatele, účastníka mezinárodního kartelu, je tedy podat žádost o ochranu ve všech státech, které by se v konkrétním případě porušení práva mohly považovat za dobře umístěné k aplikaci čl. 101 SFEU.⁸⁷ V EU neexistuje jednotný, harmonizovaný program shovívavosti, a proto právě tento požadavek představuje pro žadatele značný problém, protože musí splnit různorodé podmínky každého státu, kde se o ochranu uchází a vypracovat několik různých žádostí. Je tedy zcela důvodná obava, že tato překážka by odradila celou řadu potenciálních žadatelů.

Z toho důvodu přijala ECN v roce 2006 svůj Modelový program shovívavosti (dále též „Modelový program“),⁸⁸ který by měl zajistit, aby žadatel nebyl odrazen

---

⁸⁵ Odst. 39. Oznámení ECN.

⁸⁶ Odst. 41. Oznámení ECN.

⁸⁷ European Commission. DG Competition. ECN Model Leniency Programme. Brusel: EU Commission, s.1 [citováno 30. července 2010]

Dostupný z: http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_en.pdf.

⁸⁸ European Commission. DG Competition. ECN Model Leniency Programme. Brusel: EU Commission. Dostupný z: http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_en.pdf.

povinností podávat více žádostí.⁸⁹ Komise doporučila členským státům, aby své programy shovívavosti uvedly do souladu s tímto modelem. Modelový program ale není závazný a nemůže být přímo uplatněn, proto můžeme mluvit pouze o tzv. „soft“ harmonizaci. Jedná se v podstatě o politickou dohodu členů ECN, že sladí své národní programy shovívavosti s Modelovým programem. ECN však uvedla, že Modelový program je pouze prvním krokem směrem ke evropskému harmonizovanému systému leniency, a že do budoucna nevyklučuje další kroky, které budou provedeny tradičními způsoby regulace a harmonizace.⁹⁰

ECN přijetím Modelového programu sledovala především dva cíle. Jednak předložit ucelený vzor programu shovívavosti, kterým se stanoví základní procesní a hmotněprávní požadavky, které by podle členů ECN, měl obsahovat každý národní program shovívavosti, a tím sladit rozdíly jednotlivých národních programů, aby žadatel nebyl odrazen například skutečností, že zatímco v jednom státě podmínky pro udělení leniency splňuje, v jiném tomu ale tak není.⁹¹ A dále usnadnit postup žadatele podávajícího žádost rovněž u Komise zavedením institutu souhrnné žádosti.⁹²

Evropská komise upravila svůj program shovívavosti podle Modelového programu v roce 2006, ÚOHS tak učinil v roce 2007. Podmínky a procesní postupy Modelového programu jsou v zásadě totožné s českým programem z roku 2007, který bude popsán dále. Modelový program rozlišuje leniency typu I, kterou se žadateli pokuta zcela odpouští a leniency typu II, umožňující snížení pokuty výměnou za informaci s významnou přidanou hodnotou k vyšetřovanému případu. Leniency typu I se dále podle hodnoty žadatelem předložených důkazů dělí na leniency I.A, udělenou tomu, kdo předloží důkazy umožňující provést předem

---

⁸⁹ KEKELEKIS, M., The European Competition Network (ECN): It Does Actually Work Well, The European Competition Network study repost, č. 1, 2009, s. 1. [citováno 30. července 2010] Dostupný na:

http://www.eipa.eu/files/repository/eipascope/20090709111900_Study_Eipascoop2009_01.pdf

⁹⁰ Commission: the European Competition Network launches a Model Leniency Programme – frequently asked questions. Brusel. 29. září 2006. [citováno 22. listopadu 2010]. Dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/356&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² PETR, M. Modernizace komunitárního soutěžního práva a její dopady na národní právo členských států. Dizertační práce. Masarykova univerzita, 2007, s. 146.

neohlášené šetření na místě a leniency I.B vyžadující předložení důkazů, které umožní kartel prokázat.

Souhrnnou žádost (*summary application*) může využít žadatel o leniency I. A v případě, že pro řízení ve věci kartelu, kterého se účastnil, je dobře umístěným úřadem Evropská komise (kartelová dohoda měla dopad na více než tři členské státy EU). Žadatel tedy vypracuje úplnou standardní žádost o ochranu pro Komisi, podle Oznámení 2006 a soutěžním orgánům členských států, které by mohly být v této věci rovněž dobře umístěným úřadem, zašle pouze jednotnou souhrnnou žádost. Její podstata spočívá v rezervaci prvního místa před těmito úřady pro případ, že se Komise rozhodne touto dohodou nezabývat⁹³ a žadatel bude odkázán na ochranu ze strany těchto soutěžních úřadů. Zároveň ale nemusí být tak obsáhlá jako standardní žádost. Žadatel pouze ústně sdělí národnímu úřadu základní informace o kartelu a nepředkládá důkazy. V současné době souhrnnou žádost přijímá 24 NCA. Není možná ji podat v Estonsku a na Kypru a rovněž na Maltě, která ani nemá vlastní program shovívavosti.⁹⁴

---

⁹³ Například proto, že neshledá dostatečný komunitární zájem.

⁹⁴ Podle Komisi zveřejněného přehledu: List of authorities accepting summary applications as provided by the ECN Model Leniency Programme in Type 1A cases. [citováno 27. listopadu 2010]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/ecn/list_of_authorities.pdf.

4 Program shovívavosti v České republice

Hospodářská soutěž je chráněna nejen na úrovni Evropské unie evropským právem, ale také právním řádem České republiky. V ČR soutěžní právo uplatňuje a na jeho fungování dohlíží Úřad pro ochranu hospodářské soutěže⁹⁵, instituce mající formu správního úřadu. V důsledku výše popsané decentralizace rozhodovacích pravomocí Komise, zavedené Nařízením 1/2003, došlo k rozšíření pravomoci Úřadu o možnost rozhodovat i v případech porušení soutěžního práva s komunitárním dosahem. Je tedy možné, že Úřad bude aplikovat evropské soutěžní právo namísto nebo paralelně s českým právem na ochranu hospodářské soutěže, a to za předpokladu, že projednávaná věc bude mít komunitární rozsah.⁹⁶ Platí však, že ať už je rozhodné hmotné právo jakékoliv, samotné řízení před ÚOHS se vždy řídí vnitrostátními předpisy o řízení před ÚOHS.⁹⁷ Z toho důvodu lze Úřad žádat o shovívavost pouze na základě české vnitrostátní úpravy programu shovívavosti.

4.1 Podmínky českého programu shovívavosti

První program shovívavosti, který ÚOHS přijal, nabyl účinnosti v červenci roku 2001⁹⁸ a Česká republika se tak stala sedmou zemí na světě, která program shovívavosti zavedla.⁹⁹ Program byl inspirován prvním programem shovívavosti Evropské unie, a proto se potýkal se stejnými problémy. Do června roku 2007 se

---

⁹⁵ Jeho působnost upravuje zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a zákon č. 237/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

⁹⁶ Aplikace čl. 101 a 102 SFEU je upravena v ustanovení §20a zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

⁹⁷ MUNKOVÁ, J., KINDL, J. Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 316.

⁹⁸ Sdělení předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Ing. Josefa Bednáře o podmínkách aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod narušujících soutěž, při jejichž splnění lze členům takových zakázaných dohod neuložit pokutu nebo výši pokuty podstatně snížit. Dostupný z: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

⁹⁹ FRÁNEK, T., Úřad poprvé odpustil pokutu. Zpravodajský server ihned.cz, 16.8.2004. [citováno 3. srpna 2010] Dostupný na: http://ekonomika.ihned.cz/2-14766900-001000_d-cb.

Úřad na jeho základě zabýval pouze 4 žádostmi o shovívavost.¹⁰⁰ Původní program shovívavosti poskytoval ochranu jak účastníkům vertikálních, tak horizontálních kartelů, a to buď ve formě plné imunity, nebo částečného snížení pokuty. Jeho nízká atraktivita, vysoká míra právní nejistoty, ale také přijetí Modelového programu shovívavosti v rámci ECN vedly ÚOHS k přijetí modernizovaného programu.

Dne 28. 6. 2007 nabyl účinnosti aktualizovaný Program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut podle § 22 zákona č. 140/2001 Sb.¹⁰¹ Úřad zvolil pro jeho právní formu (stejně jako u předchozího programu) podobu pouhého oznámení na svých internetových stránkách.¹⁰² Jedná se tedy jen o metodický pokyn, který nejen že není obecně právně závazný, ale není závazný ani pro Úřad sám.¹⁰³ Právě v jeho právní formě tak spočívá závažný problém. Domnívám se, že neexistence alespoň základní úpravy programu v zákoně o ochraně hospodářské soutěže vede k větší míře nedůvěry případných oznamovatelů vůči němu a k pochybnostem o tom, nakolik se jím bude Úřad při rozhodování skutečně řídit a jak bude případně na takové rozhodnutí Úřadu nahlížet soud ve správním soudnictví.

Program vychází z Modelového programu a je inspirován nejnovějším programem Komise,¹⁰⁴ z toho důvodu jsou jeho podmínky velice podobné podmínkám výše popsaným. Úřad podle něj rozlišuje dva základní typy imunity. Leniency typu I představuje automatickou garanci plného upuštění od uložení pokuty a je dále rozdělena na kategorii A a B, podle kvality důkazů, které jsou požadovány. Ve chvíli, kdy Úřad ještě neměl dost informací k provedení šetření na

---

¹⁰⁰ POSPÍŠIL, I. Leniency programme. Brno: ÚOHS, 10. února 2009. [citováno 7. listopadu 2010].

Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Konference_a_seminare/SvMartin/Prezentace/Pospisil_Leniency.ppt

¹⁰¹ Program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut (Leniency program). Brno: ÚOHS. Dostupný z:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Leniency_program.pdf.

¹⁰² Např. na Slovensku je program shovívavosti rámcově upraven v § 38 odst. 10 zákona č. 136/2001 Zb., o ochrane hospodárskej súťaže.

¹⁰³ ONDREJKOVÁ, D., Současnost a perspektivy regulace dohod narušujících soutěž in Súčastnosť a perspektivy právnej regulácie obchodných zmlúv, Zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie konanej v dňoch 24.-26. októbra 2007 v Starej Lesnej, [citováno 4. srpna 2010], s. 130. Dostupný na http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_6.pdf.

¹⁰⁴ PETR, M.,: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vyhlásil nový program leniency Právní zpravodaj č. 7, 2007, s. 3.

místě, bude žadateli stačit, bude-li prvním, kdo předloží důkazy umožňující provedení takového předem neohlášeného šetření (typ I A).¹⁰⁵

V opačném případě bude muset žadatel předložit informace a důkazy, které Úřadu umožní přímo prokázat existenci kartelové dohody (typ I B). Další podmínkou je, že Úřad ve chvíli podání této žádosti takové důkazy dosud neměl a neudělil již jinému žadateli leniency typu I A.

Leniency typu II znamená pouhé snížení pokuty a je přiznána žadateli, který se již nemůže kvalifikovat pro leniency typu I, ale Úřadu předloží informace představující významnou přidanou hodnotu pro vyšetřování případu. Může jít například o informaci, že kartel trval déle, než Úřad předpokládal, že se týkal i jiných produktů, že některý jeho účastník byl jeho iniciátorem.¹⁰⁶ Prvnímu takovému žadateli je poskytnuta sleva ve výši 50 – 30 %, druhému 30 – 20 %, dalším v maximální výši 20 %. Pro zařazení do jednotlivých pásem záleží tedy jen na pořadí žadatelů. Konkrétní výše slevy je pak určena mírou přidané hodnoty a dobou, kdy byla informace poskytnuta.

Také ostatní společné podmínky, které musí každý žadatel o shovívavost splnit, jsou podobné nejnovějšímu evropskému programu. Vyžadují, aby žadatel v době, kdy zvažoval předložení žádosti, nezničil, nepadělal ani nezatajil žádné důkazy o údajné kartelové dohodě, ani nezveřejnil tento svůj záměr, s výjimkou, že tak učinil u jiných orgánů pro hospodářskou soutěž. Neinicioval uzavření kartelu, nečinil na ostatní členy kartelu nátlak, aby se ke kartelu připojili nebo aby v něm setrvali ani neměl v rámci kartelu vůdčí roli. Ukončil svoji účast na údajné kartelové dohodě bezprostředně po podání žádosti a od okamžiku podání své

---

¹⁰⁵ Úřad stanovil, že se má jednat především o tyto důkazy: podrobný popis údajné kartelové dohody, včetně cílů, činností a způsobů jejího fungování. Údaje o dotčených výrobcích a službách a o rozsahu území, době jejího trvání a odhadovaných objemech ovlivněného trhu. Údaje o kontaktech v rámci kartelové dohody. Jméno a adresu soutěžitele předkládajícího žádost a jména a adresy všech dalších soutěžitelů, kteří se údajné dohody účastnili. Jména, postavení, polohu kanceláří, a v nezbytném případě i adresy domů všech jednotlivců, kteří podle vědomí soutěžitele byli zapojeni do údajné dohody včetně jednotlivců, kteří do ní byli zapojeni jménem žadatele.

¹⁰⁶ PETR, M. Hlavní změny v novém programu shovívavosti. Informační list ÚOHS, č. 3, 2007, s.7.

[citováno 17. listopadu 2010]. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2007/Infolist2007_03_leniency_fina0.pdf.

žádosti po celou dobu správního řízení skutečně, plně, soustavně a vstřícně s Úřadem spolupracoval.¹⁰⁷

Oznámení upravuje jak podmínky žádosti, tak procesní postup pro její podání, což je zásadní změna oproti předchozímu programu, který pravidla podání žádosti v podstatě neupravoval. Za společnost může podat žádost jen ten, kdo je k tomu oprávněn, nikoliv tedy kterýkoliv její zaměstnanec. Žádost je možné podat písemně, ústně do protokolu, ale také v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým podpisem. V souvislosti s žádostí o leniency typu I je možné podat žádost v hypotetické podobě, s utajením identity žadatele i ostatních účastníků kartelu. Je možné také zažádat o rezervaci pořadí, tzn. výše popsany maker. Přiznání rezervace a její lhůta, stejně jako v případě Komise, závisí na uvážení Úřadu.¹⁰⁸ Pokud žadatel podmínky programu splňuje, udělí mu Úřad tzv. podmíněnou leniency. Definitivní rozhodnutí o prominutí nebo snížení pokuty vydá Úřad rovněž až na konci správního řízení, v konečném rozhodnutí ve věci a podle toho, zda žadatel plnil všechny požadované podmínky, v celém průběhu řízení. Na žádost o leniency, která byla podána až po sdělení výhrad v rámci správního řízení a na žádost o snížení pokuty, jež byla podána až po vydání prvostupňového rozhodnutí ve věci, nebude brán ÚOHS zřetel.

Český program shovívavosti z roku 2007 zavedl i některé nové a od evropského programu odlišné prvky. Zatímco původní oznámení Úřadu se vztahovalo na všechny a tedy i vertikální kartely, podle nového mohou ochranu získat jen účastníci horizontálních dohod – vzájemní konkurenti.¹⁰⁹ ÚOHS také nově neudělí shovívavost, ani nesníží pokuty soutěžitel, který inicioval kartel nebo činil na členy kartelu nátlak, aby v něm setrvali a nebo měl v rámci kartelu vůdčí roli. Český program je v tomto ohledu mnohem přísnější než evropský, který z možnosti získat shovívavost vylučuje pouze kartelistu, který ostatní k účasti na

---

¹⁰⁷ Bod 1.3 Programu aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut.

¹⁰⁸ Institut rezervace pořadí se stal velice populární. Svědčí o tom fakt, že k listopadu 2009 bylo Úřadu podáno celkem 9 žádostí o shovívavost, z toho v 7 případech se jednalo o žádost, které byl maker udělen. Blíže k tomu: POSPÍŠIL, I. Leniny programme. Brno: ÚOHS, 10. února 2009. [citováno 7. listopadu 2010]. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Konference_a_seminare/SvMartin/Prezentace/Pospisil_Leniency.ppt

¹⁰⁹ Úřad tak reaguje na skutečnost, že většina žádostí podle předchozího programu se týkala dohod vertikálních, tedy výrazně méně nebezpečných.

zakázané dohodě nutil a navíc ani jemu neodpírá možnost uloženou pokutu snížit spolupráci s Komisí. ÚOHS tím tedy klade větší důraz na etické hledisko při používání programu shovívavosti, poněvadž vůdce a iniciátora kartelu zcela vylučuje z možnosti jakkoliv využít programu shovívavosti.

Pokud má předmětná kartelová věc komunitární dosah a Komise je nejvhodnějším orgánem pro její šetření, může žadatel o leniency typu IA nejprve předložit žádost přímo Komisi a poté Úřadu tzv. souhrnnou žádost, v podobě pouze stručného vyrozumění. ÚOHS v tomto případě žadateli potvrdí, že je prvním, kdo v uvedené věci o prominutí pokuty žádá.¹¹⁰

Úřad ve svém oznámení (konkrétně v jeho posledním bodu 3.3) výslovně stanoví, že ochrana soutěžitele se nevztahuje na soukromoprávní důsledky jeho protisoutěžního chování. Ochrana rovněž nepokrývá trestní odpovědnost fyzických osob, účastnících se kartelu. Přístup k žádosti o aplikaci programu shovívavosti je umožněn všem účastníkům správního řízení (tedy i ostatním členům kartelu) a správní spis je možné předat soudu a orgánům činným v trestním řízení.

Přímo v oznámení tedy Úřad sám definoval další slabinu českého programu shovívavosti – nedostatečnou ochranu identity žadatele a sebeobviňujících důkazů, které Úřadu předložil. Možnost utajení osoby žadatele přišla až s přijetím poslední novely zákona o ochraně hospodářské soutěže, ze září roku 2009.¹¹¹ Ta do ZOHS zavedla nový § 21c, jenž stanoví, že z nahlížení do spisu jsou vyloučeny veškeré jeho části, které obsahují obchodní tajemství. V současné době je praxí Úřadu považovat žádost o neuložení pokuty a všechny důkazy a dokumenty s ní předložené právě za obchodní tajemství.¹¹²

4.2 Rozhodovací praxe ÚOHS týkající se programu shovívavosti

Za devět let fungování programu shovívavosti, jej Úřad využil pouze ve třech svých rozhodnutích. Ve všech případech se aplikoval původní program

---

¹¹⁰ MUNKOVÁ, J., KINDL, J. Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 369.

¹¹¹ Zákon č. 155/2009 Sb. kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

¹¹² Blíže k této problematice viz. kapitola 10.2 této práce.

shovívavosti z roku 2001. Schopnost Úřadu využít Leniency jen jednou za tři roky, značí velmi slabou efektivitu českého programu. I bývalý předseda ÚOHS Pecina přiznal, že oproti leniency Evropské komise nebyla efektivita programu taková, jakou by si představoval. Právě proto přistoupil Úřad v roce 2007 k jeho revizi. Dalším důvodem byl fakt, že většina obdržených žádostí o shovívavost se týkala vertikálních dohod, tedy případů, které z pohledu hospodářské soutěže nejsou považovány za příliš nebezpečné.¹¹³ Od účinnosti nového programu shovívavosti, do konce roku 2009 obdržel Úřad devět žádostí o leniency.¹¹⁴ Zvýšený zájem o leniency, tak snad přinese i více rozhodnutí Úřadu, ve kterých bude shovívavost udělena a tím i větší počet odhalených kartelů.

Historicky prvním českým případem použití leniency bylo rozhodnutí ve věci PINELLI z roku 2004.¹¹⁵ Společnost PINELLI, která měla na trhu energetických a iontových nápojů asi 40% podíl (vyrábí mimo jiné nápoje Semtex), uzavřela smlouvu s distributorem o výhradním prodeji, tedy zakázanou vertikální dohodu, která v období od září 2002 do dubna 2004 mohla vést k narušení hospodářské soutěže. Později ale dobrovolně svou účast na této kartelové dohodě přiznala a poskytla Úřadu informace a důkazy v době, kdy Úřad o dohodě neměl žádné informace. Protože naplnila všechny podmínky programu shovívavosti z roku 2001, bylo od uložení pokuty upuštěno. Potenciální pokuta přitom, vzhledem k obratu společnosti, mohla dosáhnout výše téměř dvaceti milionů korun.¹¹⁶

Druhým rozhodnutím, ve kterém se program shovívavosti uplatnil, a zároveň rozhodnutím, ve kterém byla uložena nejvyšší celková pokuta v historii českého soutěžního práva, je rozhodnutí ve věci výrobců plynem izolovaného

---

¹¹³ Rozhovor s předsedou ÚOHS Martinem Pecinou. Informační list ÚOHS, č. 3, 2007, s.3. [citováno 17. listopadu 2010]. Dostupné na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2007/Infolist2007_03_leniency_fi nal0.pdf.

¹¹⁴ Výroční zpráva ÚOHS za rok 2009, s. 8. [citováno 4. srpna 2010] Dostupná na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf

¹¹⁵ Rozhodnutí Úřadu ze dne 12. července 2004 sp. zn. S 106/04-4340/04-ORP - Energetické a iontové nápoje.

¹¹⁶ Tisková zpráva Úřadu ze dne 13.8.2004: Pokuta mohla dosáhnout téměř dvaceti miliónů korun, spolupráce s Úřadem se firmě vyplatila. Nezaplatí nic. [citováno 17. listopadu 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/pokuta-mohla-dosahnout-temer-dvaceti-milionu-korun-spoluprace-s-uradem-se-firme-vyplatila>.

spínacího ústrojí (2007).¹¹⁷ Šlo o případ tzv. *bid rigging*, kdy se účastníci domlouvali, kdo nabídne v tendru jakou cenu, aby došlo k přidělení zakázky předem určené společnosti. Úřad trestal za dopady kartelu do doby vstupu ČR do EU a udělil 16 společnostem celkovou pokutu ve výši 941 881 000 Kč. Společnost Samsung byla tím, kdo Úřadu zakázanou dohodu nahlásil a splněním dalších podmínek programu shovívavosti z roku 2001 se zcela vyhnula pokutě. Rozhodnutí bylo v roce 2008 zrušeno Krajským soudem v Brně. Nejvyšší správní soud ale v dubnu 2009 vyhověl kasační stížnosti Úřadu a tak Krajský soud musí případ znovu projednat. V prosinci 2009 Krajský soud řízení přerušil a položil předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie.^{118 119}

Zatím poslední rozhodnutí ve kterém byl program shovívavosti aplikován, vydal ÚOHS v září roku 2010. Rozhodnutí zatím nebylo publikováno ve Sbírce rozhodnutí ÚOHS. Úřad v něm pokutoval kartel výrobců barevných obrazovek, a to sankcí v úhrnné výši 51,787 milionu Kč. Jedná se o nejvyšší sankci, kterou Úřad v tomto roce udělil. Úřad začal zakázanou dohodu vyšetřovat na základě žádosti o aplikaci programu shovívavosti, podané společností Samsung. Té byla proto zcela prominuta pokuta a dále byla v rámci programu shovívavosti o 50 % snížena sankce pro kartelistu Chungwa. Tento celosvětový kartel sice nevznikl v České republice, ale měl dopad i na český trh. Úřad prokázal, že výrobci obrazovek se scházeli na dvoustranných a vícestranných jednáních již před rokem 1998 a pokračovali do roku 2006. Schůzky se konaly v řadě asijských i evropských zemí. Na nich se společnosti domlouvaly zejména o cenách a vyměňovaly si citlivé obchodní informace. Pokuty mohly být ještě vyšší, ÚOHS ale neprokázal existenci dohod o rozdělení, omezení nebo kontrole výroby a o rozdělení trhu v oblasti barevných obrazovek pro televizory, které také prošetřoval. Sankcionováno nebylo ani možné určování cen, omezení nebo kontroly výroby, rozdělení trhu, včetně výměny citlivých obchodních informací v oblasti barevných obrazovek pro

---

¹¹⁷ Rozhodnutí Úřadu ze dne 9. února 2007 sp. zn. S 222/06-3113/2007/710.

¹¹⁸ Přehled nejvyšších pokut uložených ÚOHS za porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže s následným vývojem jednotlivých kauz, [citováno 3. srpna 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/informacni-centrum/statistiky/prehled-nejvyssich-pokut-hs/>

¹¹⁹ Blíže k tomuto případu viz. Kapitola 6.2.2.

monitory, kterým se ÚOHS ve správním řízení také zabýval.¹²⁰ Společnosti proti rozhodnutí podaly rozklad, ve kterém mimo jiné namítaly porušení zásady *ne bis in idem*. Předseda Úřadu jej však svým druhostupňovým rozhodnutím zamítl a rozhodnutí i pokutu v plném rozsahu potvrdil.¹²¹

Příkladem rozhodnutí, ve kterých se soutěžitelé dovolávali programu shovívavosti neúspěšně, jsou rozhodnutí Český Mobil - Eurotel Praha¹²² a Český mobil - T-Mobile Czech Republic,¹²³ z roku 2004. Mobilní operátoři porušili ZOHS, když uzavřeli a plnili dohody o nepřímém určení obchodních podmínek. Za toto jednání byli všichni sankcionováni. Český Mobil a T-Mobile se ve svých rozkladech dovolávali aplikace leniency programu. Nesplnili však podmínky programu shovívavosti. Účastníci řízení totiž neposkytli jako první antimonopolnímu úřadu důkazy o zakázané dohodě sami z vlastní vůle v době, kdy ÚOHS o její existenci nevěděl.¹²⁴

ÚOHS soutěžitelům nabízí i alternativní způsoby nápravy závadného stavu vzniklého jejich porušením soutěžního práva, označované souhrnně jako soutěžní advokacie. Pomocí nich se spor vyřeší mimo správní řízení, nebo spoluprací s účastníky již zahájeného správního řízení.¹²⁵ V případě méně závažných provinění je možné odstranit soutěžní problém ještě před zahájením řízení, a to komunikací mezi soutěžiteli a Úřadem a přijetím dostatečných opatření ze strany soutěžitele. Druhou možností je, že účastník již zahájeného správního řízení

---

¹²⁰ Tisková zpráva Úřadu ze dne 13.9.2010: Úřad pokutoval kartel výrobců obrazovek. [citováno 17. listopadu 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/urad-pokutoval-kartel-vyrobcu-obrazovek/>.

¹²¹ Tisková zpráva Úřadu ze dne 25.11.2010: Sankce pro kartel výrobců CRT obrazovek byla potvrzena. [citováno 5. prosince 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/sankce-pro-kartel-vyrobcu-crt-obrazovek-byla-potvrzena/>.

¹²² Rozhodnutí Úřadu ze dne 27. října 2003 sp. zn. S 164/ 03-6151/03-ORP– spol. Eurotel a.s. a Český Mobil a.s.

¹²³ Rozhodnutí Úřadu ze dne 27. října 2003 sp. zn. S 165/03-6152/03-ORP– spol. T-Mobile Czech Republic a.s. a Český Mobil a.s.

¹²⁴ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Mobilní operátoři omezili soutěž [Citováno 17. listopadu 2010]. Dostupný z: <http://www.compet.cz/informacni-centrum/tiskove-zpravy/hospodarska-soutez/mobilni-operatori-omezili-soutez/>.

¹²⁵ PECINA, M., Alternativní řešení soutěžních problémů má význam. Informační list ÚOHS, č. 2, 2008. [citováno 3. srpna 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2008/Infolist_2008_02_advokacie.pdf.

nabídne Úřadu závazky, které budou dostatečné pro ochranu hospodářské soutěže a jejich splněním se odstraní závadný stav. Pokud je Úřad schválí, soutěžitel se vyhne sankčnímu postihu a ÚOHS ani nedeklaruje protisoutěžní jednání.¹²⁶ Tento postup však nelze použít v případě, že zakázaná dohoda již byla plněna a měla nebo mohla mít za následek podstatné narušení hospodářské soutěže, tedy například v případě dohod o cenách. Domnívám se, že tyto postupy by se měly využívat jen ve výjimečných případech, kdy společnost skutečně aktivně s Úřadem spolupracuje.

Příkladem rozhodnutí Úřadu, ve kterém byla aplikovaná soutěžní advokacie a které bylo zároveň zahájeno na základě žádosti o aplikaci programu shovívavosti, je rozhodnutí ve věci TIPSPORT z roku 2007.¹²⁷ Společnosti RINGIER a Československý sport (dále jen „deník Sport“) podaly žádosti o leniency a přiznaly svou účast na smlouvě o spolupráci, která upravovala v exkluzivitě pro TIPSPORT na zveřejňování sázkových kurzů a reklam v deníku Sport, proti všem ostatním sázkovým kancelářím. A na druhé straně závazek TIPSPORTu, že nebude vydávat vlastní periodikum se stejným obsahovým zaměřením jako je deník Sport a nebude zveřejňovat inzerci v jiném periodiku než v tomto deníku. Jako nejzávažnější ÚOHS posuzoval závazky TIPSPORTu nekonkurovat vydáváním sportovního deníku. V průběhu řízení ale oba účastníci uzavřeli jako závazek novou smlouvu o spolupráci, která zrušila protizákonná ustanovení. Správní řízení bylo zastaveno a nebyly uloženy sankce.

4.3 Otázka deliktní odpovědnosti soutěžitele

Adresátem norem soutěžního práva je podnik (pojem užívaný v právu evropském), resp. soutěžitel (pojem českého soutěžního práva). Obsah těchto pojmů je totožný, jak vyplývá i z judikatury NSS.¹²⁸ Z pohledu soutěžních sankcí je však důležité co tyto pojmy popisují. Zatímco protisoutěžních jednání se dopouštějí podniky/soutěžitelé, trestány za toto jednání musí být subjekty práva, tedy typicky právnické, ale i fyzické osoby. Jak uvedl Evropský soudní dvůr v rozsudku ve věci Hydrotherm: „ podnik označuje ekonomickou

---

¹²⁶Tento postup je upraven v § 7 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

¹²⁷ Rozhodnutí Úřadu ze dne 3. srpna 2007 sp. zn. S 50/2006-14238/2007/710 – TIPSPORT.

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 5 As 61/2005 ze dne 29. 10. 2007 ve věci Česká rafinérská.

jednotku, i když po právní stránce taková ekonomická jednotka sestává z několika osob, ať již fyzických či právnických“. ¹²⁹ Podstatné je, že se tyto právní subjekty chovají jako jeden celek, jejich jednání je kontrolováno a řízeno, typicky mateřskou společností. Chápání této koordinované skupiny jako jediné hospodářské jednotky, která se může dopustit porušení pravidel hospodářské soutěže je zcela logické a ekonomicky zdůvodnitelné. Problém však nastává ve chvíli, kdy je třeba tuto jednotku potrestat za její nezákonné jednání a tedy přičíst deliktní odpovědnost právnímu subjektu. Evropská Komise sice již udělila několika právnickým osobám v rámci jednoho podniku, pokutu s tím, že ty za ní odpovídají společně a nerozdílně, ¹³⁰ v případě českého práva se soudy v této otázce zatím nevyjádřily. Není proto jisté, zda české právo umožňuje solidární deliktní odpovědnost. Praxe ÚOHS je zatím taková, že v rámci správního řízení určí jedinou právnickou osobu odpovědnou za jednání soutěžitele, typicky tedy společnost mateřskou. ¹³¹

Tato skutečnost vyvolává řadu sporných právních otázek, jako je otázka přičitatelnosti jednání dceřiné společnosti, společnosti mateřské nebo přechod deliktní odpovědnosti při právním nástupnictví. Z pohledu programu shovívavosti by byla jistě zajímavá situace, kdy by dceřiná společnost, která se účastnila na zakázané dohodě, podala žádost o shovívavost, v průběhu správního řízení by se ale dospělo k závěru, že za účast na kartelu je odpovědná společnost mateřská, která tuto účast koordinovala, přestože se kartelu sama neúčastnila. Bylo by pak možné chápat podání žádosti jako úkon soutěžitele, nebo by se žádost podaná právním subjektem odlišným od odpovědné právnické osoby, na jednání této osoby nevztahovala? Jak by za takové situace Úřad nebo Komise rozhodli můžeme jen odhadovat, osobně se domnívám, že žádost jak podle českého, tak podle evropského programu shovívavosti podává soutěžitel/podnik a proto by se vztahovala na všechny právní subjekty tvořící takovou koordinovanou skupinu. Tato má domněnka ale zatím nebyla potvrzena rozhodnutím Úřadu ani Komise.

---

¹²⁹ Rozsudek ESD ze dne 12. července 1984, Hydrotherm, 170/83, bod 11.

¹³⁰ Například rozhodnutí Komise ve věci Akzo Nobel ze dne 9. prosince 2004, potvrzené rozsudkem SPS T - 11/2005 ze dne 2. března 2005.

¹³¹ PETR, M., Trestat matky za hříchy dcer? [cit. 3. února 2011] Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/11/trestat-matky-za-hrichy-dcer.html>

5 Komparativní exkurz do právní úpravy programu shovívavosti ve vybraných zemích

Jelikož cílem této práce je mimo jiné porovnat fungování evropského a českého programu shovívavosti s programy, které jsou využívány v jiných zemích, zaměřím se v této kapitole na komparaci rozsahu a podmínek aplikace leniency v USA, Velké Británii a Polsku. A dále na procesní pravidla fungování tamních programů shovívavosti a v neposlední řadě i na efektivitu aplikace programu v praxi. Na základě tohoto srovnání bude možné formulovat závěrečné úvahy *de lege ferenda*.

5.1 Spojené státy americké

O vývoji programu shovívavosti v USA jsem si již krátce zmínila v úvodní kapitole této práce. Nyní konkrétněji popíši podmínky jeho aplikace a jeho fungování v rozhodovací praxi DoJ. Pokusím se zjistit základní odlišnosti americké a evropské úpravy programu.

Kartelové jednání je ve Spojených státech zakázáno v *Sherman Act*, zákoně z roku 1890. *Clayton Act* z roku 1914 pak doplnil zákaz i o některé další aktivity, které první zákon nepokrýval. Zákony se vztahují jak na fyzické, tak právnické osoby a upravují trestní i soukromoprávní sankce za porušení svých ustanovení. Hlavním vymahačem kartelového práva, co do jeho trestněprávních aspektů, je antimonopolní divize ministerstva spravedlnosti (DoJ). Vyšetřování probíhá prostřednictvím národního oddělení ve Washingtonu a sedmi regionálních oddělení. Právníci antimonopolní divize spolupracují s řadou profesionálních vyšetřovatelů, včetně agentů FBI.¹³²

DoJ revidovalo svůj původní program shovívavosti přijetím *Corporate Leniency Policy*¹³³ v roce 1993 a *Individual Leniency Policy*¹³⁴ v roce 1994. V roce

---

¹³² HARTWELL R. V., HIGBEE, D., *The International Comparative Legal Guide to: Cartel & Leniency* 2010, USA. Global Legal Group Ltd, London, 2010. [citováno 1. listopadu 2010], s. 2. Dostupný na <http://www.iclg.co.uk/khadmin/Publications/pdf/3370.pdf>.

¹³³ Dostupný na: <http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/0091.htm>.

2008 byla transparentnost programu podpořena vydáním „průvodce“ *Frequently Asked Questions Regarding The Antitrust Division's Leniency Program* (dále jen „FAQs“). Všechny tyto dokumenty jsou dokumenty ministerstva, které zavazují pouze antimonopolní divizi a ne další vyšetřující orgány. Je proto teoreticky možné, že osoby, které podle nich získají leniency, budou stíhány pro trestné činy, které byly spáchány v souvislosti s trestným činem porušení antimonopolních pravidel.¹³⁵ Za celou téměř čtyřicetiletou historii amerického programu shovívavosti však k takovému stíhání podniku, který leniency obdržel, nedošlo.¹³⁶ Je tedy již možné praxi obecné trestní shovívavosti považovat za ustálenou zvyklost.

5.1.1 Rozsah a podmínky aplikace PS

V americkém pojetí znamená leniency záruku pro úspěšného žadatele, že nebude za účast na kartelu, který DoJ nahlásil, trestně stíhán. Program shovívavosti se proto v USA vztahuje pouze na *hard-core* kartely. A to i přesto, že článek 1 *Sherman Act* zakazuje pod trestní sankcí veškeré dohody omezující obchod mezi státy nebo zahraničím. Dlouholetou tradicí se totiž v USA ustálila praxe, že DoJ trestně stíhá pouze *hard core* kartely, jako cenová ujednání, *bid rigging*, rozdělení trhů a přidělování zákazníků mezi horizontálními soutěžiteli.¹³⁷

Leniency podle oddílu A *Corporate Leniency Policy* je udělena každé společnosti, která jako první přizná svou nelegální účast na kartelu, dříve než DoJ obdrželo informaci o této nezákonné dohodě z jiného zdroje. Tato leniency je udělena automaticky, bez ohledu na hodnotu obdržených informací. Žadatel musí splnit dalších pět podmínek. Kartelista musí promptně ukončit svou účast v kartelu a musí vyšetřující úřad informovat úplně a otevřeně a nepřetržitě s ním v průběhu vyšetřování spolupracovat. Rovněž nesměl být vůdcem kartelu nebo ostatní členy

---

¹³⁴ Dostupný na: <http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/0092.htm>.

¹³⁵ Může jít například o trestný čin podvodu nebo korupce, které bývají integrální součástí trestného činu porušení antimonopolních pravidel.

¹³⁶ HAMMOND S. D., Recent Developments Relating to the Antitrust Division's Corporate Leniency Program, proslov na 23. Annual National Institute of white collar crime, 2009. [citováno 1. listopadu 2010].

Dostupný na <http://www.justice.gov/atr/public/speeches/244840.htm>.

¹³⁷ WILS, W. P. J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*, 2007, č. 30, s. 6.

k účasti na něm nutit.¹³⁸ Přiznání kartelisty musí být skutečně prohlášením celé společnosti a ne jen některých zaměstnanců nebo manažerů. Pokud se společnost takto podle oddílu A kvalifikuje pro imunitu, obdrží ji rovněž všichni ředitelé, manažeři a zaměstnanci, kteří v prohlášení společnosti přiznají svou účast na ilegální činnosti.

Alternativně podle oddílu B je možné vyhnout se trestnímu stíhání i v případě, že DoJ již zahájila vyšetřování. Leniency v tomto případě již ale není udělována automaticky a tudíž nezávisí jen na splnění podmínek, ale také na rozhodnutí soutěžního orgánu, že udělení leniency v takovém případě není zjevně nespravedlivé vůči ostatním členům kartelu, a to s ohledem na čas podání žádosti o imunitu, postavení žadatele a povahu jeho protiprávní aktivity. I v tomto případě musí být žadatel prvním, kdo se vyšetřujícímu orgánu přizná a to v době, kdy ten ještě neměl dostatek důkazů vedoucích k právně doložitelnému obvinění. Kartelista musí rovněž splnit standardní podmínky podle oddílu A. Mimo to je také třeba, aby v případě že je to možné, nahradil škodu poškozené straně.¹³⁹

Individual Leniency Policy se vztahuje na jednotlivce, kteří kontaktují DoJ jako první o své vlastní vůli, ještě před tím než tak učiní společnost. Jejich oznámení tedy není úkonem společnosti. I v tomto případě znamená shovívavost imunitu od trestního stíhání. Jednotlivcům je nabízena pouze leniency podle oddílu A. Oznamovatel tedy musí nahlásit kartel v době, kdy o něm vyšetřující orgán ještě neměl žádnou informaci, musí jej informovat úplně a otevřeně a nepřetržitě s ním v průběhu vyšetřování spolupracovat. Rovněž nesmí být vůdcem kartelu nebo ostatní členy k účasti na něm nutit. V případě, že byla udělena imunita jednotlivci nelze již samozřejmě udělit imunitu společnosti podle *Corporate Leniency Policy*. A naopak. DoJ tímto podporuje závod o shovívavost mezi zaměstnanci a společnostmi.

5.1.2 Procesní pravidla

Žadatel o shovívavost musí nahlásit svou nelegální činnost buď u národního oddělení antimonopolní divize ve Washingtonu, nebo na regionálních odděleních.

---

¹³⁸ Ve FAQs se stanoví, že za vůdce bude považován jen ten, kdo byl evidentně jediným vůdcem kartelu. Skutečnost, že společnost má ze všech kartelistů největší podíl na trhu nebo je největší v odvětví, ji nezbavuje možnosti žádat o shovívavost.

¹³⁹ Tím je, alespoň částečně řešena otázka soukromoprávní náhrady škody.

Může také požádat o maker, aby mu první místo bylo rezervováno po dobu, po kterou bude shromažďovat doplňující informace ke své žádosti. Aby mohl maker získat, musí uvést obecnou povahu nelegální činnosti, definovat dotčené odvětví, produkt nebo služby, a to proto aby DoJ mohla rozhodnout, zda leniency může ještě udělit. A musí také sdělit svou identitu. Marker je udělen na určitou dobu, nejčastěji 30 dnů.¹⁴⁰

Pokud DoJ zjistí, že žadatel je skutečně prvním, kdo nahlásil svou účast na dané zakázané dohodě, vydá mu dopis o podmíněné shovívavosti (*conditional leniency letter*)¹⁴¹. Udělená shovívavost je pouze podmíněná, protože konečné rozhodnutí o udělení leniency závisí na tom, zda žadatel naplní všechny podmínky, ať už podle leniency typu A nebo B. Jestliže se tak stane a obvykle i poté, co DoJ ukončí vyšetřování a stíhání zbývajících účastníků zakázané dohody, bude žadateli vydán konečný dopis o shovívavosti (*final leniency letter*) potvrzující, že podmínky dopisu o podmíněné shovívavosti byly splněny a že žádost o shovívavost byla poskytnuta. Tím je řízení ukončeno.

DoJ důvěrně skrývá identitu žadatele o leniency. Rovněž informace, které žadatel předložil, jsou považovány za důvěrné a nejsou, bez příkazu soudu nebo (jak bývá častější) souhlasu žadatele, zveřejňovány. A to ani zahraničním vyšetřujícím úřadům.¹⁴²

Kartelisté, kteří leniency nezískali, jsou trestně obviněni, ale mají možnost své tresty snížit, pokud se DoJ rozhodne s nimi uzavřít dohodu o obhajobě (*plea agreement*).¹⁴³ Nejedná se o institut patřící do programu shovívavosti, ale o samostatná pravidla ministerstva spravedlnosti. To se může rozhodnout, zda do *plea bargainig* s obžalovaným vstoupí. Jedním z požadavků je, že obžalovaný je ochoten převzít odpovědnost za své chování, tj. přiznává svou vinu a vzdá se práva

---

¹⁴⁰ HAMMOND S. D., Frequently asked questions regarding the antitrust division's leniency program and model leniency letters. 2008. [citováno 2. listopadu 2010]. Dostupný na: <http://www.justice.gov/atr/public/criminal/239583.htm>

¹⁴¹ Modelový *conditional leniency letter* jak pro společnosti, tak pro jednotlivce, je dostupný na internetových stránkách DoJ: <http://www.justice.gov/atr/public/criminal/239524.htm>.

¹⁴² HARTWELL R. V., HIGBEE, D., The International Comparative Legal Guide to: Cartel & Leniency 2010, USA. Global Legal Group Ltd, London, 2010. [citováno 2. listopadu 2010], s. 6. Dostupný na <http://www.iclg.co.uk/khadmin/Publications/pdf/3370.pdf>.

¹⁴³ Pravidla pro dohodu o obhajobě jsou upravena v Manuálu pro hlavní porotu (*Grand Jury Manual*), kapitola 9, Plea Agreement, listopad 1991. Dostupný na: <http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/207144.pdf>.

odvolat se proti rozsudku soudu. V dohodě je soudu doporučena sankce, kterou má uložit. Prvnímu takto spolupracujícím obviněnému je obvykle přiznávána sleva ve výši 30 – 35 %. Je důležité, že plea agreement je závazný pouze mezi jeho stranami a soud tedy nezavazuje. Z praxe soudů však vyplývá, že se jeho doporučení většinou přidrží.¹⁴⁴

V rámci dohody o obhajobě je možné sankci ještě více snížit pomocí *amnesty plus*. Zavedením tohoto institutu americká vláda reagovala na fakt, že velká část antimonopolních vyšetřování byla zahájena na základě důkazu získaného při vyšetřování úplně jiné zakázané dohody. DoJ se tedy rozhodlo aktivně podpořit společnosti, účastníci se na více kartelech, k tomu, aby se přiznaly. Ty tak za to, že budou první, kdo svojí účast na další zakázané dohodě přiznají, získají rovnou dva benefity. Imunitu od trestního stíhání za tuto dohodu a podstatné snížení sankce, uložené za účast na původní vyšetřované dohodě.¹⁴⁵

5.1.3 Program shovívavosti v praxi

Antimonopolní divize DoJ nezveřejňuje údaje o počtu přijatých leniency žádostí. Ministerstvo však uvedlo, že v důsledku modernizace programu v roce 1993 se počet ročně podaných žádostí o shovívavost zdvacetinasobil! Od roku 1996 byly v USA za antimonopolní zločiny společností uděleny pokuty v celkové výši přesahující 5 miliard dolarů. Více než 90 % z této celkové částky se vztahuje k vyšetřování, v němž figuroval žadatel o shovívavost. Tím se program shovívavosti stal pro antimonopolní divizi DoJ jednoznačně nejefektivnějším vyšetřovacím nástrojem.¹⁴⁶ DoJ uložilo celkem v osmnácti případech pokutu

---

¹⁴⁴ WILS, W. P. J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. World Competition, 2007, č. 30, s. 7.

¹⁴⁵ HAMMOND S. D., Frequently asked questions regarding the antitrust division's leniency program and model leniency letters. 2008. [citováno 2. listopadu 2010]. Dostupný na: <http://www.justice.gov/atr/public/criminal/239583.htm>

¹⁴⁶ HAMMOND S. D., Recent Developments Relating to the Antitrust Division's Corporate Leniency Program, proslov na 23. Annual National Institute of white collar crime, 2009., s. 5. [citováno 5. listopadu 2010]. Dostupný na <http://www.justice.gov/atr/public/speeches/244840.htm>.

přesahující 100 milionů dolarů.¹⁴⁷ Výše každoročně uložených pokut přitom stále narůstá. V roce 2009 byly uloženy pokuty za celkem 1 miliardu dolarů.¹⁴⁸

Co se týká výše každoročně uložených pokut, Evropská komise tedy nad DoJ vede (za rok 2007 byla celková výše uložených pokut 3,3 miliardy eur).¹⁴⁹ Nesmíme však zapomínat, že kartelové zločiny jsou v USA trestány kromě pokuty též trestem odnětí svobody. I v případě této sankce došlo v posledním desetiletí k nárůstu četnosti a doby, na kterou je trest odnětí svobody jednotlivcům uložen. V roce 2009 bylo 80 % obžalovaných odsouzeno k vězení, přičemž trest jim byl uložen průměrně na dobu dvou let.¹⁵⁰

5.1.4 Základní odlišnosti americké úpravy programu shovívavosti, od evropského programu

Je možné stručně shrnout následující rozdílné principy americké úpravy, jimiž se liší od evropského programu:

- Leniency podle oddílu A je udělena automaticky prvnímu kartelistovi, který oznámí svou nelegální antimonopolní činnost, bez ohledu na hodnotu důkazů, kterými tento fakt doloží. Oznámení 2006 požaduje předložení důkazů, které Komisi umožní, aby v souvislosti s údajným kartelem provedla cílenou kontrolu.
- Naopak leniency podle oddílu B automaticky udělována není a to, zda bude žadateli přiznána, závisí na úvaze DoJ.
- Leniency znamená imunitu nejen pro společnost, ale i pro její zaměstnance, manažery a ředitele, kteří v prohlášení společnosti přiznají svou účast na ilegální činnosti.
- Z možnosti získat leniency je vyloučen nejen ten, kdo ostatní k účasti na kartelu nutil (jak je tomu podle Oznámení 2006), ale i hlavní vůdce a iniciátor kartelu.

---

¹⁴⁷ Viz. Příloha č. 6 Pokuty uložené americkým DOJ za účast na kartelu za období 2000-2009.

¹⁴⁸ Viz. Příloha č. 7 Přehled společností, kterým DoJ udělilo pokutu převyšující 100 milionů dolarů.

¹⁴⁹ Srovnej Graf č. 2.

¹⁵⁰ HAMMOND S. D., Recent Developments Relating to the Antitrust Division's Corporate Leniency Program, proslov na 23. Annual National Institute of white collar crime, 2009., s. 8, 9. [citováno 5. listopadu 2010].

Dostupný na <http://www.justice.gov/atr/public/speeches/244840.htm>.

- Americká leniency znamená imunitu od trestního stíhání. S úspěšným žadatelem o shovívavost proto není vůbec zahájeno trestní řízení, jeho jméno nefiguruje v konečném rozhodnutí o zakázané dohodě.
- V případě *plea bargaining* neexistuje jasný a transparentní systém fixních sazeb možného snížení pokuty. Výše slevy je určena zvláště v každém jednotlivém případě.
- Pokutu je možné snížit také pomocí *amnesty plus*.
- DoJ nezveřejňuje identitu žadatele o shovívavost, ani informace které poskytl, ledaže je k tomu vyzváno soudem v souvislosti se soudním řízením. Politika nezveřejňování informací od žadatele platí i ve vztahu k zahraničním antimonopolním úřadům. (Komise uvedla, že takové důkazy nezveřejní americkým soudům, může tak však učinit ve vztahu k národním soudům členských států).

5.2 Členské státy EU

Jak již bylo zmíněno, program shovívavosti používá většina členských států EU. Tyto jednotlivé programy se postupnými úpravami, co do podmínek aplikace, stále více přibližují. Ať už je tak dáno vlivem modelového programu shovívavosti, nebo touhou států, inspirovat se fungujícími pravidly úspěšných programů jiných členských států. V této části popíši fungování programu shovívavosti ve Velké Británii, zemi, která je dlouholetým členem Evropské unie a má mnohé zkušenosti s uplatňováním soutěžního práva. A dále v Polsku, postkomunistickém státu, který do Evropské unie vstoupil stejně jako Česká republika, až v roce 2004. Zaměřím se především na rozdíly zahraničních úprav od české podoby programu a odlišnosti v aplikaci.

5.2.1 Velká Británie

Základy kartelového práva jsou ve Velké Británii upraveny ve dvou předpisech. Zatímco na základě *Competition Act* z roku 1998 jsou jeho porušitelům vyměřovány peněžité pokuty, *Enterprise Act*, který nabyl účinnosti v roce 2002,

zavedl také trestní sankce, ovšem pouze pro fyzické osoby. Ten, kdo se dopustí trestného činu kartelu, může být potrestán odnětím svobody až na dobu pěti let a zároveň i pokutou v zákonem neomezené výši.¹⁵¹ Ředitel, který o tom že jeho společnost porušuje soutěžní právo EU nebo Velké Británie věděl, může být navíc potrestán vyloučením ze své funkce až na dobu patnácti let. Dohled nad dodržováním soutěžního práva ve Velké Británii vykonává *Office for Fair Trading* (dále jen „OFT“). Britové zavedli program shovívavosti poprvé v roce 1998, což tuto zemi řadí mezi první země, které jej začaly využívat. Tento původní program byl v roce 2004 nahrazen dvěma směrnicemi OFT, *Guidance as to the appropriate amount of a penalty* a *Guidance on the issue of no-action letters for individuals*.¹⁵² V prosinci 2008 vydal OFT velice detailního průvodce¹⁵³ o 85ti stranách, který konkrétněji vysvětluje jednotlivé podmínky a pravidla fungování programu a tím usnadňuje situaci žadatelům o leniency.

• Rozsah a podmínky aplikace PS

Na rozdíl od nejnovějšího českého ale i evropského programu shovívavosti se britský vztahuje i na vertikální kartelové dohody o cenách a na vertikální dohody usnadňující chování v horizontálním kartelu.¹⁵⁴

Britský program shovívavosti poskytuje několik stupňů ochrany před sankcemi za porušení soutěžního práva.

Úplná ochrana (typ A) je poskytována prvnímu účastníkovi kartelu automaticky a zaručuje mu řadu výhod. Nejen že podnik je ochráněn před všemi správními pokutami, ale také všichni jeho zaměstnanci (současní i bývalí) jsou chráněni před trestním postihem za své kartelové jednání! Oznamovatel však musí splnit řadu přísných podmínek. Především je třeba, aby předložil významné informace o kartelové dohodě ještě před tím, než OFT zahájil v dané věci jakékoliv vyšetřování. Dále pak tradičně musí s vyšetřujícím úřadem spolupracovat, na

---

¹⁵¹ Enterprise Act 2002, s 190 (1).

¹⁵² WHISH, R., *Competition Law*, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009, s. 405.

¹⁵³ Leniency and no-action OFT's guidance note on the handling of applications OFT 803, dostupný na http://www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/comp_policy/oft803.pdf.

¹⁵⁴ Odstavec 9.13 Leniency and no-action OFT's guidance note on the handling of applications.

kartelu se nesmí dále účastnit a rovněž nesměl nikoho nutit k účasti na kartelové dohodě.

Snížení pokuty až o 100 % (typ B) je určeno rovněž prvnímu oznamovateli, který však nahlásí OFT zakázanou dohodu až ve chvíli, kdy ten již ve věci zahájil vyšetřování. Rozhodnutí o tom, zda bude podniku udělena plná imunita je v tomto případě v diskreční pravomoci vyšetřujícího úřadu a ochrana tedy není automatická, jako u typu A. Pokud bude plná ochrana udělena, budou rovněž i všichni zaměstnanci chráněni před trestními sankcemi, jako v případě leniency typu A. V opačném případě tomu tak nebude.

Snížit pokutu až o 50 % (typ C) je možné v situaci, kdy podnik sice nebyl prvním kdo OFT ohlásil zakázanou dohodu, ale splnil všechny zbylé podmínky a předložil důkazy, které měly významnou přidanou hodnotu. V tomto případě není poskytována trestní imunita pro zaměstnance podniku. Snížit pokutu až o 50 % lze i společnosti, která iniciovala kartel, na rozdíl od české úpravy. Rozdílně je rovněž upravena míra snížení pokuty. Nezáleží pouze na pořadí v řadě oznamovatelů, ale také na kvalitě důkazů, které byly poskytnuty. Tomu, kdo předloží důkazy o kartelu až jako čtvrtý podnik, tedy může být snížena pokuta více než druhému oznamovateli, s méně hodnotnými důkazy. Tím Velká Británie zavedla do pravidel programu shovívavosti určitou flexibilitu, oznamovatelům však poskytuje nižší míru právní jistoty než Česká republika.

Imunita může být také udělena pouze jednotlivci, pokud ten poskytne OFT informace samostatně, bez ohledu na společnost, a to na základě tzv. **No-action letter** zaručujícím ochranu před trestním postihem. Podmínky poskytnutí této ochrany jsou stejné jako pro podniky. Pokud jednatel oznámí zakázanou dohodu jako první a ještě před tím než OFT zahájí vyšetřování, je mu no-action letter vydán automaticky, v ostatních případech je rozhodnutí o jeho vydání v diskreční pravomoci úřadu.

I pro jednotlivce platí, že imunity se nemůže dožadovat ten, kdo vyžadovat od ostatních účast na kartelu.

- **Procesní pravidla**

Velká Británie disponuje velmi propracovaným procesním systémem žádosti o shovívavost. Institut hypotetické žádosti nahrazuje možností požádat o důvěrnou konzultaci (*confidential guidance*), které má ulehčit potencionálnímu žadateli rozhodování, zda žádost podat. Žadatel během ní nemusí uvádět konkrétní jména. OFT, je následně radou, kterou během konzultace poskytne vázán, pokud se podstatně nezmění okolnosti a žádost je podána v rozumné době.¹⁵⁵ V případě, že se soutěžitel rovnou rozhodne zažádat o maker, musí již svoji identitu odtajnit. Britský program shovívavosti ale upravuje i tzv. *no-name Maker*. Pokud žadatel o leniency typu A zároveň podává žádost o ochranu ke Komisi podle Oznámení 2006, je možné, aby získal maker i bez uvedení své identity, pouze je nutné definovat dotčený trh. Za anonymní společnost vystupuje jen její právní zástupce, který potvrzuje její skutečný úmysl, přiznat se k protisoutěžnímu jednání.¹⁵⁶ I institut souhrnné žádosti je v britském programu shovívavosti zakotven.

Pokud žadatel o shovívavost naplnil všechny podmínky programu, uzavře s ním OFT smlouvu (*pro forma corporate leniency agreement*), ve které je mu garantována podmíněná imunita, nebo snížení peněžité sankce. Pokud později nebude podmínky naplňovat, nebo vyjde najevo, že kartel inicioval, bude tato smlouva zrušena.

Britský program shovívavosti rovněž umožňuje další snížení pokuty pro oznamovatele na základě *leniency plus*. Podmínkou je, aby tento oznámil další, jinou a samostatnou kartelovou dohodu, v případě které se kvalifikuje pro úplnou ochranu před sankcemi. Snížení pokuty, vyměřené za účast na původní zakázané dohodě, je bráno pouze jako doplňující benefit a OFT uvádí, že by nemělo být příliš vysoké.¹⁵⁷

OFT se ve svém průvodci také detailně zabývá otázkou ochrany důvěrnosti informací získaných na základě žádosti o shovívavost. V průběhu vyšetřování nejsou údaje získané z žádosti zveřejňovány a další účastníci kartelu se identitu

---

¹⁵⁵ Odstavec 2.2 Leniency and no-action OFT's guidance note on the handling of applications.

¹⁵⁶ Odstavec 3.20 Leniency and no-action OFT's guidance note on the handling of applications.

¹⁵⁷ Odstavec 9.9 Leniency and no-action OFT's guidance note on the handling of applications.

oznamovatele dozví až ve sdělení výhrad (*statement of objections*). Co se týká zveřejňování informací pro účely trestních řízení a občanskoprávních sporů, OFT se snaží utajit identitu každého oznamovatele, a proto omezuje v maximální možné míře zveřejňování informací jak orgánům veřejné správy, tak třetím osobám.

- **Program shovívavosti v praxi**

OFT obdržel za období 1. duben 2007 až 31. březen 2010 celkem 63 žádostí o shovívavost.¹⁵⁸ V průměru se tedy každý rok musí vypořádat přibližně s dvaceti žádostmi. Počet každoročně podaných žádostí se přitom za posledních deset let udržuje na poměrně vysokém a konstantním čísle.¹⁵⁹ Britský program shovívavosti je tedy možné považovat nejen za jeden z nejpropracovanějších, nejstarších a také za velmi efektivní.

Zatím nejvyšší pokuta za kartelové jednání byla ve Velké Británii udělena dvou tabákovým výrobcům a deseti obchodníkům, rozhodnutím *Tobacco* ze dne 15. dubna 2010¹⁶⁰ a to v celkové výši 225 milionu liber. V letech 2001 - 2003 uzavírali výrobci tabáku s obchodními řetězci vertikální dohody o cenách, ve kterých se obchodníci zavazovali prodávat tabákové výrobky od obou výrobců za stejné ceny. V tomto rozhodnutí se pravidla programu shovívavosti uplatnila v hojné míře. OFT udělil plnou imunitu společnosti Sainsbury, na základě jejíž žádosti o shovívavost se o zakázaných dohodách dozvěděl (leniency typ A). Dalším dvěma společnostem byla pokuta snížena o 40 % a 30 % výměnou za další důkazy napomáhající prokázání kartelu (leniency typu C) a s využitím *leniency plus* byla pokuta také snížena o 10 % čtvrté společnosti, která oznámila svou účast na jiné, samostatné zakázané dohodě.

---

¹⁵⁸ Výroční zpráva OFT v oblasti soutěžního práva, za období 2009 – 2010, s. 3. Dostupná na: http://www.of.gov.uk/shared_of/annual_report/2009/hc301-annual-report2009-10c.pdf

¹⁵⁹ Srovnej Přílohu č. 2 Počet podaných žádostí o shovívavost ve Velké Británii za období 2001-2009.

¹⁶⁰ Rozhodnutí OFT CE/2596-03 ze dne 15. dubna 2010.

5.2.2 Polsko

Polské soutěžní právo se plně rozvinulo až se vstupem země do Evropské unie. V roce 2004 byl přijat velký legislativní balíček, který fungování soutěžního práva výrazně přiblížil pravidlům evropského soutěžního práva a v návaznosti na něj přijal Polský Úřad Ochrany Konkurencji i Konsumentów (dále jen „UOKiK“) svůj první program shovívavosti.¹⁶¹

V současné době jsou podmínky aplikace programu upraveny v článku 109 Zákona o hospodářské soutěži a ochraně spotřebitele¹⁶² z roku 2007. Procesní pravidla stanoví nové nařízení vlády ze dne 26. ledna 2009 o postupu v případech žádostí podniků o ochranu před pokutami nebo snížení pokut.¹⁶³ Tato právně závazná pravidla pak ještě podrobně a do detailů vysvětlují Pokyny prezidenta UOKiK ohledně programu shovívavosti¹⁶⁴ mající pouze podobu *soft-law*. Lze tedy shrnout, že Poláci svůj program shovívavosti v legislativním řádu zakotvili velmi precizně.

Sankce za porušení soutěžního práva mají v Polsku pouze správní povahu, jedná se tedy jen o sankce peněžní. Polský právní řád trestní odpovědnost za účast na kartelu neupravuje.

• Rozsah a podmínky aplikace PS

Polský program není limitován jen na dohody mezi konkurenty, jak je tomu v ČR a EU, ale vztahuje se i na všechny druhy vertikálních dohod. Jeho rozsah je tedy ještě širší, než rozsah britského programu.

---

¹⁶¹ RUMAK E., SITAREK P., Polish Leniency Programme and its Intersection with Private Enforcement of Competition Law. [citováno 21. října 2010] s. 100.

Dostupný na: <http://www.scribd.com/doc/35341128/E-Rumak-P-Sitarek-Polish-Leniency-Programme-and-its-Intersection-with-Private-Enforcement-of-Competition-Law>

¹⁶² Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz. U. 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm. Dostupný na: <http://www.uokik.gov.pl/download.php?plik=7618>.

¹⁶³ Dz.U.09.20.109, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie trybu postępowania w przypadku wystąpienia przedsiębiorców do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej obniżenie. Dostupý na: <http://www.uokik.gov.pl/download.php?plik=7619>.

¹⁶⁴ Guidelines of the president of the office of competition and consumer protection on the leniency programme. Dostupné na: <http://www.uokik.gov.pl/download.php?plik=7607>.

Podmínky, za kterých bude program aplikován, v zásadě vychází z Modelového programu shovívavosti. Plnou imunitu získá ten, kdo jako první poskytne UOKiK informace o zakázané dohodě, které umožní zahájení vyšetřování. V případě že úřad již vyšetřování zahájil, pak ten, kdo jako první předloží důkazy umožňující vydání konečného rozhodnutí. Podmínkou je, že UOKiK v té době takové informace a důkazy sám neměl. Oznamovatel dále musí okamžitě ukončit účast na zakázané dohodě, nebýt jejím vůdcem nebo iniciátorem a v průběhu vyšetřování s úřadem plně spolupracovat.¹⁶⁵

První oznamovatel, který nesplní výše uvedené podmínky, ale také každý další oznamovatel, mohou dosáhnout pouze snížení pokuty. To v případě, že předloží důkazy, které v podstatné míře přispějí k vydání konečného rozhodnutí a svou účast na kartelu nejpozději v den jeho oznámení ukončí.¹⁶⁶ I Poláci tedy umožňují iniciátorovi kartelu získat slevu na pokutě. Výše maximální slevy závisí na pořadí oznamovatele. Druhý oznamovatel může získat slevu v maximální výši 50 %, třetí 30 %, a další oznamovatelé pak 20 %.

• **Procesní pravidla**

Polský program shovívavosti neupravuje možnost podat hypotetickou žádost. Pouze v pokynech prezidenta UOKiK je uvedena telefonní linka, na které může podnikatel získat od zaměstnance úřadu předběžné posouzení, pokud jde o možnost získat leniency.

Obě zjednodušené formy žádosti o shovívavosti, předpokládané Modelovým programem shovívavosti, tedy souhrnná žádost a rezervace pořadí (*maker*), jsou upraveny v nařízení vlády. V případě marketu je zajímavé, že ten je udělován automaticky, pokud žadatel předloží všechny nařízením požadované informace. Zde se tedy Polsko rozhodlo vydat jinou cestou než Česká republika a Evropská unie.

---

¹⁶⁵ Čl. 109, odst. 1 Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz. U. 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.

¹⁶⁶ Čl. 109, odst. 2 Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz. U. 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.

Poté co je žádost zanalyzována, předseda UOKiK oznámí písemně žadateli, zda splnil podmínky pro získání imunity nebo snížení pokuty. Toto oznámení má pouze předběžnou povahu, jeho trvalost závisí na žadatelově další spolupráci s úřadem. V tomto oznámení je žadatel rovněž informován o pořadí, v jakém bylo jeho podání přijato.¹⁶⁷ Finální rozhodnutí o udělení imunity je obsaženo až v konečném rozhodnutí předsedy UOKiK o kartelu. Snížit pokutu pro kartelistu pomocí leniency plus polský program neumožňuje.

Program shovívavosti Polska obsahuje speciální ustanovení týkající se ochrany žádosti o leniency před jejím zveřejněním. V článku 70 Zákona o hospodářské soutěži a ochraně spotřebitele se stanoví, že veškeré důkazy a informace, které UOKiK získal na základě postupu podle článku 109, včetně samotné žádosti, nesmějí být zpřístupněny stranám řízení ani třetím osobám. Druhý odstavec tohoto článku ale zároveň zavazuje předsedu UOKiK zveřejnit tyto důkazy a informace stranám řízení, před tím než ve věci vydá konečné rozhodnutí. Do té doby však strany k těmto informacím nemají přístup. Rozsah ochrany proti zveřejnění je velmi široký a jsou jím kryty i zamítnuté žádosti o shovívavost. Informace nemohou být odhaleny ani třetím osobám, kterým byla existencí kartelu způsobena škoda.¹⁶⁸ Avšak v konečném rozhodnutí ve věci budou vždy zmíněny jak samotná žádost, tak jednotlivé důkazy. Tyto informace musí UOKiK použít k zdůvodnění svých zjištění, pokud jde o existenci a fungování zakázané dohody a k odůvodnění výše uložených pokut.

• Program shovívavosti v praxi

V Polsku funguje program shovívavosti již sedmým rokem, přesto se Poláci stále potýkají s malým zájem o něj ze strany kartelistů, a tak i jeho velmi nízkou

---

¹⁶⁷ RUMAK E., SITAREK P., Polish Leniency Programme and its Intersection with Private Enforcement of Competition Law. [citováno 21. října 2010] s. 108.

Dostupný na: <http://www.scribd.com/doc/35341128/E-Rumak-P-Sitarek-Polish-Leniency-Programme-and-its-Intersection-with-Private-Enforcement-of-Competition-Law>

¹⁶⁸ RUMAK E., SITAREK P., Polish Leniency Programme and its Intersection with Private Enforcement of Competition Law. [citováno 21. října 2010] s. 114.

Dostupný na: <http://www.scribd.com/doc/35341128/E-Rumak-P-Sitarek-Polish-Leniency-Programme-and-its-Intersection-with-Private-Enforcement-of-Competition-Law>

efektivitou. Z období 2004 – 2009 bylo podáno celkem jen 19 žádostí o shovívavost¹⁶⁹, tedy průměrně pouhé 3 ročně.¹⁷⁰

UOKiK se ale k problému postavil čelem. V roce 2009 vydal nové vládní nařízení a průvodce programem shovívavosti, se záměrem ulehčit postavení žadatelů o shovívavost. A následně spustil reklamní kampaň, jejíž cílem bylo informovat veřejnost o škodlivých účincích kartelových dohod o cenách a povzbudit kartelisty ke spolupráci s vyšetřujícím úřadem. Kampaň zahrnovala komiksové vtipy v ekonomickém tisku, informace v celostátních rádiích i televizní reklamu.¹⁷¹ Mediální kampaň byla podpořena i tzv. *direct mailing* zaměřeným na 500 největších firem v Polsku.¹⁷²

Nejvyšší pokuta v historii UOKiK byla udělena cementovému kartelu, a to ve výši 411,586,477 PLN (tedy přibližně 2,5 miliardy českých korun a 103 milionu euro).¹⁷³ Bylo zjištěno, že od roku 1998 si největší polští výrobci cementu rozdělovali trh, pevně stanovovali tržní podíly, koordinovali minimální ceny a momenty jejich navyšování. UOKiK zahájil vyšetřování ve věci z vlastního podnětu, později se však sami výrobci přidali s žádostmi o shovívavost. Prvnímu z nich byla tedy udělena plná imunita, druhému sleva ve výši 50 %. Zbývajícím pěti kartelistům byla vyměřena pokuta v maximální výši, tedy 10 % roční tržby.¹⁷⁴

5.3 Shrnutí

Jak americký, tak britský program shovívavosti nelze zhodnotit jinak než jako vysoce efektivní a tanními soutěžními úřady nejčastěji využívané nástroje vymáhání kartelového práva. Úspěch amerického programu podle mého názoru spočívá v poměrně přísném přístupu, kdy imunitu může získat jen jeden člen kartelu, zatímco Komise umožňuje snížení sankce i pro několik podniků najednou. Zároveň jsou tomuto prvnímu oznamovateli připraveny velice lákavé a nenáročné podmínky, když DoJ nestanoví požadovanou hodnotu důkazu, kterou žadatel musí

---

¹⁶⁹ Výroční zpráva UOKiK za rok 2009, s. 21. Dostupná na: www.uokik.gov.pl.

¹⁷⁰ Pro počty žádostí podaných v jednotlivých letech srovnej Přílohu č. 3 Počet podaných žádostí o shovívavost v Polsku za období 2004 - 2009.

¹⁷¹ Srovnej Přílohu č. 4 Polská reklama na program shovívavosti.

¹⁷² Výroční zpráva UOKiK za rok 2009, s. 52. Dostupná na: www.uokik.gov.pl.

¹⁷³ Rozhodnutí Cement DOK-7/2009, ze dne 8. prosince 2009.

¹⁷⁴ Výroční zpráva UOKiK za rok 2009, s. 18. Dostupná na: www.uokik.gov.pl.

předložit. Udělení imunity je tak opravdu zcela automatické. Tím se zvyšuje atraktivita „závodu o první místo“. Dostatečnou zárukou nezneužívání programu jako elegantního vystoupení z „potápějící se lodi“, představuje i diskreční pravomoc nad rozhodnutím o udělení imunity v případě, kdy DoJ již zahájila ve věci vyšetřování. Jednoznačně kladně hodnotím i zařazení *Individual Leniency Policy* a *Amnesty plus*. Podmínka povinnosti nahradit škodu poškozenému, poměrně elegantně, i když jen částečně, řeší vztah soukromoprávního vymáhání náhrady škody a programu shovívavosti. Úspěchy, které Američané při odhalování kartelů díky leniency zaznamenali, jsou jistě podpořeny tamními právními konotacemi, které se v kontinentálním právu nevyskytují, ale například i faktem, že američtí karteloví vyšetřovatelé běžně spolupracují s agenty FBI. I přes rozdíly právních systémů ale považuji za vhodné inspirovat se při případných dalších úpravách jak evropského, tak českého programu shovívavosti právě v programu americkém.

Britský program shovívavosti slaví rovněž veliké úspěchy. Co do podmínek aplikace je v porovnání s programy dalších členských států EU nejvíce podobný programu americkému, což je zajisté dáno především stejným právním systémem. K jeho atraktivitě jistě přispívá, že úplná leniency chrání nejen samotnou společnost před správními pokutami, ale i všechny její zaměstnance před trestním stíháním. Považuji za nezbytné, aby takové pravidlo bylo zavedeno i do českého programu. Zajímavé je i pravidlo o snižování pokuty v závislosti na kvalitě předložených důkazů a ne jen na pořadí žadatelů. Tím je zaručeno, že program bude aplikován spravedlivěji, je tomu tak ale na úkor transparentnosti a předvídatelnosti programu. Navíc je tato úprava v rozporu s Modelovým programem a proto bych její zařazení do českého programu nedoporučovala.

Naopak polský program se stejně jako český potýká s nízkou atraktivitou i efektivitou. Poláci se však v posledních letech intenzivně snaží o změnu. Čeští zákonodárci by se jednoznačně měli inspirovat v rozsahu a preciznosti legislativního zakotvení polského programu. Rovněž automatické udělování rezervace pořadí jistě zvyšuje právní jistotu žadatele a ten je tak více motivován, aby se na soutěžní úřad s žádostí obrátil. Domnívám se, že nízká efektivita jak českého, tak polského programu shovívavosti je z části způsobena i tím, že řada

soutěžitelů o jeho existenci vůbec neví. Snaha zviditelnit polský program formou reklamy v masmediích, tak jistě byla správným krokem, jak takovou situaci napravit.

6 Soulad programu shovívavosti se základními právními principy

V praxi mohou při aplikaci programu shovívavosti vznikat pochybnosti o jeho souladu s obecnými právními principy a ochranou základních lidských práv. V této kapitole se proto budu zabývat některými zásadami, které mohou být aplikací programu shovívavosti dotčeny. Zaměření mé rigorózní práce bohužel neumožňuje prozkoumat tuto zajímavou problematiku natolik detailně, jak by si zaslouhovala.

6.1 Zásady *nemo tenetur se ipsum accusare a in dubio pro reo*

Někteří autoři namítají, že aplikací programu shovívavosti jsou porušovány základní procesní zásady, a to zejména zákaz donucování k sebeobviňování a zásada presumpce neviny, vyjádřené v čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) a rovněž v čl. 48 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „LZP EU“). Například profesor Schwarze tvrdí, že program shovívavosti svým slibem udělené imunity nebo snížení pokuty, podněcuje soutěžitele, aby sami sebe usvědčili a zveřejnili informace prokazující jejich protizákonné jednání. Takové důkazy tedy musí sami, na své vlastní náklady, aktivně shromažďovat. Předložené důkazy, budou-li v Komisi požadované šíři, prokáží nejen jejich vlastní nelegální aktivity, ale rovněž i nelegální aktivity všech ostatních soutěžitelů, kteří se na kartelu účastnili. Tím dojde v zásadě k obrácení důkazního břemene – na rozdíl od základních záruk presumpce neviny - neboť už to nebude Komise, kdo musí předložit důkazy k prokázání viny, ale jednotliví obvinění soutěžitelé, kteří se budou muset snažit dokázat svou nevinu, aby se zprostiti obvinění.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ SCHWARZE J. a kol., Deficiencies in European Community Competition Law Critical analysis of the current practice and proposals for change, Gleiss Lutz, 2008, s. 32. [citováno 12.prosince 2010]
Dostupný na:
http://www.gleisslutz.com/media.php/Ver%C3%B6ffentlichungen/Downloads/Gleiss%20Lutz_De_ficiencies%20in%20European%20Community.pdf?dl=1

Evropské ani české soudy se zatím konkrétně k otázce rozporu programu shovívavosti s těmito precesními právy nevyjádřily. ESD se však již několikrát postavil na stranu Komise při řešení rozporu mezi povinnostmi soutěžitelů spolupracovat s Komisí a zásadou *nemo tenetur se ipsum accusare*. V rozhodnutí ve věci *Orkem*¹⁷⁶ ESD, s ohledem na řízení ve věci porušení soutěžního práva, judikoval, že podniky mají vždy povinnost spolupracovat s Komisí a navíc zcela odmítl existenci práva nevypovídat v evropském soutěžním právu, a to ani v případě, kdy existuje riziko sebeobvinění. Soud tedy nepovažoval povinnost odpovědět na čistě skutkové otázky a předložit stávající dokumenty za porušení práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces. Výjimkou jsou podle ESD pouze situace, kdy Komise požaduje informaci, která by výrazně ohrozila soutěžitelovo právo na obhajobu. Tento svůj názor soud v roce 2006 opět potvrdil rozsudkem ESD ve věci *SGL Carbon AG*.¹⁷⁷

Domnívám se, že aplikací programu shovívavosti k porušení zásady presumpce nevinny a zákazu sebeobviňování nedochází. Program shovívavosti kartelisty k odhalení sebeobviňujících důkazů jen podněcuje, nikoliv však nutí. Pokud se rozhodnou předložit takové důkazy, je toto rozhodnutí jen na jejich uvážení. V případě, že je již vyšetřování Komisí zahájeno, vyplývá soutěžitelům navíc z Nařízení 1/2003 a judikatury ESD povinnost aktivně spolupracovat s Komisí. Stejně pak pohlížím na tento rozpor i v rámci českého vnitrostátního práva.

6.2 Zásada *ne bis in idem*

Zásada *ne bis in idem*, ne dvakrát v téže věci, zakazuje několikanásobné stíhání a trestání osoby za stejný čin. Tato zásada se může dostat do rozporu s paralelní aplikací národního a evropského soutěžního práva na jedno jednání soutěžitele. Taková aplikace může nastat v případě, že zakázaná dohoda naplnila definici jednání s komunitárním prvkem a je tedy postižitelná podle evropského práva a zároveň porušuje i národní právo na ochranu hospodářské soutěže, v případě České republiky čl. 3 ZOHS. Paralelní aplikaci národního a evropského

---

¹⁷⁶ Rozsudek ESD ze dne 18.10.1989, C-374-87 *Orkem v. Komise ES*.

¹⁷⁷ Rozsudek ESD ze dne 29 června 2006, C-301/04 P *Komise v. SGL Carbon AG*.

soutěžního práva na jedno jediné protisoutěžní jednání umožňuje čl. 3 odst. 1 Nařízení 1/2003, který stanoví: „*Pokud orgány pro hospodářskou soutěž členských států nebo vnitrostátní soudy použijí vnitrostátní právní předpisy o hospodářské soutěži na dohody, rozhodnutí sdružení podniků nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 Smlouvy, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu uvedeného ustanovení, použijí také článek 81 Smlouvy na takové dohody, rozhodnutí nebo jednání ve vzájemné shodě. (...)*.“ Pravidlem tedy je, že pokud má zakázaná dohoda komunitární prvek, pak evropské právo na ní aplikováno být musí a je na vůli NCA zda se rozhodne aplikovat na ni zároveň i národní soutěžní právo. Tím Nařízením 1/2003 umožňuje, aby se v krajním případě jediným jednáním zabývalo až 28 soutěžních úřadů (Komise a 27 NCA), které by 28krát deklarovaly porušení práva a uložily 28 sankcí.¹⁷⁸

K paralelní aplikaci soutěžního práva může docházet v zásadě ve třech případech. Zaprvé za situace, kdy NCA zahájí řízení o jednání porušující národní právo, o kterém Komise již řízení o porušení evropského práva vede nebo již ve věci rozhodla. Zadruhé, NCA vede řízení o jednání s komunitárním prvkem, o kterém Komise dosud nezahájila řízení (pak musí NCA v souladu s čl. 3 odst. 1 Nařízením 1/2003 aplikovat komunitární právo a spolu s ním může aplikovat i národní). Zatřetí, když Komise zahájí řízení ve věci porušující evropské právo, o které již NCA rozhodl, ale jen ve smyslu porušení národního práva.¹⁷⁹

Pro vyřešení otázky, zda paralelní aplikací soutěžního práva je porušena zásada *ne bis in idem*, je třeba zjistit, je-li předmětem paralelní aplikace národního a komunitárního soutěžního práva tentýž skutek a jestli tudíž skutečně dochází k opakovanému sankcionování téhož deliktu.

6.2.1 Rozhodovací praxe ESD

K otázce paralelní aplikace se ESD vyjádřil již v roce 1969 v rozsudku ve věci *Walt Wilhelm*, kdy řekl, že jedna a ta samá zakázaná dohoda může být předmětem dvou paralelních řízení. Jedním před úřady EU podle evropského

---

¹⁷⁸ RAUS, D.: Osmadvacetkrát v téže věci? Právní fórum č. 10, 2007, s. 367.

¹⁷⁹ PETR, M. Modernizace komunitárního soutěžního práva a její dopady na národní právo členských států. Dizertační práce. Masarykova univerzita, 2007, s. 96.

práva, druhým před NCA podle národního práva, a to z důvodu, že každý z těchto právních řádů chrání rozdílný právní zájem. Zatímco evropské právo chce zakázané dohody odstranit jako překážky obchodu mezi členskými státy, vyšetřující úřady členských států chrání zájmy svého státu.¹⁸⁰ Tento svůj názor potvrdil ESD znovu v roce 2000, rozsudkem ve věci Aalborg Portland. Soud uvedl, že k uplatnění principu *ne bis in idem* je potřeba naplnění třech podmínek: musí jít o totožnost jednání, totožnost pachatele a totožnost právem chráněného zájmu. Právě rozdílnost v objektu, různé právní zájmy, které tyto dva právní systémy chrání, vylučují totožnost jednání a tudíž i porušení zásady *ne bis in idem*.¹⁸¹ V rozhodnutí Archer Daniels Midland spatřoval soud nenaplnění totožnosti skutku v odlišných teritoriálních účincích téhož jednání.¹⁸² Judikaturu ESD v otázce dopadu paralelních aplikací na zásadu *ne bis in idem* tak lze považovat za konstantní.

Přijetím Nařízení 1/2003 se systém vymáhání soutěžního práva zcela změnil a zmodernizoval. ESD však zatím nepřijal žádné rozhodnutí týkající se paralelní aplikace právních řádů na protisoutěžní jednání odehrávající se po účinnosti tohoto nařízení.¹⁸³ Potřebu změnit pohled na přípustnost paralelní aplikace v důsledku modernizace evropského soutěžního práva výstižně popsal Generální advokát Tizzano ve svém stanovisku ve věci *Archer Daniels Midland*. „*Od té doby, kdy Soudní dvůr vydal rozsudek Wilhelm (před více než 30 lety), byla hlediska vzájemné závislosti a integrace systémů Společenství a vnitrostátních systémů ochrany hospodářské soutěže, jež vedly k tomuto rozsudku, značně posílena zejména decentralizací použití antimonopolního práva Společenství, kterou nedávno zavedlo Nařízení č. 1/2003. Došlo tak k vytvoření velmi originálního režimu, v němž Komise a orgány členských států skutečně společně ochraňují, v rámci a v mezích svých pravomocí, volnou hospodářskou soutěž na území Společenství.*“¹⁸⁴ V současné době je systém vymáhání soutěžního práva na evropské a národní úrovni provázán

---

¹⁸⁰ Odst. 3 rozhodnutí ESD ve věci *Walt Wilhelm* (C-14/68).

¹⁸¹ Odst. 14 a 339 rozhodnutí ESD ve věci *Aalborg Portland* (C-204/00 P).

¹⁸² Rozhodnutí ESD ve věci *Archer Daniels Midland* (C-397/03 P).

¹⁸³ Rozhodnutí ESD ve věci *Manfredi* ze dne ze dne 13. července 2006. (C-295/04 až C-298/04) se týkalo protisoutěžního jednání, k němuž došlo v době před modernizací evropského soutěžního práva.

¹⁸⁴ Odstavec 107 stanoviska Generálního advokáta ve věci *Archer Daniels Midland* (C-397/03 P).

to takové míry, že za účelem ochrany hospodářské soutěže na území EU, jednají Komise a jednotlivé NCA v zásadě společně. Z důvodu této systémové provázanosti je třeba na prostor EU nahlížet jako na jedinou jurisdikci. Existence jediného trhu a tedy i jediné hospodářské soutěže je ostatně základní myšlenou existence EU. Proto právní předpisy směřující k ochraně hospodářské soutěže před tímž jednáním v rámci téže jediné jurisdikce musí nutně sledovat tentýž objekt. A je-li objekt národního i evropského soutěžního práva tentýž, pak je naplněna i poslední podmínka totožnosti skutku.¹⁸⁵ ESD však zatím nevydal jediné rozhodnutí, ve kterém by na modernizaci nově vzniklou situaci reagoval.

Proto se domnívám, že článek 3 Nařízení 1/2003 by se měl vykládat jako požadavek paralelní aplikace obou právních řádů, ovšem jen do té doby, než soutěžní úřad dospěje k závěru, zda zakázaná dohoda má komunitární prvek. Na základě tohoto rozhodnutí by pak aplikoval již jen jeden z právních řádů. Při aplikaci různých národních právních řádů by se pak NCA měly držet doporučení (a bohužel ne povinnosti) stanoveného v čl. 13 Nařízení 1/2003 a v případě, že se případem zabývá již jiný národní soutěžní úřad, měli by vlastní řízení přerušit.

Důsledkem neuplatňování paralelní aplikace by mohlo být tzv. *forum-shopping* ze strany žadatelů o shovívavost. Ti by tak podávali žádost pouze u soutěžního úřadu, který nabídne nejštedřejší podmínky shovívavosti. Takové riziko je však možné odstranit harmonizací jednotlivých programů shovívavosti.¹⁸⁶

V prosinci roku 2009 se stala právně závaznou Listina základních práv Evropské unie. Ta v článku 50 stanoví, že „*nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl v rámci Unie osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona.*“ Opakované trestní řízení v rámci EU je tedy již rok zakázáno. Je však otázkou, do jaké míry bude toto ustanovení aplikováno i na soutěžněprávní delikty, které trestnými činy nejsou. Tuto problematiku vyřeší až budoucí soudní praxe.

---

¹⁸⁵ RAUS, D.: Osmadvacetkrát v téže věci? Právní fórum č. 10, 2007, s. 365-366.

¹⁸⁶ WILS, W.P.J. The Principle of 'Ne Bis in Idem' in EC Antitrust Enforcement : A Legal and Economic Analysis, World Competition, serie 26, č. 2, 2003, s. 147.

6.2.2 Rozhodovací praxe českých soudů

České soudy se ohledně dopadu paralelních aplikací na zásadu *ne bis in idem* již v několika rozhodnutích názorově střetli, a to nejen mezi sebou, ale i s Úřadem.

Prvním rozhodnutím, ve kterém Úřad použil paralelní aplikaci, bylo rozhodnutí ve věci Tupperware.¹⁸⁷ Úřad společnost pokutoval jedinou sankcí za to, že uzavřením vertikální zakázané dohody porušila jak české, tak evropské soutěžní právo. V tomto rozhodnutí se Úřad otázkou porušení zásady *ne bis in idem* vůbec nezabýval.

Společnost Tupperware využila svého práva a podala žalobu proti rozhodnutí předsedy Úřadu. Krajský soud¹⁸⁸ následně toto rozhodnutí zrušil, z důvodu, že řízení před Úřadem bylo zatíženo zmatečností. Tu Krajský soud shledal ve skutečnosti, že za tentýž skutek Úřad uložil sankci podle dvou právních řádů a tím porušil zásadu *ne bis in idem*. Krajský soud konstatoval, že rozhodnutí ESD ve věci *Walt Wilhelm* není možné po modernizaci evropského práva Nařízením 1/2003 použít, neboť touto modernizací došlo ke sjednocení cílů evropské a národní úpravy soutěžního práva a rozdílnost objektů coby překážka konstatování totožnosti skutku tedy již odpadla. Krajský soud dále uvedl, že po procesní stránce je možné aplikovat oba právní režimy, a to do okamžiku stanovení, zda jednání má nebo nemá komunitární prvek. Hmotněprávně je však dohodu možné posuzovat pouze dle jediného právního řádu. Jednání porušující čl. 81 považuje soud za kvalifikovanější formu narušení hospodářské soutěže, než jednání postižitelné podle ZOHS a uvádí, že taková kvalifikovanější forma jednání v sobě již zahrnuje formu nižší, projevující se pouze na vnitřním trhu členského státu.

Na základě kasační stížnosti ale Nejvyšší správní soud (dále také „NSS“) rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.¹⁸⁹ Nejvyšší správní soud odkázal na výslovnou dikci Nařízení 1/2003 a konstantní judikaturu ESD a

---

¹⁸⁷ Rozhodnutí Úřadu ze dne 5. října 2005 Tupperware, sp.zn. S 9/05 a rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 14. prosince 2006 Tupperware, sp.zn. R 17/2005.

¹⁸⁸ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 1. listopadu 2007, sp. zn. 62 Ca 4/2007.

¹⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. prosince 2008, sp. zn. 7 Afs 7/2008.

tak dospěl k závěru, že „v daném případě k porušení zásady *ne bis in idem* nedošlo, a ani dojít nemohlo, neboť se nejedná o dvě po sobě jdoucí řízení, ale jediné řízení, v němž je udělována sankce za skutek, který naplňuje formální znaky více deliktů. V daném případě tak nejde o problém procesní zásady *ne bis in idem* a jejího porušení, ale jde o problém souběhu a jeho přípustnosti a dále o jeho promítnutí při stanovení výše sankce“. NSS tedy judikoval, že společnost Tupperware se v jednočinném souběhu dopustila dvou deliktů, porušujících dva různé právní řády. Úřad proto nepochybil, když konstatoval porušení jak evropského tak českého práva, jeho rozhodnutí však bylo zrušeno z důvodu, že sankci za toto protisoutěžní jednání neuložil v souladu s absorpční zásadou. Úřad pak ve svém novém rozhodnutí uložil pokutu ve stejné výši jako v původním rozhodnutí, byť za užití požadované absorpční zásady.

Osobně se ztotožňuji spíše s rozhodnutím Krajského soudu v Brně a souhlasím s Rausem, že zdůvodnění několikanásobného rozhodování o jedné jediné zakázané dohodě a její sankcionování v rámci EU myšlenkou dvojí hospodářské soutěže, jedné národní, druhé evropské je v současném propojeném systému vymáhání soutěžního práva na území EU, již překonáno.¹⁹⁰

Dalším zajímavým rozhodnutím, ve kterém však nedošlo k paralelní aplikaci českého a evropského soutěžního práva, ale přesto byl soudem jeho rozpor se zásadou *ne bis in idem* namítán, je již popisované rozhodnutí Úřadu ve věci zakázané horizontální dohody výrobců plynem izolovaných spínacích ústrojí (PISU).¹⁹¹ V tomto rozhodnutí bylo zkoumáno jednání, které bylo částečně uskutečněno před vstupem ČR do EU a částečně po vstupu.

Úřad zahájil řízení ve věci na základě žádosti o leniency podle programu shovívavosti, která byla podána společností ABB Ltd. dne 12. 5. 2004, tedy pár dní po vstupu ČR do EU. Provedením dokazování dospěl Úřad k závěru, že kartel trval pouze do 3. 3. 2004, tedy že skončil v době, kdy ČR ještě stále byla nečlenským státem EU a z toho důvodu ÚOHS neaplikoval Nařízení 1/2003.¹⁹² Rozhodnutí

---

¹⁹⁰ Opačný názor, tedy že zásada *ne bis in idem* v případě paralelní aplikace porušena není, mají např. PETR, M., VAVŘÍČEK, V. K paralelní aplikaci českého a komunitárního soutěžního práva. Právní rozhledy, 2006, č. 11, s. 296 a násl.

¹⁹¹ Rozhodnutí Úřadu ze dne 9. února 2007 sp. zn. S 222/06-3113/2007/710.

¹⁹² Je zajímavé, že například i maďarský úřad dospěl při svém vyšetřování ke stejnému datu.

Úřadu ze dne 9. 2. 2007 o porušení ZOHS bylo následně potvrzeno rozhodnutím předsedy Úřadu, který jen drobně snížil celkovou uloženou, téměř miliardovou pokutu. K otázce *ne bis in idem* předseda Úřadu uvedl, že ÚOHS je oprávněn vést řízení pro porušení vnitrostátního práva v rozsahu v jakém se projevilo na území tohoto státu, i když je totožné jednání předmětem řízení v jiném státě.¹⁹³

Vzhledem k tomu, že v případě PISU šlo o rozsáhlý mezinárodní kartel, rozhodovala o něm i Evropská komise a v lednu 2007 konstatovala porušení čl. 81 SES, spočívající v kartelovém jednání, které podle šetření Komise skončilo 11. 5. 2004. Komise však společnosti pokutovala jen za jednání do 1. 5. 2004, a to aby nezvyšovala složitost řízení tím, že by brala v úvahu také jedenáctidenní dopad kartelu na území deseti nově přijatých států.

Sankcionované společnosti podaly žalobu u krajského soudu, který obě rozhodnutí Úřadu zrušil, a to z důvodu, že shledal porušení zásady *ne bis in idem*. Podle názoru krajského soudu totiž Úřad svým konstatováním, že kartel byl ukončen 3. 3. 2004 účelově vytvořil umělý skutkový stav tak, aby byla založena působnost českého vnitrostátního práva a došlo tak ke svévolnému vyjmutí výseče z jednotného celosvětového kartelu. Podle názoru Krajského soudu byl předmětný kartel trvajícím deliktem, který byl ukončen až dne 11. 5. 2004, protože trvajícím delikt může být ukončen teprve odstraněním protiprávního stavu a není rozhodná ani změna právní úpravy v průběhu protiprávního jednání. Pokud bylo jednání trestným za dřívější a i za nové právní úpravy, považuje se skutek za spáchaný podle právní úpravy nové. Krajský soud měl za to, že kdyby Úřad posuzoval kartelové jednání i po dni vstupu ČR do EU, musel by dojít k závěru, že k projednání věci není příslušný, protože ve věci již rozhodla Komise. Krajský soud stejně jako v rozsudku ve věci Tupperware nesouhlasí v takovém případě s možností paralelní aplikace národního práva.¹⁹⁴

Úřad podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, na základě které Nejvyšší správní soud rozsudek zrušil a vrátil krajskému soudu k dalšímu projednání. Podle NSS byla věc posouzena nesprávně a k porušení zásady *ne bis in idem* v předmětném rozhodnutí nedošlo. Nejvyšší správní soud považoval za

---

¹⁹³ Rozhodnutí předsedy ÚOHS sp. zn. R 059-070, 075-078/2007 ze dne 27.4.2007.

¹⁹⁴ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. července 2008, sp. zn. 62 Ca 22/2007.

rozhodující, že k podstatné části jednání porušující ZOHS, došlo v době před přistoupením ČR do EU. Přistoupení pak podle něj nelze vykládat jako pouhou změnu zákona, ale jako změnu jurisdikce, které kartel podléhá. NSS tak dospěl k závěru, že jednání trvajících v době před vstupem i po vstupu ČR do EU se okamžikem vstupu, spojeným se změnou jurisdikce, rozdělilo na dva delikty. Jednání, k němuž došlo před přistoupením, není jednáním, které by se okamžikem vstupu stalo jednáním podléhajícím zpětně evropské jurisdikci. Evropská jurisdikce se na národní území vztahuje až po přistoupení k EU. Okamžik vstupu také nijak nebrání tomu, aby Úřad protisoutěžní jednání, ke kterému do doby přistoupení docházelo na území ČR, postihl. Podle NSS je vyloučeno, aby rozhodná část protisoutěžního jednání zůstala nepostižena jen proto, že jednání prochází obdobím před vstupem i obdobím po vstupu do EU a že jde o jednání deliktní podle národní i evropské právní úpravy.¹⁹⁵

Krajský soud, poté co se k němu věc vrátila, řízení přerušil a předložil ESD tyto předběžné otázky:

1. *Je třeba vykládat článek 81 SES a Nařízení 1/2003 tak, že tyto předpisy je třeba aplikovat (v řízení zahájeném po 1. 5. 2004) na celou dobu trvání kartelu, který na území České republiky započal před jejím vstupem do EU a pokračoval a byl ukončen po vstupu České republiky do Evropské unie?*
2. *Je třeba nařízení 1/2003, se zásadou ne bis in idem vyplývající z článku 50 Listiny základních práv Evropské unie a s obecnými zásadami evropského práva vykládat tak, že zahájí-li Komise po 1. 5. 2004 řízení pro porušení článku 81 Smlouvy o ES a ve věci samé rozhodne:*
  - a) *ztrácejí orgány pro hospodářskou soutěž členských států bez dalšího pravomoc zabývat se tímž jednáním jednou provždy?*
  - b) *ztrácejí orgány pro hospodářskou soutěž členských států pravomoc aplikovat na totéž jednání předpisy vnitrostátního práva obsahující obdobnou právní úpravu jako článek 81 Smlouvy o ES?¹⁹⁶*

---

¹⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. dubna 2009 sp.zn. 2 Afs 93/2008.

¹⁹⁶ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Krajským soudem v Brně dne 11. ledna 2010, Společnosti PISU v. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, (Věc C-17/10), (2010/C 100/23).

Podle mého názoru, rozhodl Krajský soud zcela správně, pokud judikoval, že protisoutěžní jednání je trvajícím deliktem, a z toho důvodu se musí takové jednání posuzovat podle právního předpisu účinného v době jeho ukončení. A jak již bylo výše uvedeno, rovněž se domnívám, že pokud ve věci kartelu již Komise rozhodla, NCA by své národní právo již neměly aplikovat.

Rozhodnutí ESD o předběžných otázkách bude mít jistě významný přínos pro objasnění vztahu zásady *ne bis in idem* a paralelní aplikace v evropském soutěžním právu ale rovněž i detailněji vyloží vztah Evropské komise a NCA při vymáhání tohoto práva.

7 Beztrestnost porušitele práva a principy morálky

7.1 Program shovívavosti a obecné zásady morálky

Z pohledu morálky je program shovívavosti často považován za značně problematický. Je spravedlivé, aby společnosti, jejíž jednání bylo zcela zjevně protiprávní, byly prominuty zákonem předvídané sankce? Sankce je nepříznivým následkem porušení právní normy a také nástrojem vynucování zákonem stanoveného chování. Rovněž je prostředkem prevence – výchovného působení jak na porušitele práva (individuální prevence), tak na zbylé členy společnosti (generální prevence). Její včasné a řádné ukládání napomáhá zajistit dodržování práva.

K uložení sankce je však především třeba, aby porušení práva bylo vůbec odhaleno. Při odhalování kartelového jednání se soutěžní úřady potýkají s velikými problémy, společnosti stojící proti nim jsou při skrývání svých nezákonných dohod mnohem silnější a velice důmyslné.¹⁹⁷ Program shovívavosti představuje neúčinnější nástroj odkrývání kartelů, který soutěžní úřady mají v rukou. I pokud by se jim podařilo odhalit kartel vlastním šetřením, bylo by to na úkor vyšších nákladů a časové náročnosti, které je možné využít v jiné oblasti ochrany soutěžního práva. Uplatňováním leniency tak dochází ke střetu dvou zájmů. Zájem státu na potrestání protizákonného jednání ustupuje zájmu na ochranu hospodářské soutěže, zájmu na odhalení kartelu.

Může nastat i situace, kdy v použití programu shovívavosti nemorálnost vůbec shledávat nelze. Například v případě, kdy po převzetí společnosti jinou společností, je v rámci *due diligence* zjištěno, že převzatá společnost je členem kartelu.¹⁹⁸ Nové vedení společnosti pak žádostí o leniency napraví závadný stav, který samo nezpůsobilo.

Na obhajobu morálnosti programu shovívavosti lze dále uvést, že program shovívavosti zvyšuje nákladnost kartelů, členové musí vynaložit více prostředků na

---

¹⁹⁷ K problematice odhalování kartelů srovnej rozhovor s bývalým předsedou ÚOHS Martinem Pecinou, in *Hospodářské noviny*, 8. 2. 2008, str. 18. Dostupný na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Clanky/2008/2008_02_08_HN_rozhovor.pdf.

¹⁹⁸ HAJNÁ-STEINEROVÁ, K. Soukromé prosazování soutěžního práva. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 297.

jejich utajení. Neustálý strach z toho, že je jeden člen dohody „podvede“, odrazuje od účasti v kartelu a tím program působí preventivně. Oznamovatel musí splnit celou řadu přísných podmínek včetně požadavku nebýt vůdcem nebo iniciátorem kartelu a jeho žádost povede k potrestání ostatních kartelistů. Kartelové právo navíc není jedinou právní oblastí, ve které dochází k upuštění od uložení sankce. Tento institut je možné vysledovat v celé řadě obecně závazných právních norem.¹⁹⁹

Na to co je a není morální je možné pohlížet z různých úhlů. Morálka je kategorií subjektivní a právní regulace s ní nemusí být vždy v souladu.²⁰⁰ Myslím si ale, že existence programu shovívavosti je odůvodněna celou řadou morálních prvků, na kterých je založen.

7.2 Program shovívavosti ve srovnání s vybranými instituty trestního práva

Trestní zákoník²⁰¹ upravuje několik institutů, které po naplnění podmínek umožňují mimořádné snížení sankce, nebo zánik trestnosti jednání. Tedy institutů, které jsou velmi podobné principům fungování programu shovívavosti.

7.2.1 Účinná lítost

Účinná lítost způsobuje zánik trestní odpovědnosti pachatele u trestných činů taxativně vyjmenovaných v § 33 trestního zákoníku. Trestný čin musí být dokonán a pachatel musí dobrovolně:

- zamezit škodlivému následku trestného činu nebo jej napravit, nebo
- učinit o trestném činu oznámení v době, kdy škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno.

Z hlediska srovnání s programem shovívavosti jsou zásadní tři podmínky uplatnění účinné lítosti – dobrovolnost, zamezení nebo napravení škodlivého následku a oznámení činu v době, kdy škodlivému následku mohlo být

---

¹⁹⁹ RUDOLECKÝ, K. Morálka versus Leniency. Informační list ÚOHS, 2007, č. 3, s. 5.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 6.

²⁰¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

zabráněno.²⁰² Zatímco dobrovolnost i časová omezenost možného oznámení protizákonného jednání je typická i pro program shovívavosti,²⁰³ otázka zamezení nebo napravení škodlivého následku je více problematická. Kartel, který je ohlašován, již nějakou dobu funguje, tudíž škoda již způsobena byla. Navíc vyčíslit tuto škodu způsobenou neurčitému počtu spotřebitelů je prakticky nemožné, a tak ani náhrada škody není možná. Projev této podmínky v programu shovívavosti ale shledávám v požadavku ukončení účasti na kartelu a následném zabránění nezákonného jednání kartelu a dále především v možnosti vymáhat vzniklou škodu civilní žalobou na náhradu škody.

Přestože program shovívavosti i účinná lítost jsou si podobné v tom, že pachatel-soutěžitel nebude potrestán, přestože se dopustil nezákonného jednání, jeden podstatný rozdíl mezi těmito instituty existuje. Zatímco v trestním právu trestnost činu takto zaniká, v soutěžním právu protiprávnost jednání dále existuje, soutěžní úřad pouze uloží sankci.²⁰⁴

7.2.2 Spolupracující obviněný

Novinkou trestního řádu je od 1.1.2010 institut spolupracujícího obviněného. Při jeho využití je stejně jako u programu shovívavosti zohledňována spolupráce porušitele práva s vyšetřujícím orgánem. Trestní řád v § 178a vymezuje spolupracujícího obviněného jako obviněného, který je stíhán pro zvlášť závažný zločin a který:

- oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobitelné významně přispět k objasnění takového zvlášť závažného zločinu spáchaného členy organizované skupiny, v její prospěch, ve spojení s ní, nebo které pomohou zabránit dokonání takového činu,
- dozná se k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a

---

²⁰² BOUDA, Z. Účinná lítost, spolupracující obviněný, program shovívavosti – obdobné instituty na cestě k efektivnějšímu právu?. Časopis pro právní vědu a praxi. 2009, roč. 2009, č. 3, s. 219.

²⁰³ Srovnej např. bod 2.1.2 a bod 1.1.1 písm. b) Programu aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut (Leniency program) z roku 2007.

²⁰⁴ BENEŠOVÁ, A. Program shovívavosti v evropském a českém soutěžním právu. Diplomová práce. Masarykova univerzita, 2009, s. 12.

- prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný.

Splní-li obviněný tyto podmínky, soud v konečném rozhodnutí při stanovení druhu a výměry trestu přihlédne k tomu, jak významným způsobem přispěl spolupracující obviněný k objasnění takového zvláště závažného zločinu.²⁰⁵ Trestní zákon především stanoví, že příspěvek spolupracujícího obviněného lze považovat za polehčující okolnost,²⁰⁶ navíc je také možné, aby soud tento důvod použil k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody. Při takovém snížení soud není vázán obecnými minimálními hranicemi pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody²⁰⁷ a může tedy maximálně poměřit význam informací poskytnutých spolupracujícím obviněným na objasnění zvláště závažného zločinu spáchaného členy organizované skupiny.²⁰⁸ Podmínky tohoto institutu jsou tedy velmi podobné podmínkám, které program shovívavosti stanoví pro uložení snížené pokuty a i důsledky obou institutů jsou v zásadě obdobné. Tím, že soud není vázán minimálními dolními hranicemi pro uložení trestu odnětí svobody, může teoreticky nastat i situace, kdy pachateli nebude v rozhodnutí uložen žádný trest. Proto se institut spolupracujícího obviněného jeví snad ještě bližšími podmínkám programu shovívavosti, než účinná lítost.

7.2.3 Další instituty trestního práva

Program shovívavosti je možno srovnávat dále například s institutem polehčujících okolností nebo institutem mimořádného snížení trestu odnětí svobody pod dolní sazbu. V obou případech dojde ke snížení předpokládaného trestu, ovšem nemusí být naplněna podmínka „přidané hodnoty“. Není tedy třeba například nahrazovat škodu, nebo napomáhat k odhalení jiného trestného činu, jeho širších důsledků. Proto ani podmínky jejich uplatnění nejsou příliš striktní a tím se liší od podmínek programu shovívavosti.

Trestněprávní předpisy tedy zahrnují úpravu jak beztrestnosti, tak snížení zákonem stanovené sankce pro pachatele trestného činu, tedy pro osobu která

²⁰⁵ § 39 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁰⁶ § 41 písm. m) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁰⁷ § 58 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁰⁸ BOUDA, Z. Účinná lítost, spolupracující obviněný, program shovívavosti – obdobné instituty na cestě k efektivnějšímu právu?. Časopis pro právní vědu a praxi. 2009, roč. 2009, č. 3, s. 222.

zcela zjevně porušila zákon. Nevidím proto důvod, proč nepovolit podobnou úpravu i v soutěžním právu. Jak uvádí profesor Bejček, případné námitky proti programu shovívavosti by se tedy měly soustředit a rozšířit i na úpravu účinné lítosti a polehčujících okolností v trestním právu, tedy institutů založených na podobném principu, které navíc nemusí mít za následek odhalení dalších protiprávně jednajících subjektů, jenž je v oznámení kartelu přítomno z povahy věci vždy.²⁰⁹ Z hlediska právní jistoty může být snad poněkud problematická právní forma, v jaké je program shovívavosti v České republice upraven. Jistě by bylo vhodnější stanovit alespoň obecné podmínky leniency přímo v ZOHS.

7.3 Shrnutí

Pro vyřešení otázky morálnosti programu shovívavosti je důležitý princip proporcionality. Je zvolený prostředek (tedy program shovívavosti) dostatečný pro dosažení zvoleného cíle a poškozuje dotčené zájmy co možná nejméně? A je zvolený cíl legitimní?²¹⁰ Cílem, kterého se soutěžní úřady snaží pomocí programu shovívavosti dosáhnout, je efektivně fungující hospodářská soutěž a v důsledku tedy i ochrana spotřebitele. Prostředkem je motivace kartelistů slibem snížení nebo úplného odpuštění celé sankce. Tím, že soutěžní úřad neuloží soutěžiteli sankci, ale nelegalizuje jeho protisoutěžní jednání. V konečném rozhodnutí o kartelu je nezákonné jednání žadatele o leniency popsáno, a tak i na něj dopadá morální odsudek společnosti. Odměňování porušitele práva, který spolupracuje s vyšetřujícím, snížením sankce je navíc institut využívaný v různých právních odvětvích.

Můžeme definovat určitá negativa programu shovívavosti. Profesor Wills uvádí například snižování výše uložených pokut, přílišné spoléhání soutěžních úřadů na program shovívavosti a následnou ztrátu schopnosti odhalení kartelů běžným šetřením, možnost zneužití programu jako trestu pro společnost, která se odchýlila od pravidel zakázané dohody, nebo jeho využití jako efektivního způsobu

---

²⁰⁹ BEJČEK, J. Přínosy a rizika modernizace veřejnoprávní sankce v rámci tzv. „programu shovívavosti“ (Leniency programme). Právník, 2003, č. 3, s. 204.

²¹⁰ BOUDA, Z. Účinná lítost, spolupracující obviněný, program shovívavosti – obdobné instituty na cestě k efektivnějšímu právu?. Časopis pro právní vědu a praxi. 2009, roč. 2009, č. 3, s. 222.

jak vystoupit z „potápějící se lodi“.²¹¹ Nesporný nárůst odhalených kartelů, který nastal po zavedení programu shovívavosti v jednotlivých zemích, ale podle mého názoru dokazuje, že se jedná o efektivní a přiměřený nástroj ochrany hospodářské soutěže.

Stanovení výše sankce v konkrétním případě je vyjádřením diskreční pravomoci soutěžního úřadu. Tím, že úřad zveřejní, za jakých podmínek bude ukládat nižší nebo žádné sankce, zúží volnost svého správního uvážení a tím i zvýší právní jistotu. Aby nemohl být program zneužíván a sloužil tedy vždy legitimnímu cíli, musí být upraven tak, aby shovívavost byla poskytnuta pouze v případech nezbytných pro dosažení efektivní ochrany spotřebitele. Pro zajištění rovných šancí žadatelů musí být program uplatňován transparentně, důsledně a pouze v případech, kdy společnost prokázala skutečný zájem a efektivně spolupracovala se soutěžním úřadem.²¹²

---

²¹¹ WILS, W. P. J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. World Competition, 2007, č. 30, s. 50.

²¹² WILS, W. P. J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. World Competition, 2007, č. 30, s. 55

8 Kriminalizace kartelů a její dopad na program shovívavosti

V evropském i českém právním prostředí je jednání v rozporu s pravidly hospodářské soutěže tradičně správním deliktem. Některé státy (včetně České republiky) rovněž umožňují trestněprávní stíhání fyzických osob za jednání, které vede k porušení soutěžního práva. Rozsah trestněprávní represe je pak často užší, a vztahuje se jen na ty nejzávažnější delikty, tedy *hard core* kartely. Pro kriminalizaci kartelového jednání hovoří zejména to, že správní odpovědnost a její důsledky, především velmi vysoké pokuty, jsou trestem pouze pro majitele podniku zúčastněného na kartelu, kteří často ani netuší, že se jejich podnikem kartelu zúčastnil. Naopak ti, kteří kartel fakticky domluvili, tedy manažeři podniků, jsou v systému bez trestní odpovědnosti beztrestní.²¹³ Navíc hrozba trestem odnětí svobody nejméně naplňuje požadavek dostatečně přísných sankcí, jako klíčového prvku, nejen úspěšného programu shovívavosti, ale i celého soutěžního práva.

Zavedení trestněprávního postihu, však často má negativní dopad na motivaci žadatelů o leniency a i to je důvod, proč se velká část států k jeho uzákonění doposud nepřiklonila. Soutěžitelé totiž nejsou ochotni poskytovat informace o kartelu, pokud existuje nebezpečí, že tyto informace budou využity k trestněprávnímu potrestání jejich zaměstnanců.²¹⁴ Je proto třeba upravit fungující systém záruk ve vztahu k programu shovívavosti – trestní postih kartelistů, aby oba instituty byly dostatečně účinné a vzájemně nekolidovaly.

8.1 Kriminalizace kartelů a evropské soutěžní právo

Evropská komise nemá pravomoc ukládat podnikům ani jejich zaměstnancům trestněprávní sankce za porušení kartelového práva. Evropské soutěžní právo však členským státům EU přiznává právo postihovat jednání, které

---

²¹³ NERUDA, R. Nejen o kriminalizaci kartelů. [cit. 11. srpna 2010] Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nejen-o-kriminalizaci-kartel.html>.

²¹⁴ REYNOLDS, M. J., ANDERSON, D. G. Immunity and Leniency in EU Cartel Cases: Current Issues. *European Competition Law Review*. 2006, č. 2, s. 89.

je v rozporu s články 101 a 102 SFEU, sankcemi podle jejich vnitrostátní úpravy, tedy i sankcemi trestněprávními.²¹⁵ V takovém případě se tedy neaplikuje zásada *ne bis in idem* a protisoutěžní jednání, které Komise potrestá podle pravidel soutěžního práva, může národní soud postihnout v rovině práva trestního. V současné době postihuje kartely trestněprávní sankcí 11 členských států EU.²¹⁶ Může tedy nastat situace, kdy kartel mající komunitární rozměr a porušující tudíž evropské právo, bude potrestán mimo jiné i trestněprávně, právem národním.

Rozdílné sankcionování stejného protisoutěžního jednání v členských státech by s ohledem na existenci ECN a skutečnost, že národní soutěžní úřady si zde předávají své informace o kartelech, mohlo způsobovat problémy. Využití těchto informací jako důkazů pro trestněprávní penalizaci by ohrožovalo základní procesní práva stíhaných osob, které většinou požívají širších práv na obhajobu v trestním řízení, než v řízení správním (např. pokud se týká práva nevypovídat).²¹⁷

Proto je v článku 12 Nařízení 1/2003 stanoveno pravidlo, že předané informace mohou být použity národním soutěžním úřadem jako důkaz pouze za účelem aplikace článků 101 a 102 SFEU, případně paralelně práva národního, pokud jeho aplikace nevede k odlišnému výsledku. Informace tedy nelze využít při aplikaci výhradně vnitrostátního práva. Navíc použití předaných informací jako důkazu pro penalizaci fyzických osob, je možné pouze za situace, kdy sankce hrozící fyzickým osobám jsou v obou státech obdobné. Pro pojem obdobně je relevantní, zda se jedná o trest odnětí svobody, pokutu nebo jinou sankci. A nikoliv dělení na sankce trestní a správní.²¹⁸ Pokud tedy fyzické osobě hrozí za protisoutěžní jednání trest odnětí svobody, je informaci možno předat pouze hrozí-li tento trest v obou jurisdikcích.²¹⁹

---

²¹⁵ Srovnej čl. 5 a 6 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince .2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy

²¹⁶ BEHRE D.K., COHEN, M., WARDEN, K. Global overview in Cartel regulation, *Global Competition Review*, 2010. [cit. 3. srpna 2010] Dostupný na: http://www.paulhastings.com/assets/publications/1527.pdf?wt.mc_ID=1527.pdf

²¹⁷ Odst. 28 písm. c) Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro ochranu hospodářské soutěže (2004/C 101/03).

²¹⁸ Odst. 28 písm. c) Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro ochranu hospodářské soutěže (2004/C 101/03).

²¹⁹ PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. 1.vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 118.

Pokud se týká informací získaných na základě žádosti o leniency, Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro ochranu hospodářské soutěže výslovně stanoví, že informace takto získané, nesmí být předány jinému národnímu soutěžnímu úřadu. Ledaže ten se zaváže, že nepoužije tyto informace k uložení sankce žadateli o shovívavost nebo komukoliv z jeho zaměstnanců či bývalých zaměstnanců.²²⁰

I přes tato opatření se někteří autoři domnívají, že riziko uložení trestu odnětí svobody ze strany některého členského stát a výměna informací v rámci ECN, může mít stále dopad na efektivitu vyšetřování a snížení počtu žádostí o shovívavost. Profesor Wils tvrdí, že riziko uvěznění může kartelisty dokonce přimět k tomu, aby se snažili ještě lépe ukrýt důkazy svého protisoutěžního jednání. Mimo rámec programu shovívavosti se soutěžitelé mohou z důvodu výměny informací obávat spolupracovat s vyšetřujícím a poskytovat mu skutečně všechny informace, které mají.²²¹ Systém a pravidla ECN jsou ukázkou toho, jak zajistit společné fungování trestněprávního a správního postihu soutěžního práva.²²² Důsledná evropská harmonizace kriminalizace kartelů by ale jistě přinesla efektivnější výsledky při prosazování soutěžního práva.

8.2 Kriminalizace kartelů v ČR

Trestněprávní postih protisoutěžního jednání není v České republice novinkou. Trestní zákon č. 140/1961 upravoval trestný čin „Porušování závazných pravidel hospodářského styku“.²²³ Jeho objektivní stránka byla popsána stejně: porušení pravidel hospodářského styku. Jednalo se tedy o extenzivní skutkovou podstatu, podle níž bylo možné stíhat jak kartely, tak zneužití dominantního postavení a nedovolené spojování soutěžitelů. Její úprava byla tedy natolik široká,

---

²²⁰ Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro ochranu hospodářské soutěže (2004/C 101/03), odst. 39.

²²¹ WILS, P.J.W. Is criminalization of EU Competition Law the Answer? *World Competition*, 2005, č. 28(2), s. 154.

²²² KROES, N. Tackling cartels – a never-ending task. *Anti-Cartel Enforcement: Criminal and Administrative Policy – Panel session Brasilia*, projev ze dne 8. října 2009, dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/09/454&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

²²³ § 127 zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.

že v podstatě znemožňovala jakoukoliv reálnou aplikaci.²²⁴ Protože nebyla v praxi uplatňována, neměla ani žádný odstrašující efekt.

Nový trestní zákoník, který nabyt účinnosti dne 1.1.2010 zavádí do českého právního řádu výrazně zúženou trestní odpovědnost v oblasti soutěžního práva. Trestný čin „Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže“ se vztahuje pouze na horizontální kartely, tedy dohody uzavírané mezi přímými konkurenty resp. na fyzické osoby, které tyto kartelové dohody se svým konkurentem uzavřely.²²⁵ Tento trestný čin spáchá ten, „kdo v rozporu s jiným právním předpisem na ochranu hospodářské soutěže se svým konkurentem uzavře dohodu o určení ceny, dohodu o rozdělení trhu nebo jinou dohodu narušující hospodářskou soutěž.“²²⁶

Nové úpravě se nedají upřít jistá pozitiva. Skutková podstata postihuje pouze ta nejzávažnější protisoutěžní jednání, za která ukládá přísnější tresty, než podle předchozího zákoníku. Je-li totiž tímto trestným činem způsobena škoda převyšující 5 milionů Kč, (což bude v případě kartelů pravidlem) a tím naplněna kvalifikovaná skutková podstata, pak soud pachateli uloží trest odnětí svobody ve výši dva roky až osm let.²²⁷

Přesto se na toto ustanovení trestního zákoníku po jeho přijetí snesla vlna kritiky. Jeho odpůrci mu vyčítají především výkladové nejasnosti, kdy pachatel je popisován jako společnost, která samozřejmě podle českého práva nemůže být trestně odpovědná. Objevují se obavy z toho, že orgány činné v trestním řízení nebudou mít dostatečné odborné a specializované schopnosti, aby dokázaly toto kartely stíhat, a tím se tento trestný čin stane opět jen v praxi nevyužívaným a „spícím“ paragrafem, bez odstrašujícího účinku.²²⁸ Problematická je i otázka

---

²²⁴ Výroční zpráva ÚOHS pro rok 2009, s. 6. Dostupná na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf

²²⁵ Vláda ČR, Důvodová zpráva k návrhu nového trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb.), k § 248.

Automatizovaný systém právních informací – ASPI LIT 31875CZ.

²²⁶ § 248 odst. 2 zákona č. 40/2009 trestní zákoník.

²²⁷ VALOUŠKOVÁ, Z. Kriminalizace kartelů – nad paragrafem 248 trestního zákoníku. Antitrust, 2009, [cit. 3. srpna 2010]. Dostupné z: <http://www.antitrust.cz/kriminalizace-kartelu-nad-paragrafem-248-trestniho-zakoniku-p-9.html>.

²²⁸ NERUDA, R. Nejen o kriminalizaci kartelů. [cit. 3. srpna 2010] Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nejen-o-kriminalizaci-kartel.html>.

souběžného správního a trestního řízení, která mohou být v souvislosti s kartelem vedena a s tím spojené nebezpečí dvojího postihu.²²⁹

Za nejzávažnější důsledek přijetí nové úpravy osobně považuji ohrožení fungování programu shovívavosti. Jak již bylo řečeno, současná úprava leniency neposkytuje ochranu od trestního postihu. Ten, kdo ÚOHS nahlásí svou účast na zakázané dohodě, se tak nakonec může dočkat toho, že důkazy které předložil, budou proti němu samotnému použity v trestním řízení. Pokud tedy nebudou přijata pravidla pro vzájemné fungování ustanovení § 248 trestního zákoníku a programu shovívavosti, může nastat situace, kdy soutěžitelé raději zcela přestanou s ÚOHS spolupracovat, své důkazy ukryjí ještě precizněji a kriminalizace kartelů povede v konečném důsledku k významnému snížení počtu odhalených kartelů.²³⁰ Vzhledem k tomu, že český program shovívavosti má formu pouhého oznámení, není možné, aby derogoval trestní zákoník. Předseda ÚOHS Rafaj proto uvedl, že Úřad nepokládá za nezbytné a vhodné upravit samotné oznámení o programu, tak aby poskytovalo fyzickým osobám ochranu před trestními sankcemi. Probíhá však diskuze ohledně změny jak trestního zákoníku tak ZOHS, tak aby úspěšným žadatelům o leniency byla taková ochrana zaručena.²³¹

Je zřejmé, že taktikou českého zákonodárce bylo nejprve zavést nový trestný čin do právního řádu a až poté vyřešit problémy s jeho aplikací spojené. Případně spoléhal na to, že nová skutková podstata bude v praxi stejně nevyužívána, tak jako ta předchozí (jak tomu i zatím vše nasvědčuje).²³² Je samozřejmě těžké hodnotit novou úpravu po tak krátké době její účinnosti, přesto

---

²²⁹ VALOUŠKOVÁ, Z. Kriminalizace kartelů – nad paragrafem 248 trestního zákoníku. Antitrust, 2009, [cit. 3. srpna 2010]. Dostupné z: <http://www.antitrust.cz/kriminalizace-kartelu-nad-paragrafem-248-trestniho-zakoniku-p-9.html>.

²³⁰ POKORNÝ, R. Will the possibility of criminal sanctioning of cartels contribute to more effective enforcement of competition law? [cit. 3. srpna 2010]. Publikace z konference Competition Day, s. 30 Dostupné z:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Ke_stazeni/Comp_Day_EN_web_maly.pdf

²³¹ Rozhovor s Petrem Rafajem v Global Competition Review, č. 2, 2010, str. 29-30. Dostupný na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Clanky_EN/GCR_02_2010.pdf.

²³² BEJČEK, J. Trest jako vůle a představa? (O komplementaritě a konkurenci sankcí) ve sborníku Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. vydání. Brno: Masarykova Universita, 2009. Dostupný na: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/omezenost_sankci/Bejcek_Josef_1154_.pdf

se ztotožňují s názorem místopředsedy ÚOHS Nerudy, že ustanovení § 248 představuje „spící stvůru“²³³ českého kartelového práva.

---

²³³ Projev Roberta Nerudy na Konferenci o prosazování soutěžního práva v nových členských státech EU. Informační listy ÚOHS, č. 2, 2010, s. 7. Dostupný na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2010/Infolist_2010_02_konferenc e.pdf

9 Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva a jeho vliv na program shovívavosti

V předchozích kapitolách jsem se zabývala principy fungování programu shovívavosti a kriminalizací kartelů, tedy některými aspekty veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva. Prosazování soutěžního práva je však založeno na dvou pilířích, vedle veřejnoprávního (*public enforcement*) je to také soukromoprávní vymáhání (*private enforcement*), které se od veřejnoprávního liší jak metodou právní regulace, tak i jinou funkcí a konkrétním účelem. Zatímco veřejnoprávní vymáhání soutěžního práva vrchnostensky zajišťuje ukončení protisoutěžního jednání tím, že deklaruje porušení soutěžního práva a ukládá za něj sankci a jeho objektem je tedy ochrana soutěže, pomocí soukromoprávního vymáhání se konkrétní poškozený subjekt domáhá kompenzace důsledků protisoutěžního jednání a objektem je tedy ochrana jednotlivých subjektů.²³⁴ *Public enforcement* chrání především veřejný zájem a umožňuje sankcionování porušitelů, zatímco jedině díky *private enforcement* se může poškozená osoba domáhat náhrady škody.²³⁵ Uplatňováním těchto způsobů prosazování soutěžního práva se tak dosáhne různých výsledků, a proto by se měly vzájemně doplňovat. Zajímavostí je, že zatímco v USA je za pomoci soukromoprávních žalob řešeno 90 % všech soutěžních případů, v rámci Evropské unie je význam veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva neporovnatelně větší a soukromoprávní vymáhání má ve skutečnosti jen doplňkovou funkci.

Kompetenci národních soudů, přímo aplikovat články 101 a 102 SFEU, zavedl článek 6, nařízení č. 1/2003 ES. Soudy mohou rozhodovat především o neplatnosti zakázané dohody, o majetkových nárocích souvisejících s takovou neplatnou dohodou a o předběžném opatření.²³⁶ Nejvýznamnější je však rozhodování o žalobě na náhradu škody, vzniklé protisoutěžním jednáním. Jen díky

---

²³⁴ RAUS, D., ORŠULOVÁ, A. Aktuální aplikační otázky soukromoprávního prosazování dodržování veřejného soutěžního práva v České republice a na Slovensku. *Justičná revue*, 2009, č. 12, s. 1657.

²³⁵ PETR, M. Bílá kniha o náhradě škody způsobené porušením soutěžního práva. *Právní zpravodaj*, Praha: C.H. Beck, 2008, č. 10.

²³⁶ MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL, J. *Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 399.

ní má poškozený právo požadovat kompenzaci újmy, kterou mu veřejnoprávní postih nemůže přiznat.

I přes své výhody, je soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v Evropské unii využíváno minimálně. Studie, kterou si Komise nechala v roce 2004 vypracovat, odhalila na území EU pouze 60 případů, ve kterých byla podána žaloba na náhradu škody. A jen ve 28 z nich, pak byla náhrada škody skutečně přiznána.²³⁷ Komise se proto rozhodla soukromoprávní prostředky vymáhání kartelového práva podpořit, a to především prostřednictvím harmonizace jejich úpravy v jednotlivých členských státech.

Ve vztahu *public – private enforcement* je třeba najít vyvážený poměr. Tím, že sledují odlišné konkrétní cíle, se mohou dostávat do střetu, a to především pokud jde o program shovívavosti, který neposkytuje ochranu před soukromoprávním vymáháním škod. *Private enforcement* působí na program shovívavosti vysloveně negativně. Žadatel o leniency se totiž v případném civilním sporu dostává do nevýhodné pozice. Důkazy, které předložil soutěžnímu úřadu, mohou být žalobcem velmi jednoduše použity proti němu. S ohledem na solidární odpovědnost kartelistů, pak bude velmi znevýhodněn oproti ostatním členům zakázané dohody, kteří sebeobviňující důkazy neposkytli. Pokud bude možné žaloby efektivně uplatňovat, bude případný oznamovatel při porovnávání zisků a ztrát podání žádosti o leniency vždy kalkulovat i s případným rizikem, že poté co své protisoutěžní jednání odhalí, bude proti němu podána žaloba na náhradu škody.

Přesto je *private enforcement* nezbytným a přesto v současné době v Evropě minimálně využívaným nástrojem vymáhání soutěžního práva. Proto se na něj dále zaměřím poněkud podrobněji, a to především s důrazem na to, jakým způsobem je řešen jeho poměr k programu shovívavosti. Nesnadným úkolem bude upravit tento rozporný vztah tak, aby si nástroje vzájemně nesnižovaly svoji efektivitu a aby byla možná jejich paralelní existence.

---

²³⁷ WAELBROECK, D., SLATER, D., EVEN-SHOSHAN, G. Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules. Brusel: Ashurst, 2004, s. 1. [citované 12.srpna 2010] Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/comparative_report_clean_en.pdf

9.1 Soukromoprávní postih kartelů v USA

Soukromoprávní vymáhání kartelového práva v USA je nejen velmi účinný, ale i tradiční institut, který byl upraven v *Sherman Act* již v roce 1890. Přestože jeho efektivita je jistě z velké části založena na zvyklostech amerického právního prostředí, byl nepochybně pro Komisi (potažmo členské státy) inspirací, jak podnítit soukromoprávní žaloby proti kartelistům. Systém je založen na odstrašujícím efektu, který zajišťují tzv. *trable damage actions*.²³⁸ Žalobci může být soudem přiznána až třikrát vyšší náhrada, než byla skutečná, vzniklá škoda. Taková nabídka, představuje výraznou motivaci k podání žaloby pro soukromoprávní žalobce.²³⁹ Jejich pozici pak výrazně ulehčují další instituty, jako možnost společných žalob (*class actions*) pro žalobce, kterým byla způsobena škoda menšího rozsahu a princip společné a nerozdílné odpovědnosti všech účastníků zakázané dohody za celou škodu, kterou kartel způsobil.

Aby mohl v takto podbízivém systému soukromoprávních žalob program shovívavosti fungovat, bylo třeba zavést zvýhodnění a určitou ochranu pro žadatele o shovívavost. Tzv. *detrebling* klauzule²⁴⁰ zaručuje úspěšnému žadateli o shovívavost, že odpovídá pouze za skutečně způsobenou škodu (nemusí se tedy obávat trojnásobného zvýšení), a pouze do výše, kterou způsobil svým vlastním jednáním (neručí spolu se zbylými kartelisty společně a nerozdílně). Musí ale s poškozenými plně spolupracovat, ve chvíli, kdy pomocí *treble actions* žalují zbývající kartelisty.²⁴¹

---

²³⁸ Čl. 7 Sherman Act, čl. 4 Clayton Act.

²³⁹ GREENFIEL, L.B., OLSKY, D.F., Treble Damages: To What Purpose and To What Effect? [staženo dne 12.8.2010]. Dostupný na <http://www.wilmerhale.com/files/Publication>.

²⁴⁰ Zavedená v roce 2004 v The Antitrust Criminal Penalty Enhancement and Reform Act

²⁴¹ HAMMOND S. D., An Update of the Antitrust Division's Criminal Enforcement Program, Washington, 2005, [citováno 11.srpna 2010]. Dostupné z: <http://www.justice.gov/atr/public/speeches/213247.htm>.

9.2 ***Žaloby na náhradu škody způsobené porušením evropského soutěžního práva***

Prvním případem, ve kterém se ESD zabýval problematikou náhrady škody, bylo rozhodnutí *Courage*, vydané v roce 2001. ESD v něm uvedl, že každý jednotlivec je oprávněn domáhat se před národními soudy náhrady škody, vzniklé z porušení čl. 101 SFEU, a to i když je stranou takové zakázané dohody.²⁴² Rozhodnutí *Manfredi*²⁴³ později poukázalo na skutečnost, že v EU neexistuje jednotný systém hmotněprávní a procesní úpravy žalob o náhradu škody vzniklé z porušení soutěžního práva, což způsobuje překážky jejich úspěšného vymáhání.²⁴⁴ Tyto žaloby jsou zatím využívány jen minimálně, a to i z toho důvodu, že Komise není nakloněna zveřejňování důkazů použitých ve svém řízení a soukromoprávní žalobci jsou tak ponecháni prakticky bez možnosti prokázat porušení soutěžního práva.²⁴⁵ Neexistence jednotného systému civilní odpovědnosti za zakázané dohody vede také k tomu, že úspěšný žadatel o shovívavost není vůbec chráněn nebo zvýhodněn, je-li žalován pro újmu způsobenou třetí straně. Někteří autoři upozorňují také na nebezpečí tzv. *forum shopping*. Nařízení Řím II²⁴⁶ totiž zavedlo možnost pro žalobce na náhradu škody způsobenou narušením trhu ve více zemích, zvolit si žalobu podle práva soudu bydliště žalovaného, nebo práva země, jejíž trh je narušen. Žalobce si tedy může vybírat, jaká právní úprava je pro něj vstřícnější.²⁴⁷

---

²⁴² Rozsudek ESD ze dne 20. září 2001, C-453/99 *Courage*, odst. 24, 26, 28. Paradoxní je, že pan Crehan, sice svým sporem významně přispěl k rozvoji soukromoprávního vymáhání soutěžního práva v EU, sám však po 13-ti letech soudních sporů vyzískal jakoukoliv náhradu škody.

²⁴³ Rozsudek ESD ze dne 13. července 2006, ve spojených věcech C-295/04 až C-298/04, *Manfredi*.

²⁴⁴ WHISH, R., *Competition Law*, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009, s. 294.

²⁴⁵ Srov. Oznámení Komise č. 139/2004 o pravidlech pro přístup do spisu Komise v případech podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES, článků 53, 54 a 57 Dohody o EHP a nařízení Rady (ES) (2005/C 325/07).

²⁴⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

²⁴⁷ HAJNÁ-STEINEROVÁ, K. Soukromé prosazování soutěžního práva. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 300

Tyto nedostatky systému žalob na úrovni EU se Komise pokouší vyřešit diskusí, kterou zahájila v roce 2005 vydáním tzv. Zelené knihy²⁴⁸, v roce 2008 následovala tzv. Bílá kniha²⁴⁹. Při jejich popisu se zaměřím především na otázky, jakým způsobem řeší vztah žalob na náhradu škody a programu shovívavosti.

9.2.1 Zelená kniha

Účelem Zelené knihy bylo definovat hlavní překážky účinného fungování systému žalob na náhradu škody a předložit alternativy opatření, které podpoří jejich častější využívání. Při jejím vydání komisařka Neelie Kroes zdůraznila, že přestože ESD definovala právo na náhradu škody, jako nezbytnou součást účelného uplatňování evropských soutěžních pravidel, je toto právo poškozeného stále spíše teoretické a v praxi se příliš neuplatňuje.²⁵⁰

Při přípravě Zelené knihy se Komise výrazně inspirovala systémem *private enforcement* v USA, což vyplývá například ze zařazení odstrašujícího efektu, v podobě možnosti ukládat povinnost k náhradě dvojnásobné škody.

Ve vztahu k programu shovívavosti nabídla Zelená kniha tři možnosti řešení. Vyloučení možnosti soutěžních úřadů, poskytovat žádost o leniency jiným osobám a omezení civilní odpovědnosti úspěšného žadatele o leniency, buď podmíněným snížením náhrady škody, nebo výjimkou ze solidární odpovědnosti, kdy by žadatel odpovídal pouze za svůj podíl na trhu ovládaném kartelem. Možnost „utajení“ žádosti bude v případě meritorně skončeného právního řízení, minimálně v ČR problematická. Soutěžní orgán (s výjimkou Komise) má povinnost předložit svůj spis na požádání soudu, který bude o náhradě škody rozhodovat. Žalobce se tak bude ve spise moci seznámit i s žádostí o snížení pokuty.²⁵¹ Omezení

---

²⁴⁸ Zelená Kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. KOM(2005)672. [Citováno 12. srpna 2010]. Dostupný na: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2005/com2005_0672cs01.pdf.

²⁴⁹ Bílá Kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. KOM(2008)165. [Citováno 14. srpna 2010]. Dostupná z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/whitepaper_cs.pdf

²⁵⁰ Competition: Commission launches consultations on facilitating damages claims for breaches of EU competition law. Dostupné na:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1634>.

²⁵¹ PETR, M., Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1.vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 144

odpovědnosti za škodu, považuji za přínosné řešení, zvláště pokud by úspěšnému žadateli o shovívavost byla snižována částka, kterou po něm žalobci mohou nárokovat, výměnou za poskytnutí důkazů o zbylých kartelistech, tak jak to předpokládá doprovodný pracovní dokument k Zelené knize.²⁵²

Komise vyzvala k předkládání připomínek k této knize a na jejich základě pak předložila návrh řešení jak podpořit soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v EU, v podobě Bílé knihy.

9.2.2 Bílá kniha

Hlavní zásadou Bílé knihy je kompenzační princip. Komise stanoví, že každá osoba, která utrpěla škodu porušením soutěžního práva EU, musí mít zajištěn rovný přístup k účinným nápravným mechanismům a plnému odškodnění za utrpěnou újmu. Myšlenka odstrašujících *double damages* je opuštěna a kniha přímo stanoví, že vychází z evropské právní kultury a tradic. V neposlední řadě uvádí, že systém žalob o náhradu škody, má jen doplňovat, nikoliv nahrazovat nebo dokonce ohrožovat veřejnoprávní postih kartelů, což je významné prohlášení právě z hlediska leniency.

V knize je vymezeno devět hlavních okruhů doporučení, jejichž zavedením by se zlepšila situace civilních žalobců.²⁵³ Mezi ně patří především tyto návrhy: právo žalovat na náhradu škody vztahující se i na nepřímého odběratele, na kterého byla škoda přenesena v důsledku navýšení ceny. Zavedení institutu reprezentativních žalob, umožňující podat žalobu sdružením jménem poškozených. Povinnost zpřístupnění důkazů, kterou může soud uložit žalovanému, pakliže žalobce prokáže, že se nejedná o svévolnou žalobu. Meritorní rozhodnutí soutěžních úřadů mají být závazná pro národní soudy a odpovědnost kartelistů za škodu by měla být objektivní, tedy bez ohledu na zavinění.²⁵⁴

---

²⁵² Comission Staff Working Paper. Annex to the Green Paper. SEC(2005) 1732. [cit. 12. srpna 2010] Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/sp_en.pdf

²⁵³ Jedná se o tyto okruhy: Právo podat žalobu: nepřímí odběratelé a kolektivní vymáhání, přístup k důkazům: zpřístupnění mezi stranami, závaznost rozhodnutí vnitrostátních orgánů pro ochranu hospodářské soutěže, zavinění, náhrada škody, přenos navýšené ceny, promlčecí lhůty, náklady související s žalobami o náhradu škody a vazba mezi programy shovívavosti a žalobami o náhradu škody.

²⁵⁴ WHISH, R., Competition Law, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009, s. 320.

Ochrana před zpřístupněním důkazů ve vztahu k prohlášením, které podniky předložily v rámci žádosti o shovívavost, by se měla vztahovat na veškerá prohlášení, které podniky předložily v souvislosti s porušením článku 101 SFEU. A to bez ohledu na to, zda soutěžní orgán takovou žádost přijme nebo zamítne, a ať už před nebo po vydání rozhodnutí soutěžního orgánu.²⁵⁵ Komise rovněž neopustila myšlenku omezení civilní odpovědnosti právnické osoby, které byla prominuta pokuta, a to pouze na nároky vznesené jejími přímými nebo nepřímými smluvními partnery.²⁵⁶

Bílá kniha výslovně stanoví, že úprava vztahu k programu shovívavosti vyžaduje další debatu a dořešení. Zatím však představuje jakousi zlatou střední cestu, kdy zvýhodňuje podnik spolupracující se soutěžním úřadem a tak zachovává výhodnost programu shovívavosti a zároveň tyto podniky nepřiměřeně nezbavuje odpovědnosti za svůj podíl na protiprávním jednání. Z toho důvodu, se mi navržené řešení zdá vhodné.

9.2.3 Nejnovější vývoj

V roce 2009 navázala Komise na své předchozí úsilí vypracováním Návrhu směrnice týkající se pravidel platných pro žaloby na náhradu škody z titulu porušení čl. 81 a 82 SES (dále jen Návrh směrnice). Návrh směrnice se měl týkat pouze žalob na náhradu škody způsobené *hard-core* kartely a jen těch, které byly podány po konečném rozhodnutí soutěžního orgánu o protiprávním jednání podniků (*follow-on actions*).²⁵⁷ Návrh byl však pár dní před svou oficiální publikací stažen a nadále není dostupný, z toho důvodu jsem se s ním neměla možnost seznámit.

Důvodem jeho stažení byla především kritika, a to jak ze strany členských států, odborné veřejnosti i Evropského parlamentu. Ti si stěžovali především na to,

---

²⁵⁵ Bod 2.9 Bílé knihy. Komise se tak snaží zabránit tomu, aby jí podniky ze strachu z žalob nepodávali v rámci žádosti o shovívavost zkreslené informace.

²⁵⁶ Tamtéž. Komise se domnívá, že by tak podnik mohl lépe předvídat náhradu škody, kterou bude muset uhradit.

²⁵⁷ ALMERO, J., REHER, T., Towards the Directive on Private Enforcement of EC Competition Law: Is the Time Ripe? [cit. 14. srpna 2010]. Global Competition Review. Dostupný na: <http://www.globalcompetitionreview.com/reviews/19/sections/67/chapters/738/private-antitrust-litigation/>.

že Komise nevezala při přípravě Návrhu směrnice v potaz jejich připomínky k Bílé knize. Ty nejzávažnější výtky proti Návrhu směrnice se týkaly přímo zpochybňování pravomoci Evropské komise, harmonizovat tuto oblast národních právních řádů.²⁵⁸ Bude jistě zajímavé sledovat, zda se Komise, po tomto svém neúspěchu, odhodlá k dalšímu legislativnímu návrhu. Zajímavostí je, že Komise neprosazuje soukromoprávní postih jen na úrovni legislativní, ale sama jde i příkladem. A to tím, že společnost, které nejprve uložila pokutu za účast na zakázané dohodě ve věci *Elevators and escalators*,²⁵⁹ pak v roce 2007 zažalovala o náhradu škody, kterou jí měla způsobit tím, že se účastnila na stavbě budovy Komise.²⁶⁰

9.3 Soukromoprávní postih kartelů v ČR

Právě na konkrétním případě České republiky lze poukázat na překážky, které způsobují, že žaloby na náhradu škody vzniklé porušením soutěžního práva, jsou v Evropě prakticky nevyužívaným institutem. V zákoně o ochraně hospodářské soutěže, ani jiném platném zákoně není otázka soukromoprávních nároků vyplývajících ze soutěžního práva výslovně řešena. Tyto žaloby se tak řídí obecnou úpravou žaloby na náhradu škody, tedy úpravou obchodního a občanského zákoníku, která je příliš obecná, aby mohla reflektovat zvláštnosti soukromoprávního postihu kartelů. Absence této specifické zákonné úpravy způsobuje rovněž nejasnosti, zda soudy vůbec mohou přímo aplikovat ZOHS ve sporech o náhradu škody.²⁶¹ Úřad se sice pokoušel prosadit do poslední novely ZOHS nové ustanovení, upravující *private enforcement*, to bylo však vypuštěno, na základě zamítavého stanoviska Legislativní rady vlády.²⁶²

---

²⁵⁸ MARCOS, F., SANCHEZ GRAELLS, A.,: Towards a European Tort Law. Damages Actions for Breach of Antitrust rules: Harmonising Tort Law through the Back Door? *European Review of Private Law*, č.3, 2008, [cit. 14. srpna 2010]. Dostupný na:

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1028963.

²⁵⁹ Rozhodnutí Komise ze dne 21. února 2007, *Elevators and escalators*, COMP/E-1/38.823.

²⁶⁰ Blíže k tomu: NERUDA, R. Komise žaluje kartelisty o náhradu škody. [cit. 15. srpna 2010] Dostupné z:

<http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/komise-zaluje-kartelisty-o-nahradu-skody.html>.

²⁶¹ Blíže k tomu: MUNKOVÁ, J., KINDL, J. Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. S. 20.

²⁶² Informační list ÚOHS, soukromé prosazování soutěžního práva, č. 4 (2008), s. 5 [cit. 15. srpna 2010]. Dostupné z:

Dalšími prvky, které snižují zájem o podání žaloby na náhradu škody je poměrně důvodná obava z neunesení důkazního břemena žalobcem, který musí prokázat nejen porušení pravidel hospodářské soutěže (což v případě existence rozhodnutí ÚOHS není problém), ale i výši jemu způsobené škody a příčinnou souvislost mezi škodou a jednáním soutěžitele. Dalším záporem civilních sporů je dlouhá doba čekání na soudní rozhodnutí, především v porovnání k lhůtám v jakých o stejných případech rozhoduje ÚOHS. Dále je třeba zmínit i celkovou neznalost veřejnosti o možnosti podat žalobu na náhradu škody způsobené porušení soutěžního práva.

Ustanovení § 135 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád stanoví, že soud je v civilním řízení vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán správní delikt a kdo jej spáchal. Soud také může uložit orgánu předložení listiny, která je potřebná k důkazu.²⁶³ A právě tato obecná možnost soudu v civilním řízení, je „nebezpečím“ pro žadatele o leniency. Soud si velice jednoduše může vyžádat usvědčující důkazy, které spolupracující soutěžitel sám na sebe Úřadu prozradil. Momentálně může být pro potencionálního žadatele uklidněním fakt, že přestože k podávání žalob na náhradu škody vzniklé protisoutěžním jednáním dochází, jsou jen velmi ojedinělé a řízení zpravidla končí smírem mezi stranami. Zatím není v ČR známo jediné rozhodnutí, ve kterém by žalující vysoudil náhradu škody.²⁶⁴ Tato situace se ale v budoucnu nejspíše změní.²⁶⁵ Z toho důvodu je dle mého názoru nezbytné, přijmout úpravu o neposkytování některých informací ze spisu (především žádosti o leniency), tak aby žadatel o leniency alespoň nebyl znevýhodněn oproti ostatním kartelistům.

9.4 *Shrnutí*

Veřejnoprávní i soukromoprávní prosazování soutěžních pravidel jsou součástí společného systému vynucování soutěžního práva a tudíž i přes všechny

---

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2008/Infolist_2008_04_Private_enforcement.pdf

²⁶³ Ustanovení § 129 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

²⁶⁴ Informační list ÚOHS, soukromé prosazování soutěžního práva, č. 4 (2008), s. 11 [cit. 15. srpna 2010]. Dostupné z:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2008/Infolist_2008_04_Private_enforcement.pdf

²⁶⁵ Jak vyplývá z výše popsané aktivitě Komise směřující k podpoře těchto žalob.

vzájemné rozdíly mají hlavní účel společný - odrazovat od jednání, jež je v rozporu s hospodářskou soutěží. Soutěžní úřady nemají kapacity, aby postihovaly veškerá protisoutěžní jednání, v některých případech (například vztahy jen mezi dvěma stranami) je tak dokonce vhodnější, prosazují-li dodržování pravidel hospodářské soutěže soukromé subjekty cestou soukromoprávního vymáhání, v jehož rámci sledují vlastní zájem. Na území EU je však *public enforcement* jednoznačně nejvýznamnějším prostředkem odkrývajícím kartely. Opatření přijatá k podpoře soukromoprávního vymáhání, by proto neměla nadměru ovlivňovat veřejnoprávní postih a především jeho nejúčinnější nástroj - program shovívavosti.²⁶⁶

V současné situaci, kdy je úprava žalob na náhradu škody vzniklé z protisoutěžního jednání a jejich střetu s leniency napříč členskými státy EU zcela nedostatečná a nejednotná, je jednoznačně nezbytné přijmout evropskou úpravu. Komise předložila řadu variant, jak tento střet vyřešit. Domnívám se, že úspěšnější potenciál měly návrhy obsažené v Zelené knize, a to vzhledem k tomu že Bílá kniha nabídla spíše obecnější instituty. Souhlasím s Nerudou, že nejlepším řešením je zachovat právo na náhradu škody i proti žadateli o shovívavost, protože rozšířením účinků leniency i na soukromoprávní oblast by bylo nepřiměřeně zasaženo právo poškozeného na kompenzaci vzniklé škody.²⁶⁷ Na druhou stranu je však žádoucí, aby v rámci zachování efektivity programu shovívavosti, byl žadatel o leniency v řízení o náhradu škody způsobené porušením soutěžního práva určitým způsobem zvýhodněn. Za nejvhodnější variantu považuji výjimku pro žadatele z jinak obecné solidární odpovědnosti kartelistů.

Pouze právně závazná úprava těchto pravidel pak může skutečně garantovat právo poškozených na náhradu škody. Proto by podle mého názoru měla být v rámci EU v oblasti soukromoprávního vymáhání přijata harmonizující směrnice. Bude stačit, pokud stanoví jen určitý minimální standard a členskými státy bude i nadále ponechána možnost, aby si na jejím základě a v jejích mezích

---

²⁶⁶ KROES, N., European Commissioner for Competition Policy Reinforcing the fight against cartels and developing private antitrust damage actions: two tools for a more competitive Europe, projev ze dne 8. března 2007. Dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/07/128&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

²⁶⁷ NERUDA, R., Soukromé či veřejné vymáhání soutěžního práva, in TICHÝ, L. et al., Soukromé vymáhání kartelového práva, Praha, 2009, s. 230.

danou oblast upravily samy. Je však potřeba, aby taková směrnice důsledně řešila poměr k programu shovívavosti, bez úpravy tohoto vztahu nepovažují prosazování *private enforcement* za žádoucí.

10 Úvahy nad dalším směřováním programu shovívavosti

Z předchozích kapitol vyplývá, že program shovívavosti je fungujícím nástrojem vymáhání kartelového práva. Přesto stále existují možnosti, jak podmínky jeho využívání upravit lépe a celkově program optimalizovat, a to jak v rámci Evropské unie, tak především v rámci České republiky. Pro jeho zefektivnění je možné hledat nové způsoby nebo využít stávající úspěšnou úpravu fungující v jiných státech.

10.1 Další směřování evropského programu shovívavosti

10.1.1 Potřeba jednotného systému

Za závažný problém současného fungování programu shovívavosti na území EU považují jeho nejednotnost a fakt, že Komise je jediným soutěžním orgánem, jehož rozhodnutí o udělení shovívavosti má dopad na celé území EU. Úspěšný žadatel o shovívavost v jednom státě tedy není automaticky chráněn před pokutou v dalším státě, na jehož trh měla zakázaná dohoda rovněž dopad. Žadatel se proto musí ucházet o shovívavost ve všech zemích, které mohly být kartelovou dohodou dotčeny. Rozdílnost jednotlivých národních úprav programu shovívavosti pro něj může být takovou administrativní překážkou, že si podání žádosti rozmyslí.²⁶⁸ Přikláníla bych se proto k harmonizaci v této oblasti, a to cestou přijetí Modelového programu shovívavosti ve formě závazného právního předpisu, čímž by byly odstraněny rozdíly v jednotlivých úpravách.

Modelový program shovívavosti se úpravou institutu souhrnné žádosti pokusil usnadnit situaci žadateli, který se účastnil na kartelu majícím dopad na trhy více států. Jedná se však pouze o částečné řešení a proto by bylo vhodné

---

²⁶⁸ Některé členské státy EU například doposud program shovívavosti nezavedly. Další překážkou může být, že žadatel může mít problémy odhadnout, jaké všechny státy byly kartelem dotčeny.

zabývat se do budoucna možnostmi zavedení tzv. *one stop shop* i v rámci kartelového práva, tak jak navrhla bývalá komisařka Neelie Kroes.²⁶⁹

10.1.2 Zefektivnění řízení před Komisí

Z výročních zpráv Komise vyplývá, že přestože se počet žádostí o shovívavost každý rok zvyšuje, Komise má kapacity přijmout v průběhu roku vždy jen několik rozhodnutí. Důvodem jsou nejen požadavky na rozsáhlé vyšetření každého případu a prověření dokumentů předložených podniky, ale i omezené finanční prostředky. Žadatele o shovívavost tak může odradit několikaletá „čekací doba“ mezi podáním žádosti a vydáním rozhodnutí.

Za zcela pozitivní tak hodnotím zavedení procedury narovnání ve věci kartelů (*direct settlement*). Jeho podstata spočívá v možnosti podniku, s nímž bylo zahájeno řízení, uznat svou odpovědnost za účast na kartelu včetně právní kvalifikace výměnou za snížení pokuty ze strany Komise.²⁷⁰ Na základě důvodných obav, že tato alternativa pro podniky může narušovat atraktivitu programu shovívavosti, je výše nabídnuté slevy poměrně nízká, jen 10 %.²⁷¹ Další možností jak ulehčit práci Komise by bylo zavedení určité formy zjednodušeného řízení v méně závažných případech porušení soutěžního práva.

10.1.3 Zavedení *amnesty plus* a *penalty plus*

Existuje poměrně vysoká pravděpodobnost, že podnik účastnící se na jednom kartelu je zapleten i v další zakázané dohodě. Z toho důvodu zavedly soutěžní úřady v USA a Velké Británii tzv. *amnesty plus* a *penalty plus*. Podstatou *amnesty plus* jsem se zabývala výše. Kartelista, který není oprávněn k plné imunitě, může snížit svou pokutu tím, že oznámí svou účast na jiném kartelu na odlišném

---

²⁶⁹ KROES, N. The First Hundred Days, projev ze dne 7. dubna 2005. Dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/205&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>. Blíže k tomuto institutu GAUER, C., JASPERS, M. Designing a European solution for a „one-stop leniency shop“. *European Competition Law Review*, 2006, č. 12, s. 685–692.

²⁷⁰ NERUDA, R. Evropská komise přijala pravidla pro narovnání v soutěžních věcech. *Právní zpravodaj*, Praha: C. H. Beck, 2008 č. 9, s. 1–2.

²⁷¹ První rozhodnutí, ve kterém byla použita procedura narovnání, vydala Komise dne 19. května 2010. Jednalo se o rozhodnutí Komise COMP/38511 DRAM. Jeho veřejně dostupná verze zatím není k dispozici.

trhu.²⁷² Jejím protikladem je tzv. *penalty plus*. V případě, že se oznamovatel rozhodl vědomě nevyužít *amnesty plus* a tato jiná kartelová dohoda bude později odhalena, bude sankcionován zvýšením pokuty za účast na takovém kartelu z důvodu přitěžující okolnosti, kterou je právě neoznámení této jiné dohody.

Zavedením takového motivačního prostředku by Komise přispěla ke zrychlení procedury prokazování kartelu a ještě více by posílila obavy a nedůvěru mezi členy kartelů. Evropská komise sice v současné době umožňuje snížení pokuty podniku, který ohlásí další kartel, ale jen na základě polehčující okolnosti, která nemá jasně stanovená pravidla a její aplikace je tak v diskreční pravomoci vyšetřovatele. Zavedením jasných pravidel *amnesty plus* by se jistě zvýšila právní jistota a posílila efektivita programu.

10.2 Další směřování českého programu shovívavosti

10.2.1 Legislativní úprava programu shovívavosti

Český program shovívavosti vychází z modelového programu shovívavosti a tak jsou pravidla jeho uplatňování v zásadě dobrým předpokladem efektivního fungování. Co však způsobuje veliké problémy a dle mého názoru je největší vadou českého programu, je neexistence jakéhokoliv legislativního rámce pro jeho uplatňování. Program má podobu pouhého sdělení Úřadu na jeho internetových stránkách. Ze skutečnosti, že program shovívavosti není jakkoliv právně závazný vyplývá řada negativních důsledků.

Základním principem správního řízení je rovné postavení dotčených osob a nestrannost správního orgánu při postupu proti nim.²⁷³ Nestandardně benevolentní přístup Úřadu k žadateli o leniency, který nemá oporu v zákoně, je tak možné soudně napadnout právě pro rozpor se zákonnou zásadou zákazu diskriminace. Jak by správní soud v takém případě rozhodl, si netroufám odhadovat.

Dalším právem vyplývajícím ze správního řádu, je právo každého účastníka správního řízení nahlížet do spisu. Tím, že neexistuje zákonná úprava omezující

---

²⁷² WILS, W. P. J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. World Competition, 2007, č. 30(1), s. 42.

²⁷³ Srovnej ustanovení § 7 zákona č. 500/2004 Sb. Správní řád.

tento princip ve vztahu k žádosti o leninecy, docházelo k situaci, kdy ostatní účastníci kartelu se okamžitě po zahájení řízení dozvěděli, který soutěžitel je nahlásil a jaké důkazy předložil. I v tomto případě ale je možné namítat rozpor se zákonným právem účastníka – nahlížet do spisu. Změnu přinesla až novela ZOHS ze září 2009.²⁷⁴ Ta zavedla § 21c stanovící, že z nahlížení do spisu jsou vyloučeny ty části, které obsahují obchodní tajemství. Současnou praxí Úřadu je považovat za obchodní tajemství jak žádost o neuložení pokuty, tak všechny důkazy a dokumenty s ní předložené. Opět se ale jedná o praxi nezaloženou na legislativní povinnosti.

Zákonná úprava programu shovívavosti je z těchto důvodů naprosto nezbytná. Domnívám se, že bez ní se český program nemůže stát pro žadatele plně důvěryhodným a tedy skutečně motivujícím k oznámení vlastní účasti na zakázané dohodě. Český zákonodárce by se mohl inspirovat například polskou nebo slovenskou úpravou. Ustanovení § 38 odst. 10 zákona č. 136/2001 Zb., o ochrane hospodárskej súťaže zní: *„Podnikateľovi, ktorý počas prešetrovania dohody obmedzujúcej súťaž podľa § 4 a 5 spolupracuje s úradom, neuloží úrad pokutu alebo uloží pokutu nižšiu najmenej o 75 % z výšky pokuty, ktorú by úrad uložil v prípade, ak by podnikateľ nespĺňal súčasne tieto podmienky:*

- a) bol účastníkom dohody obmedzujúcej súťaž,*
- b) bol prvý, kto poskytol rozhodujúci dôkaz o existenci dohody obmedzujúcej súťaž,*
- c) skončil účasť v dohode obmedzujúcej súťaž najneskôr v čase, keď informoval úrad,*
- d) nedonútil iného podnikateľa zúčastniť sa na dohode obmedzujúcej súťaž alebo nebol iniciátorom uzavretia dohody obmedzujúcej súťaž,*
- e) poskytol všetky dostupné dôkazy a spolupracoval s úradom počas celého prešetrovania,*
- f) nenadobudol v dôsledku porušenia ustanovení tohoto zákona majetkový prospech.“*

---

²⁷⁴ Zákon č. 155/2009 Sb. kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

10.2.2 Vyřešení vztahu programu shovívavosti a trestního postihu kartelistů

Najít způsob, jak vyřešit otázky imunity od trestního postihu pro žadatele o leniency, nebude jednoduché. Správní sankce ze strany Úřadu totiž dopadá na soutěžitele, tedy ekonomickou entitu, zatím co trestní sankce se týká pouze individuálních fyzických osob. Navíc osoba, která je žadatelem o leniency, často nebývá zároveň pachatelem trestného činu podle § 248 trestního zákona.²⁷⁵ Příkladem může být situace, kdy vedení společnosti až zpětně zjistí, že jeden z managerů společnosti uzavřel zakázanou dohodu s konkurentem.

Bylo by zajímavé zvážit možnost zavedení nástroje *Individual Leniency*, který funguje v USA. Ten je určen pouze fyzickým osobám, které se soutěžním úřadem spolupracují nezávisle na společnosti, ze které pocházejí. Výměnou za oznámení svého protisoutěžního jednání, získají jednotlivci imunitu od trestněprávních sankcí. Jak uvádí Hammond, tento nástroj zahájil „závod o shovívavost“ mezi společnostmi a jejich zaměstnanci.²⁷⁶

Pro zvýšení právní jistoty potenciálních žadatelů by jistě bylo přínosem zavedení pravidla, že pokud se společnost kvalifikuje pro leniency typu I A, získají imunitu od trestní sankce také všichni její zaměstnanci, ředitelé a manažeři, tak jak je tomu ve Velké Británii a USA. Aby taková trestní výjimka mohla fungovat, je ale nezbytné přijmout ji v zákonné podobě.

10.2.3 Procedura narovnání

V období posledních dvou let začal ÚOHS rovněž využívat procedury narovnání v soutěžních věcech. Pomocí tohoto procesního instrumentu byl na začátku roku 2010 uzavřen již čtvrtý případ porušení soutěžního práva (rozhodnutí ve věci Kofola,²⁷⁷ Albatros,²⁷⁸ RWE Transgas²⁷⁹ a Karlovarské

---

²⁷⁵ BENEŠOVÁ, A. Program shovívavosti v evropském a českém soutěžním právu. Diplomová práce. Masarykova univerzita, 2009, s. 46.

²⁷⁶ HAMMOND, S. D. Cornerstones of an Effective Leniency Program. U. S. Department of Justice [citováno 19. srpna 2010] s. 12. Dostupný z: <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/206611.pdf>.

²⁷⁷ Rozhodnutí Úřadu ze dne 29.července 2008 sp. zn. S095/2008/KD-14495/2008/810.

minerální vody²⁸⁰).²⁸¹ Jedná se jednoznačně o velmi užitečný nástroj procesního zjednodušení. Na druhou stranu, existuje i riziko, že jeho zavedením bude snížena efektivita programu shovívavosti. Pokud budou výhody plynoucí ze spolupráce s Úřadem v rámci narovnání příliš vysoké, soutěžitelé účastníci se na zakázané dohodě vždy raději vyčkají, až bude jejich jednání odhaleno a až pak se pokusí svoji pokutu snížit pomocí narovnání. Evropská komise ve vztahu program shovívavosti – procedura narovnání zvolila správnou cestu (maximální možné snížení pokuty v rámci narovnání je pouhých 10 %), ne tak ÚOHS.

Úřad doposud nezveřejnil žádná pravidla, kterými se řídí přijímání rozhodnutí o narovnání. Z jeho dosavadní praxe plyne, že tento nástroj zatím využívá pouze v případech vertikálních dohod, tedy v situacích, které s programem shovívavosti nekolidují (rozhodnutí RWE Transgas se týkalo zneužití dominantního postavení). ÚOHS v těchto rozhodnutích snižoval pokutu o 50 %, což považují za velice přátelský přístup směrem k porušiteli práva. Pokud by taková sleva byla použita v případě, na který by mohl být aplikován program shovívavosti, znamenalo by to naprosté popření výhodnosti sebeobvinění v podobě žádosti o leniency. Soutěžitelé, kteří momentálně zvažují výhody podání takové žádosti, tak nemají představu o tom, jak by vůči nim Úřad postupoval, kdyby vyčkali, až jejich zakázanou dohodu odhalí sám. Proto pokládám přijetí alespoň oznámení o narovnání, ve kterém budou jasně stanovena pravidla toho procesu, za nezbytné pro zachování atraktivity programu shovívavosti.

10.2.4 Zrušení výjimky pro iniciátora a vůdce kartelu

K otázce absolutního vyloučení iniciátora a vůdce kartelu z možnosti ucházet se o leniency přistupují státy různě. Česká republika toto pravidlo aplikuje jak pro imunitu, tak snížení pokuty a jak ve vztahu k iniciátorovi, vůdci kartelu tak společnosti, která ostatní k účasti na kartelu nutila. Evropská unie i Velká Británie

---

²⁷⁸ Rozhodnutí Úřadu ze dne 15. ledna 2009 sp. zn. S114/2008/KD-466/2009/830.

²⁷⁹ Rozhodnutí Úřadu ze dne 24. června 2009 sp.zn. S052/2009/DP-7933/2009/820.

²⁸⁰ Rozhodnutí Úřadu ze dne 23. prosince 2009 sp.zn. S147/2008/KD-16672/2009/820.

²⁸¹ ÚOHS uzavřel čtvrtý případ narovnání. [citováno 19. srpna 2010] Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/uohs-uzavrel-ctvrty-pripad-narovnani/>.

vůdce a iniciátora kartelu z programu shovívavosti vůbec nevylučují. Ten kdo ostatní k účasti nutil, nemůže získat imunitu, je však oprávněn ke snížení pokuty výměnou za předložení důkazů s významnou přidanou hodnotou.²⁸²

Jako důvod pro tuto absolutní výjimku se často uvádí etické hledisko (vůdce musí být vždy potrestán), ale také předcházení případnému zneužívání programu shovívavosti. Argumentuje se, že vůdce kartelu by mohl leniency lehce využívat v konkurenčním boji, kdy by své konkurenty nejprve přiměl k účasti na zakázané dohodě, kterou by následně oznámil, získal imunitu od sankcí a své konkurenční protivníky ekonomicky zničil pokutou, která by jim za jejich nezákonné konání byla udělena.

Program shovívavosti je především nástrojem usnadňujícím vyšetřování kartelu, vedle této své funkce by měl ale také působit jako nástroj s odstrašujícím účinkem, zvyšující vzájemnou nedůvěru mezi kartelisty a odrazující soutěžitele od účasti na zakázané dohodě. A právě obava z výše popsaného chování iniciátora, by potencionální kartelisty měla odradit od účasti na zakázané činnosti s takovým soutěžitelem. Dále se domnívám, že vůdce kartelu, který se nemůže ke svému činu přiznat vyšetřujícímu úřadu, je pro současné i potencionální účastníky na kartelu velice důvěryhodný. V případě, kdy na duopolistickém trhu dojde k utvoření kartelu iniciátorem, se druhý účastník vůbec nemusí obávat, že by ho jeho „partner“ podvedl, jelikož ten se o leniency ucházet nemůže. Ve vysoce koncentrovaných trzích může tedy výjimka z leniency pro iniciátory kartelu vést až ke zcela opačnému než zamýšlenému efektu, a to k podpoře trvání kartelů.²⁸³

Proto si myslím, že by bylo vhodné přiznat iniciátorovi kartelu možnost ucházet se o shovívavost ve formě snížení pokuty, tak jak mu to povoluje program shovívavosti Evropské Unie. A to i přesto, že tak bude zvýšena efektivita programu na úkor přirozené spravedlnosti a etiky.

---

²⁸² Mezi další země poskytující imunitu i vůdci kartelu patří například Francie a Nizozemí.

²⁸³ RUMAK E., SITAREK P., Polish Leniency Programme and its Intersection with Private Enforcement of Competition Law. [citováno 19. října 2010] s. 104.
Dostupný z: http://mpr.ub.uni-muenchen.de/23809/1/MPRA_paper_23809.pdf.

11 Závěr

Program shovívavosti je jednoznačně nenahraditelným nástrojem soutěžních úřadů při odhalování kartelů. Skvělých výsledků se pomocí něj podařilo dosáhnout především ve Spojených státech amerických a nyní již i v Evropské unii, kde se poměr kartelů odhalených na jeho základě stále zvyšuje. Důkazem jeho úspěšnosti je podle odborníků také narůstající počet rozhodnutí Komise, která přijala v kartelových věcech.²⁸⁴ V období 2000 – 2010 bylo takových rozhodnutí zatím 70, což oproti devadesátým letům předchozího století představuje více než trojnásobný nárůst.²⁸⁵

Tato práce poukázala na nejdůležitější stavební kameny programu a prvky právního řádu, v němž je upraven, které motivují žadatele o leniency k sebeobvinění. Optimální program shovívavosti musí být dostatečně velkorysý k prvnímu žadateli a také být předvídatelný a transparentní, jak jen to bude možné, aby žadatel zajistil dostatečnou právní jistotu. Soutěžní úřady pak musí být nadány dostatečnými vyšetřovacími pravomocemi, aby hrozba z odhalení kartelů byla dostatečně vysoká, a musí mít možnost ukládat za protisoutěžní jednání sankce, které budou pro kartelisty odstrašující. Podařilo se mi zjistit, že zatím co v případech Evropské komise jsou sankce za účast na kartelu skutečně vysoké, český Úřad jak v úspěšnosti odhalování kartelů, tak v jejich přísném sankcionování poněkud pokulhává.

Vývoj, kterým program shovívavosti na území EU i ČR prošel, směřoval k naplnění požadavků atraktivity a transparentnosti. Evropské komisi se ale její program daří uplatňovat lépe, než Úřadu program český, a je možné říct, že současná verze evropského programu představuje skutečně účinný a atraktivní podnět pro kartelisty k nahlášení zakázané dohody. Nejedná se však určitě o verzi konečnou. Jak jsem naznačila výše, na efektivitě leniency je třeba dále pracovat a inspirovat se například některými prvky amerického programu. Dále je pak

---

²⁸⁴ WALSH, D. J. Carrots and Sticks – Leniency and Fines in EC Cartel Cases. *European Competition Law Review*, 2009, č. 1, s. 30.

²⁸⁵ Statistika Evropské komise ke dni 8.12.2010. [citováno 28. prosince 2010] Dostupné na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

především potřeba vyřešit úpravu vztahů programu shovívavosti a ostatních nástrojů vymáhání kartelového práva, ať už se jedná o soukromoprávní žaloby, trestní postih kartelů nebo proceduru narovnání.

Podpořit žaloby na náhradu škody způsobené protisoutěžním jednáním přijetím harmonizační směrnice je jistě užitečný nápad, ne však bez dostatečně komplexní úpravy ochrany žadatele o shovívavost, tak aby ten nebyl od podání žádosti odrazen. A stejně pohlížím i na kriminalizaci kartelů. Program shovívavosti představuje natolik účinný nástroj vymáhání kartelového práva, že považuji za nesmyslné ničit jeho efektivitu nepřiměřeným prosazováním dalších nástrojů potírání kartelů.

Český program shovívavosti stále nelze považovat za dostatečně atraktivní. Hlavní překážkou vidím v nedostatku jeho zákonné formy a z toho plynoucí nedůvěře v něj ze strany potenciálních žadatelů. Do budoucna proto bude hlavní výzvou vytvoření jeho legislativního rámce. Dále je nezbytné program shovívavosti doplnit o prvky ochrany reagující na zavedení trestného činu „Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže“ novým trestním zákoníkem. Kromě dalších, výše zmíněných „vylepšení“, které bude český program shovívavosti potřebovat, by jistě bylo přínosem i zvýšení povědomí o programu mezi veřejností pomocí mediální kampaně.

Podniky a především nadnárodní konglomerace získávají v globalizovaném světě stále větší ekonomický význam. Pokud spojí své síly v zakázané dohodě, mohou způsobit škody národním ekonomikám i milionům spotřebitelů. Program shovívavosti je velice nápomocným nástrojem k jejich odhalení a potrestání a i když na principu neuložení sankce porušiteli práva lze shledávat prvky nemorálnosti a někteří (podle mého názoru bezdůvodně) namítají jeho rozpor se základními právními zásadami, pozitiva programu a výhody, které přináší, jednoznačně převažují. V boji s takovými kartely je třeba použít těch nejúčinnějších prostředků a státy zatím neobjevily na „rakovinu trhu“ v podobě *hard-core* kartelů účinnější lék, než právě program shovívavosti.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ECN	Evropská soutěžní síť
ESD	Soudní dvůr Evropských společenství, nyní Soudní dvůr
EU	Evropská unie
EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ICC	Mezinárodní obchodní komora
Komise	Evropská komise
LZP EU	Listina základních práv Evropské unie
Nařízení 1/2003	Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy
NCA	Národní soutěžní úřad
NSS	Nejvyšší správní soud
OFT	Office for Fair Trading
Parlament	Evropský parlament
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SPS	Soud prvního stupně, (Soud první instance), nyní Tribunál
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SR	Slovenská republika
Unie	Evropská unie
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
UOKiK	Úřad pro hospodářskou soutěž a ochranu spotřebitele
Úřad	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
USA	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ZOHS	Spojené státy americké
	Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

Použitá literatura

Monografie

- BENEŠOVÁ, A. Program shovívavosti v evropském a českém soutěžním právu. Diplomová práce. Masarykova univerzita, 2009.
- DĚDIČ, J. Obchodní zákoník komentář. Praha: Prospektrum, 1997.
- JONES, A., SUFRIN, B. EC Competition Law: Text, Cases and Materials, 3rd edition, New York: Oxford University Press, 2008, s. 1240.
- MOTTA, M. Competition Policy: Theory and Practice. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- MUNKOVÁ, J., KINDL, J. Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 316.
- MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL, J. Soutěžní právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 399.
- OECD. Fighting Hard-Core Cartels, Harm, Effective Sanctions and Leniency Programmes. Paris: OECD Publications, 2002.
- PAVLŮ, V., Aktuální otázky vymáhání kartelového práva. Diplomová práce. Masarykova univerzita, 2010
- PETR, M. Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1.vydání. Praha : C. H. Beck, 2008
- PETR. M. Modernizace komunitárního soutěžního práva a její dopady na národní právo členských států. Dizertační práce. Masarykova univerzita, 2007.
- STEINBOCKOVÁ, M. Program shovívavosti (leniency) v kartelovém právu. Diplomová práce. Masarykova univerzita, 2009
- WHISH, R. Competition Law, 6th edition, New York: Oxford University Press, 2009.

Seznam odborných článků a dalších použitých pramenů

- ALMERO, J., REHER, T., Towards the Directive on Private Enforcement of EC Competition Law: Is the Time Ripe? [cit. 14. srpna 2010]. Global Competition Review. Dostupný na:
<http://www.globalcompetitionreview.com/reviews/19/sections/67/chapters/738/private-antitrust-litigation/>.
- BEHRE D.K., COHEN, M., WARDEN, K. Global overview in Cartel regulation, Global Competition Review, 2010. [cit. 3. srpna 2010] Dostupný na:
http://www.paulhastings.com/assets/publications/1527.pdf?wt.mc_ID=1527.pdf
- BEDNÁŘ, J. Leniency program je nástrojem v boji proti kartelům. ÚOHS: Infolist2004-01Leniency [citováno 7. ledna 2009]. Dostupný na:
http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2004/Infolist2004-01Leniency.pdf.
- BEJČEK, J. Přínosy a rizika modernizace veřejnoprávní sankce v rámci tzv. „programu shovívavosti“ (Leniency programme). Právník, Praha: Academia, 2003, Roč. 142, č. 3, s. 193-206.

- BEJČEK, J. Trest jako vůle a představa? (O komplementaritě a konkurenci sankcí) ve sborníku Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2009. Dostupný na: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/omezenost_sankci/Bejcek_Josef_1154_.pdf
- BOUDA, Z. Účinná lítost, spolupracující obviněný, program shovívavosti – obdobné instituty na cestě k efektivnějšímu právu? Časopis pro právní vědu a praxi. 2009, roč. 2009, č. 3, s. 219-222.
- Doporučení Rady Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci o efektivních opatřeních proti tvrdým kartelům, s. 3 [citováno 9.července 2010] Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/39/4/2350130.pdf>
- European Commission. DG Competition. ECN Model Leniency Programme. Brusel: EU Commission, [citováno 30. července 2010] Dostupný z: http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_en.pdf.
- European Commission. DG Competition. Bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Brusel: European Commission, 2. 4. 2008 [citováno 14. srpna 2010]. Dostupná na: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/wHITEpaper_cs.pdf
- European Commission. DG Competition. Zelená Kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Brusel: European Commission [Citováno 12. srpna 2010]. Dostupný na: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2005/com2005_0672cs01.pdf
- European Commission. DG Competition. Commission Staff Working Paper. Annex to the Green Paper. SEC(2005) 1732. Brusel: EU Commission [Citováno 12. srpna 2010] Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/sp_en.pdf
- European Commission. DG Competition. Cartel – Statistic. Brusel: EU Commission. [citováno 3. srpna 2010]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>.
- European Commission. DG Competition. Commission proposes changes to the Leniency Notice-frequently asked questions. Brusel: EU Commission [Citováno 29. července 2010]. Dostupný z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/357&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.
- European Commission. DG Competition. Commission fines flat glass producers € 486.9 million for price fixing kartel, Brusel: EU Commission [citováno 11.července 2010] Dostupné na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1781>.
- European Commission. DG Competition: Commission launches consultations on facilitating damages claims for breaches of EU competition law. Brusel: EU Commission [Citováno 14. srpna 2010]. Dostupné na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1634>.
- European Commission. DG Competition. Question and Answer – On the Leniency Policy. Brusel: European Commission, Brusel: EU Commission, vydáno 13. února 2002 [citováno 30. července 2010]. Dostupné z:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/02/23&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>.

- European Commission. DG Competition: Commisison proposes changes to the Leniency Notice-frequently asked questions. Brusel: EU Commission [Citováno 29. července 2010]. Dostupný z:
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/357&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.
- European Commission. DG Competition: Commission launches consultations on facilitating damages claims for breaches of EU competition law. Brusel: EU Commission. [Citováno 29. července 2010]. Dostupné na:
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1634>.
- European Commission. DG Competition. Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005. Brusel: EU Commission. [citováno 11.července 2010], dostupná z:
http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf;
- European Commission. DG Competition. Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006. Brusel: EU Commission. [citováno 11. července 2010]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/comm/competition/annual_reports/2006/cs.pdf.
- European Commission. DG Competition. Report on Competition Policy 2007. Brusel: EU Commission. [citováno 11. července 2010]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/comm/competition/annual_reports/2007/part2_en.pdf.
- European Commission: the European Competition Network launches a Model Leniency Programme – frequently asked questions. Brusel. 29. září 2006. [citováno 22. listopadu 2010]. Dostupný na:
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/356&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
- European Commission: List of authorities accepting summary applications as provided by the ECN Model Leniency Programme in Type 1A cases. [citováno 27. listopadu 2010]. Dostupné na:
http://ec.europa.eu/competition/ecn/list_of_authorities.pdf
- FIALA, T. Postihování kartelových dohod v rámci programu shovívavosti. Právní rádce, 2003, č. 11, s. 27.
- FRÁNEK, T., Úřad poprvé odpustil pokutu. Zpravodajský server ihned.cz, 16.8.2004. [citováno 3. srpna 2010] Dostupný na: http://ekonomika.ihned.cz/2-14766900-001000_d-cb.
- GAUER, C., JASPERS, M. Designing a European solution for a „one-stop leniency shop“. European Competition Law Review, 2006, č. 12, s. 685–692.
- GERADIN, H. DAVID, H., The EC fining policy for violations of competition law: An empirical review of the Commission decisional practice and the Community courts' judgments, The Global Competition Law Centre Working Paper , 2005, č.3, s. 16 [Citováno 30. července 2010] Dostupný na:
<http://www.coleurop.be/content/gclc/documents/GCLC%20WP%2003-05.pdf>.
- GLATZOVÁ, V. Kladiivo na kartely: omilostnění, 13. 7. 2009, Časopis Euro, č. 28, s. 61.
- GREENFIEL, L.B., OLSKY, D.F., Treble Damages: To What Purpose and To What Effect? [staženo dne 12. 8. 2010]. Dostupný na
<http://www.wilmerhale.com/files/Publication>.

- HAJNÁ-STEINEROVÁ, K. Soukromé prosazování soutěžního práva. Obchodněprávní revue, 2009, č. 10, s. 297.
- HAMMOND S. D., An Update of the Antitrust Division's Criminal Enforcement Program, Washington, 2005, [citované 11.srpna 2010]. Dostupné z: <http://www.justice.gov/atr/public/speeches/213247.htm>.
- HAMMOND, S. D. Cornerstones of an Effective Leniency Program. U. S. Department of Justice [citováno 26. července 2010] s. 10. Dostupný z: <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/206611.pdf>.
- HAMMOND S. D., Recent Developments Relating to the Antitrust Division's Corporate Leniency Program, proslov na 23. Annual National Institute of white collar crime, 2009. [citováno 1. listopadu 2010]. Dostupný na <http://www.justice.gov/atr/public/speeches/244840.htm>
- HAMMOND S. D., Frequently asked questions regarding the antitrust division's leniency program and model leniency letters. 2008. [citováno 2. listopadu 2010]. Dostupný na: <http://www.justice.gov/atr/public/criminal/239583.htm>
- HARTWELL R. V., HIGBEE, D., The International Comparative Legal Guide to: Cartel & Leniency 2010, USA. Global Legal Group Ltd, London, 2010. [citováno 1. listopadu 2010], s. 2. Dostupný na <http://www.iclg.co.uk/khadmin/Publications/pdf/3370.pdf>.
- HOFSTETTER, K., EU Cartel Fining Laws and Policies in Urgent Need of Reform, A Rebuttal to Philip Lowe's Article, Cartels, Fines, and Due Process, 2009, s. 3. [citováno 12. listopadu 2010] Dostupný na: <http://www.rwi.uzh.ch/lehre/forschung/tp/tit-hofstetter/person/Rebuttal-Lowe-GCP-25Nov2009.pdf>.
- ICC Commission on competition discussion paper: The fining policy of the European Commission in competition cases, 2009. [citováno 12. listopadu 2010] Dostupný na: http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/ICC/policy/competition/pages/ICC_The%20fining%20policy%20in%20the%20EU%2002-07-09.pdf.
- Informační list ÚOHS, soukromé prosazování soutěžního práva, Brno, č. 4 (2008), s. 5 [cit. 15. srpna 2010]. Dostupné z: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2008/Infolist_2008_04_Private_enforcement.pdf
- Informační listy ÚOHS, Konference o prosazování soutěžního práva v nových členských státech EU, č. 2, 2010. Dostupný na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2010/Infolist_2010_02_konference.pdf
- JOSHUA, J.; CAMESASCA P.D. Where Angels Fear to Tread: the Commission's New Leniency Policy Revisited, The European Antitrust Review č. 11, 2005. Dostupný na: http://www.whereleadersgo.com/docs/JulianJoshua_WhereAngelsFearToThread.pdf
- KEKELEKIS, M., The European Competition Network (ECN): It Does Actually Work Well, The European Competition Network study report, č. 1, 2009, s. 1. [citováno 30. července 2010] Dostupný na:

http://www.eipa.eu/files/repository/eipascope/20090709111900_Study_Eipascope2009_01.pdf

- KROES, N. Enforcement of Prohibition of Cartels in Europe, proslov prezentovaný na 11. Výročném EU Competition Law and Policy Workshopu, EUI Florence, 2.-3. června 2006. Dostupný na [http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2006\(pdf\)/200610-COMPed-Kroes.pdf](http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2006(pdf)/200610-COMPed-Kroes.pdf).
- KROES, N. Tackling cartels – a never-ending task. Anti-Cartel Enforcement: Criminal and Administrative Policy – Panel session Brasilia, projev ze dne 8. října 2009, dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/09/454&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
- KROES, N. The First Hundred Days, projev ze dne 7. dubna 2005. Dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/205&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
- KROES, N., European Commissioner for Competition Policy Reinforcing the fight against cartels and developing private antitrust damage actions: two tools for a more competitive Europe, projev ze dne 8. března 2007. Dostupný na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/07/128&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>
- MARCOS, F., SANCHEZ GRAELLS, A. Towards a European Tort Law. Damages Actions for Breach of Antitrust rules: Harmonising Tort Law through the Back Door? *European Review of Private Law*, č.3, 2008, [cit. 14. srpna 2010]. Dostupný na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1028963
- NERUDA, R. Evropská komise přijala pravidla pro narovnání v soutěžních věcech. *Právní zpravodaj*, Praha: C. H. Beck, 2008 č. 9, s. 1–2.
- NERUDA, R. Komise žaluje kartelisty o náhradu škody. [cit. 15. srpna 2010] Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/komise-aluje-kartelisty-ohnradu-kody.html>.
- NERUDA, R. Nejen o kriminalizaci kartelů. [cit. 3. srpna 2010] Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nejen-o-kriminalizaci-kartel.html>
- NERUDA, R., Sankce a nesankční řešení soutěžních případů z pohledu českého soutěžního úřadu. *Informační list ÚOHS*, č. 2, 2007, s. 3. [citováno 13. listopadu 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2007/Infolist_2_07_defin.pdf.
- ONDREJKOVÁ, D. Současnost a perspektivy regulace dohod narušujících soutěž in Súčasnost a perspektivy právnej regulácie obchodných zmlúv, Zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie konanej v dňoch 24.–26. októbra 2007 v Starej Lesnej, [citováno 4. srpna 2010], s. 130. Dostupný na http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_6.pdf.
- PECINA, M., Alternativní řešení soutěžních problémů má význam. *Informační list ÚOHS*: Brno, č. 2, 2008. [citováno 3. srpna 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2008/Infolist_2008_02_advokacie.pdf.

- PETR, M. Bílá kniha o náhradě škody způsobené porušením soutěžního práva. Právní zpravodaj, Praha: C.H. Beck, 2008, č. 10.
- PETR, M. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vyhlásil nový program leniency Právní zpravodaj, Praha: C.H. Beck, 2007, č. 7.
- PETR, M. Hlavní změny v novém programu shovívavosti. Informační list ÚOHS, č. 3, 2007, s.7. [citováno 17. listopadu 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2007/Infolist2007_03_leniency_final0.pdf.
- PETR, M., VAVŘÍČEK, V. K paralelní aplikaci českého a komunitárního soutěžního práva. Právní rozhledy, 2006, č. 11, s. 296 a násl.
- POKORNÝ, R. Will the possibility of criminal sanctioning of cartels contribute to more effective enforcement of competition law? [cit. 3. srpna 2010]. Publikace z konference Competition Day, s. 30 Dostupné z: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Ke_stazeni/Comp_Day_EN_web_maly.pdf
- POSPÍŠIL, I. Leniency programme. Brno: ÚOHS, 10. února 2009. [citováno 7. listopadu 2010]. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Konference_a_seminare/SvMartin/Prezentace/Pospisil_Leniency.ppt
- Přehled nejvyšších pokut uložených ÚOHS za porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže s následným vývojem jednotlivých kauz, [citováno 3. srpna 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/informacni-centrum/statistiky/prehled-nejvyssich-pokut-hs/>
- RAUS, D.: Osmadvacetkrát v téže věci? Právní fórum č. 10, 2007, s. 365-366.
- RAUS, D., ORŠULOVÁ, A. Aktuální aplikační otázky soukromoprávního prosazování dodržování veřejného soutěžního práva v České republice a na Slovensku. Justičná revue, 2009, č. 12, s. 1657.
- REYNOLDS, M. J., ANDERSON, D. G. Immunity and Leniency in EU Cartel Cases: Current Issues. European Competition Law Review. 2006, č. 2, s. 89.
- ROUX, C., VON UNGERN-STEMBERG, T. Leniency Programs in a Multimarket Setting: Amnesty Plus and Penalty Plus, s. 5 [citováno 11. července 2010] Dostupné z: <http://www.hec.unil.ch/deep/textes/07.03.pdf>.
- Rozhovor s bývalým předsedou ÚOHS Martinem Pecinou, in Hospodářské noviny, 8. 2. 2008, str. 18. Dostupný na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Clanky/2008/2008_02_08_HN_rozhovor.pdf.
- Rozhovor s Petrem Rafajem v Global Competition Review, č. 2, 2010, str. 29-30. Dostupný na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Clanky_EN/GCR_02_2010.pdf.
- RUDOLECKÝ, K. Morálka versus Leniency. Informační list ÚOHS, 2007, č. 3, s. 5. Dostupný na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2007
- RUMAK E., SITAREK P., Polish Leniency Programme and its Intersection with Private Enforcement of Competition Law. [citováno 21. října 2010]. Dostupný na: <http://www.scribd.com/doc/35341128/E-Rumak-P-Sitarek-Polish-Leniency-Programme-and-its-Intersection-with-Private-Enforcement-of-Competition-Law>

- SANDHU, J. S. The European Commission's Leniency Policy: A Success? *European Competition Law Review*, 2007, č. 3, s. 148–157.
- SLOT, P. J. A view from the mountain: 40 years of developments in EC competition law. *Common Market Law Review*. 2004, č. 41, s. 443–473.
- SPAGNOLO, G. Leniency and whistleblowers in antitrust. London: Centre for Economic Policy Research, 2006, s. 3. [Citováno 12. července 2010] Dostupný na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=936400
- STEPHAN, A. An Empirical Assessment of the 1996 Leniency Notice, CCP Working Paper, 2006, č. 5, s. 5. [Citováno 30. července 2010] Dostupný na: <http://ssrn.com/abstract=911592>.
- STEPHAN, A. The Direct Settlement of EC Cartel Cases, Centre for Competition Policy, University of East Anglia, Norwich, s. 15. [citováno 28. července 2010] Dostupný na: http://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/cartels_settlements/astephann.pdf
- SUUMAKKI, S., CENTELLA, M. L. T. Commission adopts revised Leniency Notice to reward companies that report hard-core cartels. *Competition Policy Newsletter*, 2005, č. 3, s. 8. Dostupný na: http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/2007_1_7.pdf
- SCHWARZE J. a kol., Deficiencies in European Community Competition Law Critical analysis of the current practice and proposals for change, Gleiss Lutz, 2008, s. 32. [citováno 12. prosince 2010] Dostupný na: http://www.gleisslutz.com/media.php/Ver%C3%B6ffentlichungen/Downloads/Gleiss%20Lutz_Deficiencies%20in%20European%20Community.pdf?dl=1
- Tisková zpráva ÚOHS: ÚOHS uzavřel čtvrtý případ narovnání. [citováno 19. srpna 2010] Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/uohs-uzavrel-ctvrty-pripad-narovnani/>
- Tisková zpráva ÚOHS ze dne 13.8.2004: Pokuta mohla dosáhnout téměř dvaceti miliónů korun, spolupráce s Úřadem se firmě vyplatila. Nezaplatí nic. [citováno 17. listopadu 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/pokuta-mohla-dosahnout-temer-dvaceti-milionu-korun-spoluprace-s-uradem-se-firme-vyplatila>.
- Tisková zpráva ÚOHS ze dne 13.9.2010: Úřad pokutoval kartel výrobců obrazovek. [citováno 17. listopadu 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/urad-pokutoval-kartel-vyrobcu-obrazovek/>.
- Tisková zpráva ÚOHS ze dne 25.11.2010: Sankce pro kartel výrobců CRT obrazovek byla potvrzena. [citováno 5. prosince 2010]. Dostupné na: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/sankce-pro-kartel-vyrobcu-crt-obrazovek-byla-potvrzena/>.
- Tisková zpráva ÚOHS. Mobilní operátoři omezili soutěž [Citováno 17. listopadu 2010]. Dostupný z: <http://www.compet.cz/informacni-centrum/tiskove-zpravy/hospodarska-soutez/mobilni-operatori-omezili-soutez/>.
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Výroční zpráva 2009. Brno: ÚOHS 2009 [citováno 4. srpna 2010] Dostupná na:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf

- Výroční zpráva OFT v oblasti soutěžního práva, za období 2009 – 2010. Dostupná na: http://www.oft.gov.uk/shared_of/annual_report/2009/hc301-annual-report2009-10c.pdf
- Výroční zpráva UOKiK za rok 2009. Dostupná na: www.uokik.gov.pl.
- VALOUŠKOVÁ, Z. Kriminalizace kartelů – nad paragrafem 248 trestního zákoníku. Antitrust, 2009, [cit. 3. srpna 2010]. Dostupné z: <http://www.antitrust.cz/kriminalizace-kartelu-nad-paragrafem-248-trestniho-zakoniku-p-9.html>.
- WAELBROECK, D., SLATER, D., EVEN-SHOSHAN, G. Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules. Brusel: Ashurst, 2004, s. 1. [citované 12. srpna 2010] Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/comparative_report_clean_en.pdf
- WALSH, D. J. Carrots and Sticks – Leniency and Fines in EC Cartel Cases. European Competition Law Review, 2009, č. 1, s. 30.
- WILS, W. P. J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. World Competition, 2007, č. 30(1), s. 25-64.
- WILS, P.J.W. Is criminalization of EU Competition Law the Answer? World Competition, 2005, č. 28(2), s. 154.
- WILS, W.P.J. The Principle of ‘Ne Bis in Idem’ in EC Antitrust Enforcement : A Legal and Economic Analysis, World Competition, serie 26, č. 2, 2003, s. 147.
- Zásady postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut podle § 22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění. Dostupné na: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/zasady_stanovovani_pokut.pdf

Použité předpisy a pokyny ČR

- zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- Sdělení předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Ing. Josefa Bednáře o podmínkách aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod narušujících soutěž, při jejichž splnění lze členům takových zakázaných dohod neuložit pokutu nebo výši pokuty podstatně snížit. Brno: UOHS. Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/ 2002 Dostupný z:

http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

- Program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut (Leniency program). Brno: UOHS. Dostupný z: <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/kartely-a-dominance/novy-leniency-program>.

Použité předpisy a pokyny dalších zemí

- zákon č. 136/2001 Zb., o ochrane hospodárskej súťaže
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie trybu postępowania w przypadku wystąpienia przedsiębiorców do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej obniżenie
- Competition Act
- Enterprise Act
- Leniency and no-action OFT's guidance note on the handling of applications
- Guidelines of the president of the office of competition and consumer protection on the leniency programme.

Použité předpisy a pokyny EU

- Smlouva o fungování Evropské unie (Celex 11957E)
- Nařízení Rady o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy, č. 1/2003, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
- Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (2006/C 210/02).
- Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (1996/C 207/04).
- Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2002/C 45/03).
- Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2006/C 298/11)
- Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro ochranu hospodářské soutěže (2004/C 101/03)
- Oznámení Komise č. 139/2004 o pravidlech pro přístup do spisu Komise v případech podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES, článků 53, 54 a 57 Dohody o EHP a nařízení Rady (ES) (2005/C 325/07).

Seznam citovaných rozhodnutí ESD, SPS a Evropské komise

- Rozhodnutí SPS ze dne 14. května 1998, (T-304/94), Europa Carton v. Komise ES.
- Rozhodnutí SPS ze dne 15. března 2006, (T-15/02), BASF v. Komise.

- Rozhodnutí ESD ze dne 13. července 2006, ve spojených věcech (C-295/04 až C-298/04), Manfredi.
- Rozhodnutí ESD ze dne 20. září 2001, (C-453/99), Courage.
- Rozhodnutí ESD ze dne 18. října 1989, (C-374-87), Orkem v. Komise ES.
- Rozhodnutí ESD ze dne 29 června 2006, (C-301/04), P Komise v. SGL Carbon AG.
- Rozhodnutí ESD ze dne 12. července 1984, (C-170/83), Hydrotherm.
- Rozhodnutí ESD ve věci Aalborg Portland (C-204/00 P).
- Rozhodnutí ESD ve věci Archer Daniels Midland (C-397/03 P).
- Rozhodnutí ESD ve věci Walt Wilhelm (C-14/68).
- Rozhodnutí Komise ze dne 8. prosince 2009 DOK-7/2009 - Cement
- Rozhodnutí Komise ze dne 24. ledna 2007 č. COMP/38.899 – Gas insulated switchgear.
- Rozhodnutí Komise ze dne 21. února 2007 č. COMP/E-1/38.823 – Elevators and escalators.
- Rozhodnutí Komise ze dne 18. duben 2007 č. COMP/37.766 – Dutch beer market.
- Rozhodnutí Komise ze dne 19. září 2007 č. COMP/39.168 – Hard Haberdashery: Fasteners.
- Rozhodnutí Komise ze dne 03. říjen 2007 č. COMP/38.710 – Bitumen Spain.
- Rozhodnutí Komise ze dne 20. listopad 2007 č. COMP/38.432 – Professional videotape.
- Rozhodnutí Komise ze dne 28. listopad 2007 č. COMP/39.165 – Flat glass.
- Rozhodnutí Komise ze dne 5. prosinec 2007 č. COMP/38.629 – Chloroprene Rubber,.
- Rozhodnutí Komise ze dne 23. ledna 2008 č. COMP/38.628 – Nitrile Butadiene Rubber.
- Rozhodnutí Komise ze dne 11. března 2008 č. COMP/38.543 – International Removal Services.
- Rozhodnutí Komise ze dne 12. listopadu 2008 č. COMP/39.125 – Car Glass.
- Rozhodnutí Komise ze dne 11. června 2008 č. COMP/38.695 – Sodium chlorate.
- Rozhodnutí Komise ze dne 25. června 2008 č. COMP/39.180 – Aluminium fluoride.
- Rozhodnutí Komise ze dne 1. října 2008 č. COMP/39.181 – Paraffin Waxes.
- Rozhodnutí Komise ze dne 15. října 2008 č. COMP/39.188 – Bananas.
- Rozhodnutí Komise ze dne 28. ledna 2009 č. COMP/39.406 – Marine Hoses.
- Rozhodnutí Komise ze dne 8. července 2009, COMP/ 39.401 – Gas I.
- Rozhodnutí Komise ze dne 22. července 2009, COMP/ 39.396 - Calcium Carbide.
- Rozhodnutí Komise ze dne 30. září 2009, COMP/ 37.956 - Concrete reinforcing bars.
- Rozhodnutí Komise ze dne 7. října 2009, COMP/ 39.129 - Power transformers.

- Rozhodnutí Komise ze dne 11. listopadu 2009, COMP/ 38.589 - Heat stabilisers.
- Rozhodnutí Komise ze dne 23. června 2010, COMP/ 39092 - Bathroom fittings & fixtures.
- Rozhodnutí Komise ze dne 30. června 2010, COMP/ 38344 - Prestressing steel.
- Rozhodnutí Komise ze dne 20. července 2010, COMP/38886 - Animal Feed Phosphates,
- Rozhodnutí Komise ze dne 19. května 2010, COMP/38511 - DRAM.

Seznam citovaných rozhodnutí českých soudů a ÚOHS

- Rozhodnutí Úřadu ze dne 12. července 2004, sp. zn. S 106/04-4340/04-ORP - Energetické a iontové nápoje.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 9. února 2007, sp. zn. S 222/06-3113/2007/710 - Plynem izolované spínací ústrojí.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 3. srpna 2007, sp. zn. S 50/2006-14238/2007/710 - Tipsport.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 29. července 2008, sp. zn. S095/2008/KD-14495/2008/810 - Kofola.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 15. ledna 2009, sp. zn. S114/2008/KD-466/2009/830 - Albatros.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 23. prosince 2009, sp.zn. S147/2008/KD-16672/2009/820 - RWE Transgas.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 24. června 2009 ,sp.zn. S052/2009/DP-7933/2009/820 - Karlovarské minerální vody.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 5. října 2005 Tupperware, sp.zn. S 9/05 a rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 14. prosince 2006 Tupperware, sp.zn. R 17/2005.
- Rozhodnutí Úřadu ze dne 9. února 2007 sp. zn. S 222/06-3113/2007/710.
- Rozhodnutí předsedy ÚOHS sp. zn. R 059-070, 075-078/2007 ze dne 27.4.2007.
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 1. listopadu 2007, sp. zn. 62 Ca 4/2007.
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. července 2008, sp. zn. 62 Ca 22/2007.
- Rozsudek NSS ze dne 3. prosince 2008, sp. zn. 7 Afs 7/2008.
- Rozsudek NSS ze dne 29. 10. 2007, sp.zn. 5 As 61/2005.
- Rozsudek NSS ze dne 10. dubna 2009, sp.zn. 2 Afs 93/200

Seznam příloh

Příloha č. 1: Přehled všech rozhodnutí Komise v období 2000 - 2005, ve kterých byl použit program shovívavosti.

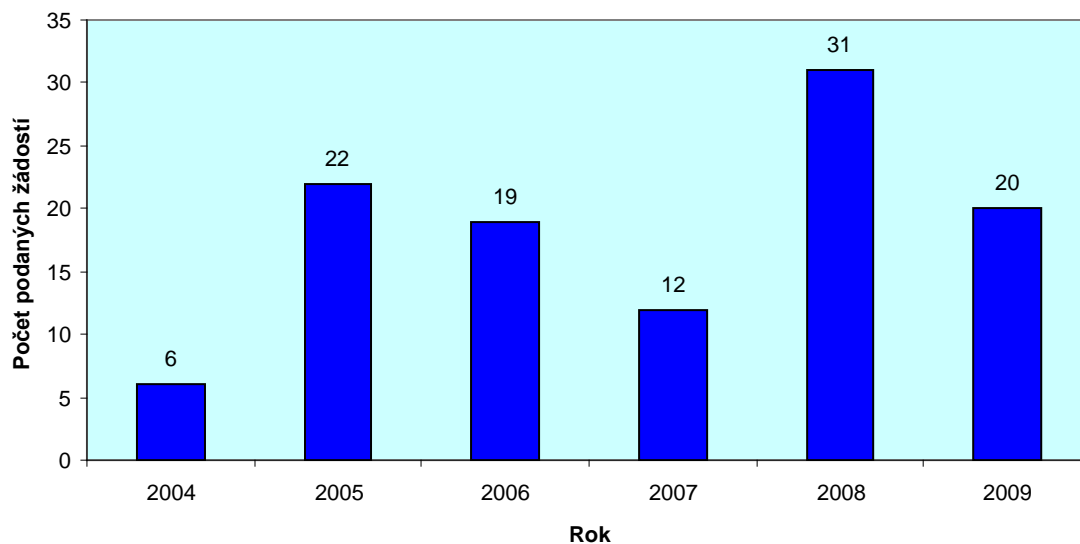
Rok	Dotčený trh	Snížení pokuty a počet podniků
2005	Rubber Chemicals	100%: 1, 50%: 1, 20%: 1, 10%: 1
2005	Plastic Industrial Bags	30%: 1, 25%: 2, 10%: 2
2005	Italian Raw Tobacco ¹²	50%: 1, 30%: 1
2005	Industrial Thread	Drobné slevy
2005	Monochloroacetic Acid	100%: 1, 40%: 1, 25%: 1
2004	Choline Chloride	30%: 2, 20%: 1
2004	Needles tec	100%: 1
2004	Spanish Raw Tobacco	40%: 1, 25%: 2, 20%: 1, 10%: 1
2004	Copper Plumbing Tubes	100%: 1, 50%: 1, 35%: 2, 15%: 1, 10%: 2
2003	Industrial Copper Tubes	50%: 1, 30%: 1, 20%: 1
2003	Organic Peroxides	100%: 1, 50%: 1, 25%: 1, 15%: 1
2003	Carbon & Graphite Products	100%: 1, 40%: 1, 30%: 2, 20%: 1
2003	Sorbates	100%: 1, 50%: 1, 40%: 1, 30%: 1, 25%: 1
2002	Speciality Graphite	100%: 1, 35%: 6, 19%: 1
2002	Rond à Beton	20%: 1
2002	Food Flavour Enhancers	100%: 1, 50%: 1, 40%: 1, 30%: 1
2002	Methylglucamine	100%: 1, 40%: 2
2002	Plasterboard	40%: 1, 30%: 1
2002	Fine Art Auction Houses	100%: 1, 40%: 1
2002	Industrial & Medical Gases	25%: 2, 15%: 2, 10%: 2
2002	Methionine	100%: 1, 50%: 1, 25%: 1
2001	Carbonless Paper	100%: 1, 50%: 1, 35%: 1, 20%: 1, 10%: 3
2001	Zinc Phosphate	50%: 1, 40%: 1, 10%: 4
2001	Citric Acid	90%: 1, 50%: 1, 40%: 1, 30%: 1, 20%: 1
2001	Brasseries Belgem	50%: 1, 30%: 1, 10%: 4
2001	Brasseries Luxembourg	100%: 1, 20%: 3
2001	Vitamins	100%: 1, 50%: 2, 35%: 3, 30%: 1, 15%: 1, 10%: 1
2001	Sodium Gluconate	80%: 1, 40%: 2, 20%: 3
2001	Graphite Electrodes	70%: 1, 40%: 1, 30%: 1, 20%: 2, 10%: 3
2000	Lysine	50%: 2, 30%: 2, 10%: 1

Zdroj: <http://europa.eu/rapid> a

[http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2006\(pdf\)/200610-COMPed-Bloom.pdf](http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2006(pdf)/200610-COMPed-Bloom.pdf)

Příloha č. 2 : Počet podaných žádostí o shovívavost ve Velké Británii za období 2001-2009.

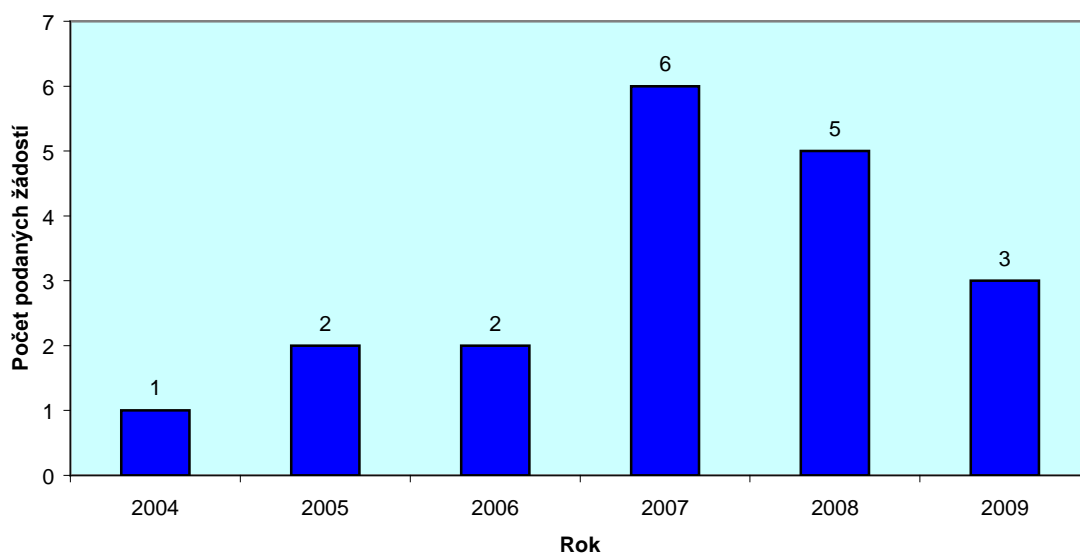
Počet podaných žádostí o shovívavost ve Velké Británii za období 2001 - 2009

Zdroj: Výroční zpráva OFT, dostupné na: www.of.gov.uk.

Příloha č. 3 : Počet podaných žádostí o shovívavost v Polsku za období 2004 - 2009.

Počet podaných žádostí o shovívavost v Polsku za období 2004 - 2009

Zdroj: Výroční zpráva UOKiK za rok 2009, s. 21. Dostupná na: www.uokik.gov.pl

Příloha č. 4 : Polská reklama na program shovívavosti.

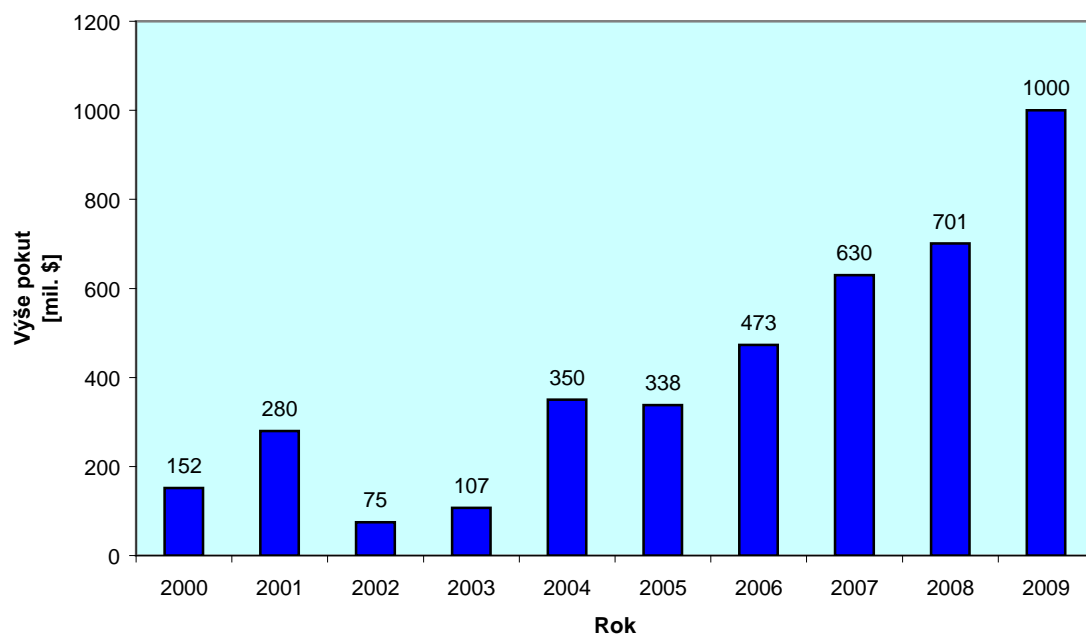
Zmowy cenowe są nielegalne.
Dotkliwych sankcji finansowych możesz uniknąć.
Przyznaj się dobrowolnie.

Więcej na
www.uokik.gov.pl

Zdroj: www.uokik.gov.pl.

Příloha č. 5: Pokuty uložené americkým DOJ za účast na kartelu za období 2000-2009

Pokuty uložené DOJ v letech 2000-2009

Zdroj: HAMMOND S. D., Recent Developments Relating to the Antitrust Division's Corporate Leniency Program, proslov na 23. Annual National Institute of white collar crime, 2009., s. 6. [citováno 5. listopadu 2010]. Dostupný na:
<http://www.justice.gov/atr/public/speeches/244840.htm>.

Příloha č. 6: Přehled společností, kterým DoJ udělilo pokutu převyšující 100 milionů dolarů.

Společnost (rok)	Dotčený produkt	Pokuta (mil. \$)	Zeměpisný rozsah	Sídlo žalovaného
F. Hoffmann-La Roche, Ltd. (1999)	Vitamíny	\$500	Mezinárodní	Švýcarsko
LG Display Co., Ltd LG Display America (2009)	LCD panely	\$400	Mezinárodní	Jižní Korea
Société Air France a Koninklijke Luchtvaart Maatschappij, N.V. (2008)	Letecká nákladní doprava	\$350	Mezinárodní	Francie, Nizozemí
Korean Air Lines Co., Ltd. (2007)	Letecká nákladní doprava	\$300	Mezinárodní	Jižní Korea
British Airways PLC (2007)	Letecká nákladní doprava	\$300	Mezinárodní	Velká Británie
Samsung Electronics Company, Ltd. Samsung Semiconductor, Inc. (2006)	DRAM	\$300	Mezinárodní	Jižní Korea
BASF AG (1999)	Vitamíny	\$225	Mezinárodní	Německo
CHI MEI Optoelectronics Corporation (2010)	LCD panely	\$220	Mezinárodní	Taiwan
Hynix Semiconductor Inc.(2005)	DRAM	\$185	Mezinárodní	Jižní Korea
Infineon Technologies AG (2004)	DRAM	\$160	Mezinárodní	Německo
SGL Carbon AG (1999)	Grafitové elektrody	\$135	Mezinárodní	Německo
Mitsubishi Corp. (2001)	Grafitové elektrody	\$134	Mezinárodní	Japonsko
Sharp Corporation (2009)	LCD panely	\$120	Mezinárodní	Japonsko
Cargolux Airlines International S.A. (2009)	Letecká nákladní doprava	\$119	Mezinárodní	Lucembursko
Japan Airlines International Co. LTD (2008)	Letecká nákladní doprava	\$110	Mezinárodní	Japonsko
UCAR International, Inc. (1998)	Grafitové elektrody	\$110	Mezinárodní	U.S.A.
LAN CARGO S.A. and AEROLINHAS BRASILEIRAS S.A. (2009)	Letecká nákladní doprava	\$109	Mezinárodní	Chile, Brazílie
Archer Daniels Midland Co. (1996)	Lysine & kyselina citrónová	\$100	Mezinárodní	U.S.A.

Zdroj: <http://www.justice.gov/atr/public/criminal/sherman10.html>

Summary

The aim of this thesis is to introduce the concept of the leniency programme and to describe its development and current legal regulation in the European Union and the Czech Republic, to evaluate its rules, its effectiveness and morality. The thesis also explores the relationship between leniency programme and other instruments in antitrust law enforcement.

The first chapter defines what a leniency programme is and describes its evolution in the USA and the EU. Leniency programme lies in granting full or partial immunity from sanction to the member of a cartel that reports the existence of this cartel to the antitrust authority. Next it describes the key features of an effective leniency programme. It means severe sanctions for competition infringement, fear of detection and transparency of the programme and compare these general postulates with real data from the European Commission and the Office for the Protection of Competition.

Next chapter deals with the development of leniency programme in the EU. It points out the differences between European Commission notification issued in the years 1996, 2002 and 2006 and it describes how the programme works nowadays. It also focuses on the cases in which the Commission used the leniency programme. This chapter entails also the issue of European Competition Network and its Model Leniency Programme.

Chapter Four deals with the leniency programme in the Czech Republic and with the administrative proceeding held by the Office for the Protection of Competition on the basis of leniency application (highlighting some key differences from the EU programme).

The comparison of Czech and European leniency programme with the USA, British and Polish one is presented in next chapter.

Furthermore the thesis analyses the leniency programme compliance with basic legal principles of fair trial, e.g. *ne bis in idem* and *nemo tenetur se ipsum accusare*. The thesis also analyses whether the main idea of the leniency programme - the wrongdoer is not going to be punished even though he has

broken the law - can be justified. And the theoretical aspects of the programme are compared with analogous institutions in criminal law.

Chapters Eight and Nine concentrate on two other instruments of antitrust law enforcement. Firstly the thesis describes and tries to find the solution in the relationship between leniency programme and the criminalization of anticompetitive practices, because reckless application of criminal sanction can infringe effectiveness of it. Secondly the private enforcement of the competition law and its relation to leniency programme is analysed.

Finally, the last *de lege ferenda* chapter summarizes my ideas for further development of leniency programmes both in the Czech Republic and in the European Union. The number of decisions in the cartel cases that the European Commission issued proves that the leniency programme is an effective instrument to disclose cartels. However it still needs some improvements concerning e.g. harmonization in the European Union or enactment in the Czech Republic.

Abstrakt

Tato práce si klade za cíl zhodnotit pravidla a efektivitu fungování českého a evropského programu shovívavosti. Práce se rovněž zaměřuje na soulad programu shovívavosti se základními právními principy a právně - filozofickými principy morálky. Účelem práce je také prozkoumání vzájemných vztahů programu shovívavosti a některých dalších nástrojů soukromoprávního a veřejnoprávního potlačování kartelů a možnosti jejich dalšího budoucího společného fungování.

Program shovívavosti spočívá v udělení plné nebo částečné imunity od správních sankcí členovi kartelu, který přizná existenci kartelové dohody soutěžnímu úřadu. Práce popisuje klíčové prvky úspěšně fungujícího programu shovívavosti a porovnává tyto obecné postuláty s reálnými údaji z praxe Evropské komise a ÚOHS. Následuje popis vývoje programu shovívavosti v EU. Práce poukazuje na rozdíly mezi jednotlivými evropskými programy shovívavosti z let 1996, 2002 a 2006 a popisuje, jak program funguje v současné době. Zaměřuje se také na kartelová rozhodnutí, v nichž Komise aplikovala program shovívavosti. Tato rigorózní práce se také zabývá otázkou Evropské soutěžní sítě a jejího modelového programu shovívavosti. Následuje popis pravidel programu shovívavosti v ČR a rozhodnutí ÚOHS, v kterých byl program shovívavosti aplikován. Je také provedeno srovnání českého a evropského programu shovívavosti s programy v USA, Velké Británii a Polsku. Práce dále rozebírá soulad programu shovívavosti se základními právními zásadami spravedlivého procesu a také analyzuje, zda hlavní myšlenka programu shovívavosti – beztrestnost pachatele – je v souladu se zásadami morálky. Dále se práce soustředí na dva další nástroje vymáhání soutěžního práva. Jednak popisují a snaží se najít řešení ve vztahu mezi programem shovívavosti a kriminalizaci protisoutěžního jednání, která může ovlivňovat efektivitu programu. A dále analyzuje vztah soukromoprávní prosazování soutěžního práva a programu shovívavosti. Poslední kapitola obsahuje úvahy de lege ferenda. Počet rozhodnutí, které Komise na základě žádosti o leniency vydala, prokazuje, že program shovívavosti je nezbytným nástrojem

odhalování kartelů. Program přesto potřebuje další úpravy, a to především v ČR, kde je nezbytné jej uzákonit, aby byl pro potenciální žadatele dostatečně atraktivní.

Abstract

The aim of this thesis is to introduce the concept of the leniency programme and to describe its development and current legal regulation in the European Union and the Czech Republic, to evaluate its rules, its effectiveness and morality. The thesis also explores the relationship between leniency programme and other instruments in antitrust law enforcement. Leniency programme lies in granting full or partial immunity from sanction to the member of a cartel that reports the existence of this cartel to the antitrust authority. The thesis describes the key features of an effective leniency programme and compares these general postulates with real facts from the practise of the European Commission and the Office for the Protection of Competition. The thesis continues with pointing out the differences between European Commission notification issued in the years 1996, 2002 and 2006 and it describes how the programme works nowadays. It also focuses on the cases in which the Commission used the leniency programme. It also deals with the issue of European Competition Network and its Model Leniency Programme. Then it describes the leniency programme in the Czech Republic and the decisions by the Office for the Protection of Competition on the basis of leniency application. The comparison of Czech and European leniency programme with the USA, British and Polish leniency programme is also presented. Furthermore the thesis analyses the leniency programme compliance with basic legal principles of fair trial. The thesis also analyses whether the main idea of the leniency programme – impunity of wrongdoer - can be justified. Then it concentrates on two other instruments of antitrust law enforcement. Firstly the thesis describes and tries to find the solution in the relationship between leniency programme and the criminalization of anticompetitive practices, because reckless application of criminal sanction can infringe effectiveness of leniency programme. Secondly the private enforcement of the competition law and its relation to leniency programme is analysed. Finally, the last chapter summarizes the ideas for further development of leniency programmes both in the Czech Republic and in the European Union. The number of decision in the cartel cases that the European Commission issued proves that the leniency programme is an effective instrument

to disclose cartels. However it still needs some improvements concerning e.g. legal regularization in the Czech Republic.

Klíčová slova

- Program shovívavosti
- Kartely
- Imunita

Key words

- Leniency Programme
- Cartels
- Immunity